תלמוד ירושלמי · סדר נשים

תלמוד ירושלמי סוטה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תלמוד ירושלמי סוטה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תלמוד-ירושלמי-סוטה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 7
הלכה ג 9
הלכה ד 10
הלכה ה 11
הלכה ו 12
הלכה ז 12
הלכה ח 13
הלכה ט 15
הלכה י 15
פרק ב 17
הלכה א 17
הלכה ב 19
הלכה ג 21
הלכה ד 21
הלכה ה 22
הלכה ו 24
פרק ג 24
הלכה א 24
הלכה ב 25
הלכה ג 26
הלכה ד 27
הלכה ה 29
הלכה ו 30
הלכה ז 31
הלכה ח 32
פרק ד 33
הלכה א 33
הלכה ב 34
הלכה ג 34
הלכה ד 35
הלכה ה 35
פרק ה 36
הלכה א 36
הלכה ב 37
הלכה ג 40
הלכה ד 41
הלכה ה 42
הלכה ו 43
פרק ו 44
הלכה א 44
הלכה ב 44
הלכה ג 45
הלכה ד 46
פרק ז 47
הלכה א 47
הלכה ב 48
הלכה ג 49
הלכה ד 49
הלכה ה 52
הלכה ו 53
הלכה ז 54
הלכה ח 54
פרק ח 55
הלכה א 55
הלכה ב 55
הלכה ג 56
הלכה ד 60
הלכה ה 60
הלכה ו 61
הלכה ז 61

הלכה ח 62
הלכה ט 62
הלכה י 63
פרק ט 64
הלכה א 64
הלכה ב 65
הלכה ג 66
הלכה ד 67
הלכה ה 67
הלכה ו 69
הלכה ז 70
הלכה ח 70
הלכה ט 71
הלכה י 71
הלכה יא 71
הלכה יב 73
הלכה יג 73
הלכה יד 74
הלכה טו 75
הלכה טז 76

פרק א

הלכה א

משנה: הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מְקַנֵּא עַל פִּי שְׁנַיִם וּמַשְׁקֶה עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר מְקַנֵּא עַל פִּי שְׁנַיִם וּמַשְׁקֶה עַל פִּי שְׁנַיִם.

הלכה: הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ כול׳. כְּתִיב וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וגו׳. שֶׁלֹּא יְקַנֵּא לָהּ לֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק וְלֹא מִתּוֹךְ שִׂיחָה וְלֹא מִתּוֹךְ קַלּוּת רֹאשׁ וְלֹא מִתּוֹךְ מִתּוּן. אֶלָּא מִתּוֹךְ דָּבָר שֶׁל אֵימָה. עָבַר וְקִינֵּא לָהּ בְּאֶחָד מִכָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ. מַה אִיתְאֲמַרַת. לְמִצְוָה. לְעִיכּוּב. אֵין תֵּימַר לְמִצְוָה. קִינּוּיוֹ קִינּוּי. אֵין תֵּימַר לְעִיכּוּב. אֵין קִינּוּייוֹ קִינּוּי. אַתְיָיא כְּהָדָא. כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר חוּקָה תּוֹרָה מְעַכֵּב.

הַקִּינּוּי. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר בְּשֵׁם רִבִּי לֵיעֶזֶר. חוֹבָה. רִבִּי יוֹשׁוּעַ אָמַר רְשׁוּת. אָמַר רִבִּי לָעְזָר בֶּן רִבִּי יוֹסֵי קוֹמֵי רִבִּי יָסָא. אַתְיָיא דְרִבִּי לֵיעֶזֶר כְּבֵית שַׁמַּי וּדְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּבֵית הִלֵּל. דְּרִבִּי לֵיעֶזֶר כְּבֵית שַׁמַּי. דְּבֵית שַׁמַּי אוֹמְרִים. לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָהּ עֶרְוָה. מָצָא בָהּ דְּבָרִים כְּאוּרִין. לְגָרְשָׁהּ אֵינוֹ יָכוֹל שֶׁלֹּא מָצָא בָהּ עֶרְוָה. לְקַיְימָהּ אֵינוֹ יָכוֹל שֶׁמָּצָא בָהּ דְּבָרִים כְּאוּרִין. לְפוּם כֵּן הוּא אוֹמֵר. חוֹבָה. וְהָא תַנֵּי מִשּׁוּם בֵּית שַׁמַּי. אֵין לִי אֶלָּא הַיּוֹצֵאת מִשֶּׁם עֶרְוָה. מְנַיִין הַיּוֹצְאָה וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ וּצְדָדֶיהָ מְפוּרְמִין וּזְרוֹעוֹתֶיהָ חֲלוּצוֹת. תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר. אָמַר רִבִּי מָנָא קַיְימְתִּיהָ בְּעַדִּים. וְכָאן שֶׁלֹּא בְעַדִּים. וּדְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּבֵית הִלֵּל. דְּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. אֲפִילּוּ הִקְדִּיחָה תַבְשִׁילוֹ. לְפוּם כֵּן הוּא אוֹמֵר. רְשׁוּת. רָצָה לְקַנְאוֹת יְקַנֵּא. רָצָה לְגָרֵשׁ יְגָרֵשׁ.

וּמַה טַעֲמָא דְרִבִּי לֵיעֶזֶר. כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר. עֶרְוָה זוֹ סְתִירָה. דָּבָר זֶה קִינּוּי. דָּבָר דָּבָר. מַה דָּבָר הָאָמוּר לְהַלָּן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים. אַף דָּבָר הָאָמוּר כָּאן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים. וּמַשְׁקֶה עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. וּמָעֲלָה בוֹ. בְּתִנָּאִים שֶׁהִיתְנָה עִמָּהּ עַל פִּי אֲחֵרִים.

תַּנֵּי. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי יוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רִבִּי לֵיעֶזֶר. מְקַנֵּא עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ וּמַשְׁקֶה עַל פִּי שְׁנַיִם. נֶאֱמַר כָּאן כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר. וְאֵין מְצִיאָה בְכָל מָקוֹם אֶלָּא בְעֵדִים. מַה מְקַיֵּים רִבִּי לֵיעֶזֶר דָּבָר. דָּבָר שֶׁהוּא מַרְגִּיל לָבוֹא לִידֵי עֶרְוָה. עֵד אֶחָד מַהוּ שֶׁיַּשְׁקֶה. מַה אִם פִּיו שֶׁאֵינוֹ זוֹקְקוֹ לִשְׁבוּעַת מָמוֹן הֲרֵי הוּא מַשְׁקֶה. עֵד אֶחָד שֶׁהוּא זוֹקְקוֹ לִשְׁבוּעַת מָמוֹן לֹא כָל שֶׁכֵּן. קְרוֹב מָהוּ שֶׁיַּשְׁקֶה. מִי קָרוֹב מִבַּעֲלָהּ. עֵד מִפִּי עֵד מָהוּ שֶׁיַּשְׁקֶה. מַה בֵּינוֹ לְבֵין הַקָּרוֹב. קָרוֹב אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ כָשֵׁר עַכְשָׁיו כָּשֵׁר הוּא לְאַחַר זְמָן. עֵד מִפִּי עֵד אֵינוֹ כָשֵׁר לֹא עַכְשָׁיו וְלֹא לְאַחַר זְמָן.

מַה טַעֲמָא דְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר. דָּבָר זֶה הִקִּינוּי. כִּי מָצָא. אֵין מְצִיאָה אֶלָּא בְעֵדִים. וּמְקַנֵּא עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. וּמָעֲלָה בוֹ. בְּקִינּוּי. מַה מְקַיֵּים רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ עֶרְוָה. עֶרְוָה שֶׁהִיא בָאָה מִכֹּחַ דָּבָר.

הֵשִׁיבוּ עַל דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי בֶּן יוּדָה. אִם כֵּן אֵין לְדָבָר סוֹף. הַכֹּל מִמֶּנּוּ לְקַנָּאוֹת לָהּ בשנים וּלְהָבִיא עֵדִים שֶׁנִּסְתְּרָה וּלְפוֹסְלָהּ מִכְּתוּבָּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מַה טִיבָהּ לְהִיסָּתֵר. אֶלָּא אַתְיָא דִי לָא עַל דְּמַתְנִיתִין. הַכֹּל מִמֶּנּוּ לַקְנוֹת לָהּ מִפִּיו וְלוֹמַר שֶׁנִּסְתְּרָה וּלְפוֹסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. אָמַר רִבִּי מָנָא. אֲפִילוּ כְהָדֵין תַּנָּיָיא אַתְיָיא הִיא כְּמָאן דְּמַר. מְקַנֵּא לָהּ מֵאֲבִיהָ וּמִבְּנָהּ. הַכֹּל מִמֶּנּוּ לַקְנוֹת לָהּ מֵאֲבִיהָ וּמִבְּנָהּ וּלְהָבִיא עֵדִים שֶׁנִּסְתְּרָה וּלְפוֹסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. אֵין תֵּימַר. מַה טִיבָהּ לְהִיסָּתֵר. הַתּוֹרָה הִתִּירָהּ לְהִיסָּתֵר. דְּמַר רִבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. כְּתִיב כִּי יִסְתְּךָ אָחִיךָ בֶּן אִמֶּךָ וגו'. בְּתָךְ בַּסֵּתֶר. אִמֶּךָ בַּסֵּתֶר. מִתְיַיחֵד אָדָם עִם אִמּוֹ וְדָר עִמָּהּ. עִם בִּתּוֹ וְדָר עִמָּהּ. עִם אֲחוֹתוֹ וְאֵינוֹ דָר עִמָּהּ.

עֵידֵי קִינּוּי שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין לוֹקִין. עֵידֵי סְתִירָה שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין אַתָּה אָמַרְתָּ לוֹקִין. מַהוּ שֶׁיְּשַׁלְּמוּ. לֹא מִכּוֹחָן הִיא מַפְסֶדֶת כְּתוּבָּתָהּ. אוֹ יֵיבֹא כַּיי דָּמַר רִבִּי בָּא רִבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. אֵין לְמֵידִין דָּבָר מִדָּבָר בְּעֵדִים זוֹמְמִין. וְהָכָא כֵן.

נִסְתְּרָה בְּעֵד אֶחָד בְּשַׁחֲרִית וּבְעֵד אֶחָד בֵּין הָעַרְבַּיִם. יֵיבֹא כְּהָדָא. נִתְיַיחֲדָה עִמּוֹ בִּפְנֵי שְׁנַיִם. צְרִיכָה הִימֶּינּוּ גֵט שֵׁנִי. בְּאֶחָד אֵינָהּ צְרִיכָה הִימֶּינּוּ גֵט שֵׁינִי. בְּאֶחָד בְּשַׁחֲרִית וְאֶחָד בֵּין הָעַרְבַּיִם. זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְשָׁאַל רִבִּי לְעָזָר בֶּן תַּדַּאי אֶת הַחֲכָמִים וְאָמְרוּ. אֵין זֶה יִיחוּד. קִינֵּא לָהּ בְּעֵד אֶחָד בְּשַׁחֲרִית וּבְעֵד אֶחָד בֵּין הָעַרְבַּיִם. מֵאַחַר שֶׁהוּא אִישׁ וְהִיא אִשָּׁה אֵין קִינּוּיוֹ קִינּוּי. יֵיבֹא כְּהָדָא. אֵין מְקַבְּלִין מִן הָעֵדִים אֶלָּא אִם כֵּן רָאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר. וַאֲפִילוּ רָאוּ זֶה אַחַר זֶה. רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק בְּשֵׁם רַב. מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה בְּעֵידֵי הַבְּכוֹרָה וּבְעֵידֵי הַחֲזָקָה. רַבָּא בְשֵׁם רִבִּי יִרְמְיָה. אַף בְּעֵידֵי סֵימָנִין כֵּן. מֵהָדָא פְּשִׁיטָא שֶׁזֶּה אָמַר. רָאִיתִי שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בְּגַבּוֹ. וְזֶה אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׁנֵי שְׂעָרוֹת בְּגַבּוֹ. זֶה אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׂעָרָה אַחַת בְּגַבָּהּ. וְזֶה אוֹמֵר. רָאִיתִי שְׂעָרָה אַחַת בְּגַבָּהּ. לָאו כְּלוּם. כָּל שֶׁכֵּן גַּבּוֹ וְגַבּוֹ. [שְׁנַיִם אוֹמְרִים. רָאִינוּ שְׂעָרָה אַחַת בְּגַבּוֹ. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. רָאִינוּ] שְׂעָרָה אַחַת בִּכְרֵיסוֹ. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן וְרִבִּי הוֹשַׁעְיָה בְּרִיהּ דְּרִבִּי שַׁמַּי. חַד אָמַר. פָּסוּל. וְחַד אָמַר. כָּשֵׁר. מָאן דְּמַר. פָּסוּל. כְּמֵעִיד עַל חֲצִי סִימָן. וּמָאן דְּמַר. כָּשֵׁר. אֲנִי אוֹמֵר. שֶׁמָּא נִשְׁרוּ. שְׁנַיִם אוֹמְרִים. רָאִינוּ שְׂעָרָה אַחַת בְּגַבּוֹ. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. רָאִינוּ שְׂעָרָה אַחַת בִּכְרֵיסָהּ. רִבִּי חַגַּיי אָמַר. דִּבְרֵי הַכֹּל פָּסוּל. רִבִּי בָּא אָמַר. דִּבְרֵי הַכֹּל כָּשֵׁר. רִבִּי יוּדָן אָמַר. בְּמַחֲלוֹקֶת. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. בְּמַחֲלוֹקֶת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חַגַּיי. וְהָא רִבִּי יוּדָן סָבַר כְּוָותֵי. אָמַר לֵיהּ. עַל רַבֵּיהּ אֲנָא פְלִיג. לֹא כָּל שֶׁכֵּן עִילָּוֵיהּ. אָמַר רִבִּי

מָנָא. יְאוּת אָמַר רִבִּי חַגַּיי. אִילּוּ שְׁטָר שֶׁהוּא מְחוּתָּם בְּאַרְבָּעָה עֵדִים וְקָרָא עָלָיו עֶרְעֵר. זֶה מֵעִיד עַל שְׁנַיִם וְזֶה מֵעִיד עַל שְׁנַיִם. שֶׁמָּא כְּלוּם הוּא. וְאֵין כָּל חֲתִימָה וַחֲתִימָה צְרִיכָה (אֶלָּא) שְׁנֵי עֵדִים וְכָה כָּל סֵימָן וְסֵימָן צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים. רִבִּי חֲנַנְיָה יְלִיף לָהּ מִשְּׁנֵי חֻזָקָה. אִילּוּ אֶחָד מֵעִיד שֶׁאָכְלָהּ שָׁנָה רִאשׁוֹנָה וּשְׁנַיָּיה וּשְׁלִישִׁית. וְאֶחָד מֵעִיד שֶׁאָכְלָהּ רְבִיעִית חֲמִישִׁית וְשִׁשִּׁית. שֶׁמָּא כְּלוּם הוּא. וְאֵין כָּל חֻזָקָה וַחֻזָקָה צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים וְכָה כָּל סֵימָן וְסֵימָן צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים.

הלכה ב

משנה: כֵּיצַד מְקַנֵּא לָהּ. אָמַר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם אַל תְּדַבְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְדִבְּרָה עִמּוֹ עֲדַיִין מוּתֶּרֶת לְבַיתָהּ וּמוּתֶּרֶת לוֹכַל בַּתְּרוּמָה. נִכְנְסָה עִמּוֹ לְבֵית הַסֵּתֶר וְשָׁהֲת כְּדֵי טוּמְאָה אֲסוּרָה לְבַיתָהּ וַאֲסוּרָה לוֹכַל בַּתְּרוּמָה. וְאִם מֵת חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְייַבֶּמֶת.

הלכה: כֵּיצַד הוּא מְקַנֵּא לָהּ כול'. סוֹף דָּבָר עַד שֶׁתְּדַבֵּר עִמּוֹ. הָא אִם נִסְתְּרָה עִמּוֹ וְלֹא דִיבְּרָה אֵין סְתִירָתָהּ כְּלוּם. דִּרוּבָּה אָתָא מֵימוֹר לָךְ. אֲפִילּוּ דִיבְּרָה עִמּוֹ וְלֹא נִסְתְּרָה אֲדַיִין הִיא מוּתֶּרֶת לְבַיתָהּ וּמוּתֶּרֶת לוֹכַל בַּתְּרוּמָה. לָשׁוֹן נָקִי הוּא מַתְנִיתִין. אַל תִּתְייַחֲדִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי.

מַהוּ שֶׁיְּקַנֵּא לָהּ מִשְּׁנֵי בְנֵי אָדָם כְּאַחַת. רִבִּי יוּדָן אָמַר. בְּמַחֲלוֹקֶת. מָאן דָּמַר. מְקַנֵּא לָהּ מַאֲבִיהָ וּמִבְּנָהּ. מְקַנֵּא לָהּ מִשְּׁנֵי בְנֵי אָדָם כְּאַחַת. רִבִּי יוֹסֵי בָּעֵי. מְקַנֵּא לָהּ מִמַּאָה בְנֵי אָדָם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אָמַר לָהּ. אַל תִּיכָּנְסִי לְבֵית הַכְּנֶסֶת. נִכְנָסָת.

עִמּוֹ. אָמַר רִבִּי מָנָא. לֹא אָמַר אֶלָּא עִמּוֹ. הָא זֶה אַחַר זֶה לֹא. רִבִּי אָבִין אָמַר אֲפִילּוּ זֶה אַחַר זֶה. מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ רַגְלַיִם לְדָבָר. לְפִלְטִיָא בַּלַּיְלָה. לְחוֹרְבָה בַּיּוֹם. לְמִבּוּאוֹת אֲפִילּוּת בַּיּוֹם. שְׁאָלוּ אֶת בֶּן זוֹמָא. מִפְּנֵי מַה סָפֵק רְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא. אָמַר לוֹן. סוֹטָה מָהִיא. אָמְרוּ לֵיהּ. רְשׁוּת הַיָּחִיד. אָמַר לוֹן מָצִינוּ שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ. מִילֵּיהוֹן דְּרַבָּנָן פְּלִיגִין. דָּמַר רִבִּי זְעִירָא רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. קְטַנָּה שֶׁזִּינְּתָה אֵין לָהּ רָצוֹן לְהֵיאָסֵר עַל בַּעֲלָהּ. וְהָא תַנִּינָן. כָּל שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לִישָׁאֵל סְפֵיקוֹ טָהוֹר. הָא אִם יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִישָׁאֵל סְפֵיקוֹ טָמֵא. בְּרַם הָכָא. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִישָׁאֵל סְפֵיקוֹ טָהוֹר. מִפְּנֵי מַה סָפֵק רְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. אָמַר לוֹן. מָצִינוּ שֶׁהַצִּיבּוּר עוֹשִׂין פִּסְחֵיהֶן בְּטַהֲרָה בְּשָׁעָה שֶׁרוּבָּן טְמֵאִין. מַה טוּמְאָה יְדוּעָה הוּתְּרָה לְצִיבּוּר. קַל וְחוֹמֶר סָפֵק טוּמְאָה.

תַּמָּן תַּנִּינָן כָּל הָעֲרָיוֹת עָשָׂה בָהּ אֶת הַמְּעֶרֶה כְּגוֹמֵר וְחַיָּיב עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה. הֵחֵמִיר בְּשִׁפְחָה שֶׁעָשָׂה בָהּ אֶת הַמְּזִיד כְּשׁוֹגֵג. רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי בָּא בַּר מָמָל בְּשֵׁם רַב. שִׁכְבַת זֶרַע עַד שֶׁיִּפָּלוֹט. הָכָא כְתִיב שִׁכְבַת זֶרַע וְהָכָא כְתִיב שִׁכְבַת זֶרַע. הָכָא אַתְּ אָמַר שִׁכְבַת זֶרַע עַד שֶׁיִּפָּלוֹט. וְהָכָא אַתְּ אָמַר כֵּן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. שַׁנְיָיה הִיא דִכְתִיב וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה.

כֵּיוָן שֶׁנִּסְתָּרָה הַתּוֹרָה קְרָאָהּ טְמֵאָה. בְּרַם הָכָא שִׁכְבַת זֶרַע עַד שֶׁיִּפָּלוֹט. לֵיי דָּא מִילָּה כְּתִיב שִׁכְבַת זֶרַע. לְשִׁיעוּרִין. כְּהָדָא דְתַנִּי. וְנִסְתָּרָה וְהִיא נִטְמָאָה. כַּמָּה הִיא סְתִירָה. כְּדֵי טוּמְאָה. כַּמָּה הִיא כְדֵי טוּמְאָה. כְּדֵי בִיאָה. וְכַמָּה הִיא בִיאָה. כְּדֵי הֲעָרָייָה.

כַּמָּה הִיא הֲעָרָייָה. רִבִּי לִיעֶזֶר אוֹמֵר. כְּדֵי חֲזִירַת דֶּקֶל. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר. כְּדֵי מְזִיגַת הַכּוֹס. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר. כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. כְּדֵי גִילְגּוּל בֵּיצָה. רִבִּי יוּדָה בֶּן בָּתֵירָה אוֹמֵר. כְּדֵי לְגִימַת שָׁלֹשׁ בֵּצִים מְגוּלְגָּלוֹת זוֹ אַחַר זוֹ. רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פִּינְחָס אוֹמֵר. כְּדֵי שֶׁיְּקַשֵּׁר גִּירְדִּי אֶת הַנִּימָה. מֵינְיָימִין אוֹמֵר. כְּדֵי שֶׁתּוֹשִׁיט יָדָהּ וְתִטּוֹל כִּכָּר לֶחֶם מִן הַסָּל. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָיה לְדָבָר זֵיכֶר לְדָבָר יֵשׁ. כִּי בְעֵד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לֶחֶם וגו'.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. כָּל אִילֵּין שִׁיעוּרַיָּא לְאַחַר הַתְּרַת הַסְּתִירָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּעַצְמוֹ שִׁיעֵר. וּבֶן עַזַּאי נָשָׂא אִשָּׁה מִיָּמָיו. אִית דְּבָעֵי מֵימַר. נִתְחַמֵּם. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר. בָּעַל וּפִירֵשׁ. אִית דְּבָעֵי מֵימַר סוֹד יי לִירֵיאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם.

תַּנֵּי. רִבִּי אוֹמֵר. שָׁלֹשׁ טֻמְאוֹת אֲמוּרוֹת בַּפָּרָשָׁה. אַחַת לַבַּעַל וְאַחַת לַבּוֹעֵל וְאַחַת לַתְּרוּמָה. לַתְּרוּמָה. מָצִינוּ אִשָּׁה שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ וּמוּתֶּרֶת בַּתְּרוּמָה. לָמָּה לֹא. אִילּוּ בַת כֹּהֵן שֶׁנִּישֵּׂאת לְיִשְׂרְאֵל וְנֶאֱנְסָה שֶׁמָּא אֵינָהּ מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ וַאֲסוּרָה לֶאֱכוֹל בַּתְּרוּמָה. לֹא מָצִינוּ אִשָּׁה שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ וּמוּתֶּרֶת לוֹכַל בַּתְּרוּמָה. אָמַר רִבִּי אָבִין. אִיתְאֲמַרַת. אַחַת לַבַּעַל וְאַחַת לַבּוֹעֵל וְאַחַת לַיָּבָם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. מַתְנִיתִין אָמְרָה כֵן. וְאִם מֵת חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְייַבֶּמֶת.

תַּנָּא רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי קוֹמֵי רִבִּי יוֹנָתָן. וְאַתְּ כִּי שִׁטְתִּית תַּחַת אִישֵׁךְ. פְּרָט לָאוֹנְסִין. מַה אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ. אָמַר לֵיהּ. מַה תַּחַת אִישֵׁךְ לְרָצוֹן. אַף כָּאן לְרָצוֹן.

סוֹטָה כְּשֵׁם שֶׁהִיא אֲסוּרָה לַבַּעַל כֵּן אֲסוּרָה לַבּוֹעֵל. כְּשֵׁם שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְאֶחָיו שֶׁלַּבַּעַל כָּךְ הִיא אֲסוּרָה לְאֶחָיו שֶׁלַּבּוֹעֵל. יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁצָּרַת סוֹטָה אֲסוּרָה לְאֶחָיו שֶׁלַּבַּעַל כָּךְ אֲסוּרָה לְאֶחָיו שֶׁלַּבּוֹעֵל. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעֲלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ. מֵת בַּעֲלֵיךְ. הֲוָיָא לָהּ יָבָם כָּאן וְיִבְּמָהּ וָמֵת. וְאַחַר כָּךְ בָּא בַּעֲלָהּ. אָסוּר בָּהּ וּמוּתָּר בְּצָרָתָהּ. אָסוּר בָּהּ וּמוּתָּר בְּאֵשֶׁת אָחִיו. וְאֵשֶׁת אָחִיו לֹא כְצָרַת סוֹטָה הִיא. הָדָא הִיא אָמְרָת שֶׁצָּרַת סוֹטָה מוּתֶּרֶת לְאֶחָיו שֶׁלַּבּוֹעֵל. אָמַר רִבִּי יוּדָן. אַתְייָא כְרַבָּנָן דְּתַמָּן. דְּמַר רִבִּי הִילָא. תַּנֵּיי תַמָּן. כָּל הָעֲרָיוֹת אֵינָן צָרִיכוֹת גֵּט חוּץ מֵאֵשֶׁת אִישׁ בִּלְבָד. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. אַף אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ וְאֵשֶׁת אָחִיו. בְּרַם רַבָּנָן דְּהָכָא. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הַכֹּל מוֹדִין בְּאֵשֶׁת אָחִיו שֶׁהִיא צְרִיכָה הֵימֶּינּוּ גֵּט מִשּׁוּם הִילְכוֹת אֵשֶׁת אִישׁ קָנָה בָהּ. עֶרְוָה הִיא. וְעֶרְוָה פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. אָמַר רִבִּי חִינְנָא. אֲפִילּוּ כְרַבָּנָן דְּהָכָא אַתְיָא הִיא. בָּהּ קָנְסוּ. לֹא קָנְסוּ בְיוֹרְשֶׁיהָ. אָמַר רִבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵיהּ דְּרִבִּי הִילֵּל. אֵין כְּרַבָּנָן דְּתַמָּן. יְהֵא מוּתָּר בָּהּ. רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי

יוֹחָנָן. צָרַת סוֹטָה אֲסוּרָה וְצָרַת גְּרוּשָׁה מוּתֶּרֶת. רִבִּי יַעֲקֹב בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל הַצָּרוֹת מוּתָּרוֹת חוּץ מִצָּרַת סוֹטָה. שְׁמוּאֵל אָמַר. גְּרוּשָׁה עַצְמָהּ מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ. מָהוּ פְלִיג. בְּגִין דַּהֲווֹן עָסְקִין בְּצָרוֹת לֹא אִדְכָּרוּן גְּרוּשׁוֹת. צָרַת סוֹטָה לָמָּה הִיא אֲסוּרָה. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. מֵרֵיחַ עֶרְוָה נִגְעוּ בָהּ. רַב אָמַר. מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בָּהּ טוּמְאָה כַעֲרָיוֹת.

הלכה ג

משנה: אֵילּוּ אֲסוּרוֹת לוֹכַל בַּתְּרוּמָה הָאוֹמֶרֶת טְמֵיאָה אֲנִי לָךְ וְשֶׁבָּאוּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵיאָה. וְהָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה וְשֶׁבַּעֲלָהּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ וְשֶׁבַּעֲלָהּ בָּא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה לָהּ. מוֹלִיכָהּ בְּבֵית דִּין שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם וּמוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמָּא יְבוֹא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בַּעֲלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ.

הלכה: אֵילּוּ אֲסוּרוֹת מִלֶּאֱכֹל בַּתְּרוּמָה כול'. מַתְנִיתִין לֹא כַמִּשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה. דְּתַנִינָן תַּמָּן. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים. שָׁלֹשׁ נָשִׁים יוֹצְאוֹת וְנוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה. הָאוֹמֶרֶת. טְמֵיאָה אֲנִי לָךְ. שָׁמַיִם בֵּינִי לְבֵינָךְ. וּנְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים. אָמַר רִבִּי אָבִין. וַאֲפִילּוּ תֹּאמַר כַּמִּשְׁנָה הָאַחֲרוֹנָה. מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ רַגְלַיִם לְדָבָר.

תַּנֵּי. מְבַלְעֲדֵי אִישֵׁךְ. פָּרַט לְשֶׁקִּדְמָהּ שִׁכְבַת זֶרַע אַחֶרֶת לְאִישֵׁךְ. אָמַר רִבִּי אִילָא. כְּעֵנְיָין שֶׁנֶּאֱמַר מִלְבַד עוֹלַת הַבּוֹקֶר. וְהָא תַנִינָן. כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ כָּךְ הֵן בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. כְּשֵׁם שֶׁהִיא אֲסוּרָה לַבַּעַל כָּךְ הִיא אֲסוּרָה לַבּוֹעֵל. וּכְשֵׁם שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְאָחִיו שֶׁלַּבַּעַל כָּךְ הִיא אֲסוּרָה לְאָחִיו שֶׁלַּבּוֹעֵל. כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת אֶת בַּעֲלָהּ לְאַחַר הַבּוֹעֵל כָּךְ הֵן בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רִבִּי הִילָא. כָּאן בְּיוֹדֵעַ כָּאן בְּשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ.

רִבִּי חִייָה בַּר יוֹסֵף שָׁלַח בָּתַר אִיתְּתֵיהּ. אָמַר. יִסְקוּן עִמָּהּ תְּלַת תַּלְמִידִין. שֶׁאִם יַפָּנֶה אֶחָד מֵהֶן לְצוֹרְכוֹ תִּתְיַיחֵד עִם שְׁנַיִם. וְהָא תַנִינָן. וּמוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמָּא יָבוֹא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רִבִּי אָבִין. וּבַעֲלָהּ. הֲרֵי שְׁלֹשָׁה. אַף הוּא שָׂכַר לָהּ בַּיִת וְהָיָה מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא הָיָה מִתְיַיחֵד עִמָּהּ אֶלָּא בִּפְנֵי בָנֶיהָ. וְקָרָא עַל עַצְמוֹ הַפָּסוּק הַזֶּה יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי וּמְנוּחָה לֹא מָצָאתִי.

תַּנֵּי. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. בַּעֲלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ מִקַּל וָחוֹמֶר. וּמַה אִם הַנִּדָּה שֶׁחַייָבִין עָלֶיהָ כָּרֵת הֲרֵי הוּא נֶאֱמָן עָלֶיהָ. זוֹ שֶׁאֵין חַייָבִין עָלֶיהָ כָּרֵת אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא נֶאֱמָן עָלֶיהָ. אָמְרוּ לוֹ. לֹא. אִם אָמַרְתָּ בְּנִידָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ הֵיתֵר לְאַחַר אִיסּוּרָהּ. תֹּאמַר בְּזוֹ שֶׁאֵין לָהּ הֵיתֵר לְאַחַר אִיסּוּרָהּ. וְאוֹמֵר מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וגו'. אָמַר לָהֶן רִבִּי יְהוּדָה. גְּזֵירַת הַכָּתוּב הִיא. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וגו'. אָמְרוּ לוֹ. וּבִלְבַד בְּעֵדִים.

הלכה ד

משנה: הָיוּ מַעֲלִין אוֹתָהּ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַם וּמְאַיְימִין עָלֶיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּאַיְימִין עַל עֵידֵי נְפָשׁוֹת וְאוֹמְרִין לָהּ בִּתִּי הַרְבֵּה יַיִן עוֹשֶׂה. הַרְבֵּה שְׂחוֹק עוֹשֶׂה. הַרְבֵּה יַלְדוּת עוֹשֶׂה. הַרְבֵּה שְׂכֵנִים הָרָעִים עוֹשִׂים. אַל תַּעֲשִׂי לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדוּשָּׁה שֶׁיִּימָּחֶה עַל הַמַּיִם וְאוֹמְרִים לְפָנֶיהָ דְּבָרִים שֶׁאֵינָהּ כְּדַיי לְשָׁמְעָן הִיא וְכָל מִשְׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ.

הלכה: הָיוּ מַעֲלִין אוֹתָהּ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַם כולי. כְּשֵׁם שֶׁמְּאַיְימִין עָלֶיהָ שֶׁתַּחֲזוֹר בָּהּ כָּךְ מְאַיְימִין עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תַחֲזוֹר בָּהּ. וְאוֹמְרִין לָהּ. בִּתִּי. אִם טְהוֹרָה אַתְּ. דִּבְרִיא לָךְ שֶׁאַתְּ טְהוֹרָה. עִמְּדִי עַל בּוּרְיֵיךְ. שֶׁאֵין הַמַּיִם הָאֵילּוּ דוֹמִין אֶלָּא לְסַם יְבֵשׁ שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי בָשָׂר חַי וְאֵינוֹ מַזִּיקוֹ. מָצָא שָׁם מַכָּה הִתְחִיל מְחַלְחֵל וְיוֹרֵד.

רִבִּי זְבַדְיָה חַתְנֵיהּ דְּרִבִּי לֵוִי הֲוָה מִשְׁתָּעֵי הָדֵין עוֹבְדָא. רִבִּי מֵאִיר הֲוָה יְלִיף דְּרִישׁ בִּכְנִישְׁתָּא דְחַמָּתָא כָּל לֵילֵי שׁוּבָּא. וַהֲוָה תַמָּה חָדָא אִיתְתָא יְלִיפָה שְׁמָעָה קָלֵיהּ. חַד זְמָן עָנֵי דָרִישׁ. אָזְלַת בָּעָיַת מֵיעוֹל לְבֵיתֵיהּ. וְאַשְׁכְּחַת בּוֹצִינָא מִי טָפֵי. אֲמַר לָהּ בַּעֲלָהּ. הֵן הֲוַיְתָה. אָמְרָה לֵיהּ. מִישְׁמְעָא קָלֵיהּ דְּדָרוֹשָׁא. אֲמַר לָהּ. מִכָּךְ וְכָךְ דְּלֵית הַהִיא אִיתְתָא עָלְלָה לְהָכָא לְבֵייתָהּ עַד זְמַן דְּהִיא אָזְלָה וְרָקְקָה גַּו אִפּוֹי דְּדָרוֹשָׁא. צָפָה רִבִּי מֵאִיר בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וַעֲבַד גַּרְמֵיהּ חֲשַׁשׁ בְּעֵייניהּ. אֲמַר כָּל אִיתְתָא דְּיִדְעָה מִילְחוֹשׁ לְעֵינָא תֵּיתֵי תִילְחוֹשׁ. אָמְרִין לָהּ מְגִירְתָא. הָא עַנְיֵיתֵיךְ. תֵּיעֲלִין לְבֵיתֵיךְ עַבְדִּי גַּרְמֵיךְ לַחֲשָׁה לֵיהּ וְאַתְּ רָקְקָה גַּו עֵינֵיהּ. אֲתַת לְגַבֵּיהּ. אֲמַר לָהּ. חֲכָמָה אַתְּ מִילְחוֹשׁ לְעֵינָא. מֵאֵימָתַיהּ עָלֶיהָ אָמְרָה לֵיהּ. לֹא. אֲמַר לָהּ. וְרוֹקְקִין בְּגֵוֵיהּ שֶׁבַע זִימְנִין וְהוּא טָב לֵיהּ. מִן דְּרָקְקָת אֲמַר לָהּ. אָזְלִין אָמְרִין לְבַעֲלֵיךְ. חַד זְמָן אָמְרַת לִי. וְהִיא רָקְקָה שִׁבְעָה זִימְנִין. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו. רִבִּי. כָּךְ מְבַזִּין אֶת הַתּוֹרָה. אִילּוּ אָמְרַת לוֹ. לֹא הֲווּית מֵייתֵי לֵיהּ וּמַלְקִין לֵהּ סַפְסָלֵיהּ וּמַרְצַיֵּין. וּמְרַצַּייֵהּ לֵיהּ לְאִיתְתֵיהּ. אֲמַר לוֹן. וְלֹא יְהֵא כְּבוֹד מֵאִיר כְּכְבוֹד קוֹנוֹ. מָה אִם שֵׁם הַקּוֹדֶשׁ שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדוּשָּׁה אָמַר הַכְּתוּב שֶׁיִּימָּחֶה עַל הַמַּיִם בִּשְׁבִיל לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. וּכְבוֹד מֵאִיר לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

וְאוֹמְרִים לְפָנֶיהָ דְּבָרִים שֶׁאֵינָהּ כְּדַיי לְשָׁמְעָן הִיא וְכָל מִשְׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ. כְּגוֹן מַעֲשֶׂה רְאוּבֵן בִּבְלְהָה. וּמַעֲשֶׂה יְהוּדָה בְּתָמָר. אֲשֶׁר חָכְמִים יַגִּידוּ. אִילּוּ רְאוּבֵן וִיהוּדָה. וְלֹא כְחָדוּ מֵאֲבוֹתָם. וּמַה שָׂכָר נָטְלוּ עַל כָּךְ. לֵהֶם לְבַדָּם נִיתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא עָבַר זָר בְּתוֹכָם. כְּשֶׁבָּא מֹשֶׁה לְבָרְכָן. יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמוּת. וְזֹאת לִיהוּדָה.

רִבִּי חִזְקִיָה בְּשֵׁם רִבִּי אָחָא. רִבִּי חִייָה דָּרִישׁ שָׁלֹשׁ מִקְרָאוֹת לִשְׁבָח. וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם. וְאֶיפְשַׁר כֵּן. אֶפִילּוּ זוֹנָה שֶׁמְּבַזּוֹנוֹת אֵינָהּ עוֹשָׂה כֵּן. אֶלָּא שֶׁתָּלְתָה עֵינֶיהָ לַפֶּתַח שֶׁכָּל הָעֵינַיִם מְצַפּוֹת לוֹ. אָמְרָה לְפָנָיו. רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים. אַל אֵצֵא רֵיקָם מִן הַבַּיִת הַזֶּה. דָּבָר אַחֵר.

בְּפֶתַח עֵינַיִם. שֶׁפִּיתְּחָה לוֹ אֶת הָעֵינַיִם. שֶׁאָמְרָה לוֹ. פְּנוּיָה אֲנִי וּטְהוֹרָה אֲנִי. וְעֵלַי זָקֵן מְאוֹד וגו'. ישכיבון כְּתִיב. שֶׁהָיוּ הַנָּשִׁים מֵבִיאוֹת קִינְיֵהֶין לְטָהֵר לְבָתֵּיהֶן וְהָיוּ מַשְׁהִין אוֹתָן. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲלֶה עֲלֵיהֶן כְּאִילּוּ הֵן שׁוֹכְבִין אוֹתָן. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. הֲרֵי הִיא דּוּ מְקַנְתֵּר לוֹן. לָמָּה תְבַעֲטוּן בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי. אֵין תֵּימַר. עֲבֵירָה חֲמוּרָה יֵשׁ כָּאן. מַבְרִיחָן מִן הַחֲמוּרָה וּמְקַנְתְּרָן בַּקַּלָּה. וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו אַחֲרָיו וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע. שֶׁהָיוּ נוֹטְלִין מַעֲשֵׂר וְדָנִין. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה. מַבְרִכְתָּא הָיְתָה עוֹבֶרֶת. וְהָיוּ מַנִּיחִין צָרְכֵיהֶן שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל וְהָיוּ הוֹלְכִין וְעוֹסְקִין בְּפִרְקְמַטְיָא.

הלכה ה

משנה: אִם אָמְרָה טְמֵיאָה אֲנִי שׁוֹבֶרֶת כְּתוּבָּתָהּ וְיוֹצְאָה. אִם אָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי מַעֲלִין אוֹתָהּ לְשַׁעֲרֵי הַמִּזְרָח לְשַׁעֲרֵי נִיקָנוֹר שֶׁשָּׁם מַשְׁקִין אֶת הַסּוֹטוֹת וּמְטַהֲרִין אֶת הַיּוֹלְדוֹת וּמְטַהֲרִין אֶת הַמְּצוֹרָעִין. וְכֹהֵן אוֹחֵז בִּבְגָדֶיהָ אִם נִקְרְעוּ נִקְרְעוּ וְאִם נִפְרְמוּ נִפְרְמוּ עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבָּהּ וְסוֹתֵר אֶת שְׂעָרָהּ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. אִם הָיָה לִבָּהּ נָאֶה לֹא הָיָה מְגַלֶּהוּ. וְאִם הָיָה שְׂעָרָהּ נָאֶה לֹא הָיָה סוֹתְרוֹ.

הלכה: אִם אָמְרָה. טְמֵיאָה אֲנִי. שׁוֹבֶרֶת כְּתוּבָּתָהּ וְיוֹצְאָה כול'. כְּתִיב וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יי. זֶה שֶׁעַר נִיקָנוֹר. כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לִפְנֵי יי זֶה שַׁעַר נִיקָנוֹר. כְּתִיב אִם יֶחֱטָא אִישׁ לְאִישׁ וגו'. רִבִּי חִייָה בַּר בָּא וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. רִבִּי חִייָה בַּר בָּא פָּתַר קְרָייָה בַּבּוֹעֵל. וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי פָּתַר קְרָייָה בָּאִשָּׁה. רִבִּי חִייָה בַּר בָּא פָּתַר קְרָייָה בַּבּוֹעֵל. הֲהֵין זַן וּמְפַרְנֵס וְאַתְּ אָתִי עַל דַּעְתָּךְ. וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי פָּתַר קְרָייָה בָּאִשָּׁה. הֲהֵין זַן וּמְפַרְנֵס וְאַתְּ תָּלִית עֵינַיִם עַל חוֹרָן.

וּמְבַזִּין עַל הַסָּפֵק. אָמַר רִבִּי שִׁמְלַאי. בְּכָל מָקוֹם שֶׁאַתְּ מוֹצֵא זְנוּת אַתְּ מוֹצֵא אַנְדְּרוֹלְמוֹסְיָה בָּאָה בָעוֹלָם.

קְרָייָא אָמַר. מַקְרִין וְאַחַר כָּךְ מְבַזִּין. וּמַתְנִיתָא אָמְרָה. מְבַזִּין וְאַחַר כָּךְ מַקְרִין. אָמַר רִבִּי אִילַי. מִכֵּיוָן דִּכְתִיב וְהֶעֱמִיד וְהֶעֱמִיד וְכִי יוֹשֶׁבֶת הָיִיתָ. אֶלָּא מַחְמֶת עֶמְדָּה הָרִאשׁוֹנָה הָיָה פּוֹרֵעַ אֶת רֹאשָׁהּ.

מְחִלְפָה שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי יוּדָן. תַּמָּן הוּא אָמַר. הָאִישׁ מְכַסִּין אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו. וְהָאִשָּׁה מִלְּפָנֶיהָ וּמֵלְאַחֲרֶיהָ. וְהָכָא הוּא אָמַר הֲכֵין. תַּמָּן מִכָּל מָקוֹם לְמִיתָה הִיא מְתוּקֶנֶת. בְּרַם הָכָא שֶׁמָּא תִימְצָא טְהוֹרָה וְיִתְגָּרוּ בָהּ פִּירְחֵי כְהוּנָּה. מְחִלְפָה שִׁיטָּתְהוֹן דְּרַבָּנָן. תַּמָּן אִינּוּן אָמְרִין. הָאִישׁ נִסְקָל עָרוּם וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרוּמָה. וְהָכָא אִינּוּן אָמְרִין הֲכֵין. תַּמָּן וְאַהֲבָתָּ לְרֵעֲךָ כָמוֹךָ. יְבוֹר לוֹ מִיתָה קַלָּה שֶׁבְּקַלּוֹת. בְּרַם הָכָא וְנִיוַּסְרוּ כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כְּזִימַּתְכֶינָה.

הלכה ו

משנה: הָיְתָה מְכוּסָּה בִלְבָנִים מְכַסָּהּ בִּשְׁחוֹרִים. הָיוּ עָלֶיהָ כְלֵי זָהָב וְקַטָלְיוֹת נְזָמִים וְטַבָּעוֹת מַעֲבִירִם מִמֶּנָּהּ כְּדֵי לְנַוְולָהּ וְאַחַר כָּךְ מֵבִיא חֶבֶל מִצְרִי וְקוֹשְׁרוּ מִמַּעֲלָה מִדֶּדֶיהָ וְכָל הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּא וְרוֹאֶה חוּץ מֵעֲבָדֶיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁלִּיבָּהּ גַּס בָּהֶן. וְכָל הַנָּשִׁים מוּתָּרוֹת לִרְאוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר וְנִוַּסְרוּ כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כְּזִמַּתְכֶינָה.

הלכה: הָיְתָה מְכוּסָּה בִלְבָנִים וכו'. מַתְנִיתִין בְּשֶׁאֵינָן נָאִין לָהּ. אֲבָל אִם הָיוּ נָאִין לָהּ לֹא בְדָא.

מֵבִיא חֶבֶל מִצְרִי. וְלָמָּה חֶבֶל מִצְרִי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. לְפִי שֶׁעָשֹׁת כְּמַעֲשֵׂה מִצְרַיִם. רִבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי. חֶבֶל הַמִּצְרִי מְעַכֵּב. כְּפִיפָה מִצְרִית מְעַכֶּבֶת. מִשֶּׁל מִי הֵן בָּאִין. יָיבֹא כַּיי דְּאָמַר רִבִּי. דְּרִבִּי אָמַר. אֲמַת הַמַּיִם וְחוֹמַת הָעִיר וּמִגְדְּלוֹתֶיהָ וְכָל צוֹרְכֵי הָעִיר בָּאִין מִשֶּׁיֵּרֵי הַלִּישְׁכָּה. וְהָכָא כֵּן.

הלכה ז

משנה: בְּמִידָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ הִיא קִישְׁטָה אֶת עַצְמָהּ לְעֲבֵירָה וְהַמָּקוֹם נִיוְולָהּ. הִיא גִילְתָה אֶת עַצְמָהּ לְעֲבֵירָה הַמָּקוֹם גִילָּה עָלֶיהָ. הַיֵּרֵךְ הִתְחִילָה בָּעֲבֵירָה תְּחִילָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן לְפִיכָךְ תְּלָקֶה הַיֵּרֵךְ תְּחִילָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן. וּשְׁאָר הַגּוּף לֹא פָלַט.

הלכה: בְּמִידָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ כול'. תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי מֵאִיר. בְּמִידָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ. מַאי טַעֲמָא. בְּסַאסְאָה סָאָה. אֵין לִי אֶלָּא סָאָה. מְנַיִין לָרְבוּת תֶּרְקַב וַחֲצִי תֶּרְקַב וְקַב וַחֲצִי קַב וְרוֹבַע וְתוֹמֶן וַחֲצִי תוּמֶן וְאוּכְלָא. תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי כָל סְאוֹן סוֹאֵן בְּרַעַשׁ. רִיבָּה כָּאן סְאוֹת הַרְבֵּה. אֵין לִי אֶלָּא דָבָר שֶׁהוּא שֶׁלְמִידָּה. מְנַיִין לִפְרוּטוֹת קְטַנּוֹת שֶׁהֵן מִצְטָרְפוֹת לְחֶשְׁבּוֹן מְרוּבֶּה. תַּלְמוּד לוֹמַר אַחַת לְאַחַת לְמָצוֹא חֶשְׁבּוֹן. בְּנוֹהֵג שֶׁבָּעוֹלָם אָדָם נִכְשָׁל בָּעֲבֵירָה שֶׁחַייבִין עָלֶיהָ מִיתָה בִידֵי שָׁמַיִם. מֵת שׁוֹרוֹ אָבְדָה תַּרְנְגוֹלְתוֹ נִשְׁבְּרָה צְלוּחִיתוֹ נִכְשָׁל בְּאֶצְבָּעוֹ. וְהַחֶשְׁבּוֹן מִתְמַצֶּה. דָּבָר אַחֵר. אַחַת מִתְאָרְעָה לְאַחַת וְהַחֶשְׁבּוֹן מִתְמַצֶּה. וְכַמָּה הוּא מִיצוּי חֶשְׁבּוֹן. עַד אַחַת.

תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי מֵאִיר. כְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ דֵּיעוֹת בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה כָּךְ יֵשׁ דֵּיעוֹת בָּאֲנָשִׁים. יֵשׁ לְךָ אָדָם זָבוּב נוֹפֵל לְתוֹךְ כּוֹסוֹ וְהוּא נוֹטְלוֹ וְזוֹרְקוֹ וְשׁוֹתֶהוּ. זֶה כִּשְׁאָר כָּל הָאָדָם שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת אִשְׁתּוֹ מְדַבֶּרֶת עִם שְׁכֵינֶיהָ וְעִם קְרוֹבֶיהָ. אוֹ יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁפּוֹרֵחַ זְבוּב עַל גַּבֵּי כוֹסוֹ וְהוּא נוֹטְלוֹ וְשׁוֹפְכוֹ וְאֵינוֹ טוֹעֲמוֹ. זֶה הוּא חֶלֶק רַע בָּאֲנָשִׁים שֶׁנָּתַן עֵינָיו בָּהּ לְגָרְשָׁהּ. וְיֵשׁ לְךָ אָדָם זְבוּב שׁוֹכֵן עַל כּוֹסוֹ וְהוּא נוֹטְלוֹ וּמֵניחוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא. זֶה פַּפּוֹס בֶּן יְהוּדָה שֶׁנָּעַל אֶת הַדֶּלֶת בִּפְנֵי אִשְׁתּוֹ. אָמְרִין לֵיהּ. נְהֵיגִין הֲווֹן אַבָּהָתָךְ עָבְדִין כֵּן. יֵשׁ לְךָ אָדָם זְבוּב מֵת לְתוֹךְ כּוֹסוֹ וְהוּא נוֹטְלוֹ וּמוֹצִיאוֹ וְשׁוֹתֶיהוּ. זֶה הָרָשָׁע שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת אִשְׁתּוֹ לִבָּהּ גַּס בָּעֲבֵדֶיהָ לִיבָּהּ גַּס

בְּשִׁפְחוֹתֶיהָ וְהוּא מְצֻוֶּה עָלֶיהָ לְגָרְשָׁהּ. שֶׁנֶּאֱמַר וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר. הַכָּתוּב קָרָאוֹ אַחֵר שֶׁאֵינוֹ בֶּן זוּג שֶׁלָּרִאשׁוֹן. שֶׁהוּא הוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם עֶרְוָה וַהֲלָהּ נִכְשַׁל בָּהּ. אִם זָכָה הוּא לַשָּׁמִים הֲרֵי הוּא מְגָרְשָׁהּ. וְאִם לָאו סוֹף שֶׁהִיא קוֹבְרָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר אוֹ כִי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן. רָאוּי הָיָה זֶה לְמִיתָה שֶׁהָאִשָּׁה הַזֹּאת הִכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. שְׁמוּאֵל אָמַר. פּוֹרְשִׁים מִן הַמְזַנָּה וְאֵין פּוֹרְשִׁין מִבֵּיתָהּ. וְאַתְיָיא כְּיֵי דָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּינְתָה הַוּוֹלָדוֹת לַבַּעַל. מִפְּנֵי שֶׁרוֹב בְּעִילוֹת מִן הַבַּעַל.

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר לַצָּבוֹת בֶּטֶן וְלִנְפִּיל יָרֵךְ. וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר. וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵיכָהּ. וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר. בְּתַת יי אֶת יְרֵכֵךְ נוֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה. מִקְרָא אֶחָד מַכְרִיעַ שְׁנֵי מִקְרָאוֹת. אָמַר רִבִּי מָנָא. כָּאן לְמַעֲשָׂה וְכָאן לְתַנְיֵין. אָמַר רִבִּי אָבִין. וַאֲפִילוּ תֵימַר. כָּן וְכָאן לְמַעֲשָׂה כָּאן וְכָאן לְתַנָּאִין. לַצָּבוֹת בֶּטֶן וְלִנְפִּיל יָרֵךְ. לַבּוֹעֵל. וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵיכָהּ. לְאִשָּׁה. הַדַּעַת מַכְרַעַת. יָרֵךְ הִתְחִילָה בָּעֲבֵירָה תְּחִילָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן. לְפִיכָךְ תְּלָקֶה הַיָּרֵךְ תְּחִילָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן. וּשְׁאָר כָּל הַגּוּף לֹא פָלַט. רִבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרִבִּי פַּפַּי עֲבַד לָהּ אַפְּטָרָה. מַה אִם מִידַּת הַפּוֹרְעָנוּת מְעוּטָה אֵבֶר אֶחָד לוֹקֶה וּשְׁאָר כָּל הָאֵיבָרִים מַרְגִּישִׁין. מִידַּת הַטּוֹבָה הַמְרוּבָּה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

הלכה ח

משנה: שִׁמְשׁוֹן הָלַךְ אַחַר עֵינָיו לְפִיכָךְ נִיקְּרוּ פְלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו. אַבְשָׁלוֹם נִתְנַוֶּוה בְשְׂעָרוֹ לְפִיכָךְ נִתְלָה בִשְׂעָרוֹ. לְפִי שֶׁבָּא עַל עֶשֶׂר פִּילַגְשֵׁי אָבִיו לְפִיכָךְ נִיתְּנוּ בוֹ עֶשֶׂר לוֹנְכִיוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וַיְסוֹבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נוֹשְׂאֵי כְלֵי יוֹאָב. וּלְפִי שֶׁגָּנַב שֵׁשׁ גְּנֵיבוֹת לֵב אָבִיו וְלֵב בֵּית דִּין וְלֵב יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ נִתְקְעוּ בוֹ שִׁלשָׁה שִׁבָטִים שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקַּח שְׁלשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם.

הלכה: שִׁמְשׁוֹן הָלַךְ אַחַר עֵינָיו כול'. תַּנֵּי. רִבִּי אוֹמֵר. לְפִי שֶׁתְּחִילַּת קַלְקָלָתוֹ בְּעַזָּה לְפִיכָךְ עוֹנְשׁוֹ בְּעַזָּה. וְהָכְתִיב וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן. דֶּרֶךְ נִישּׂוּאִין הָיוּ. כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה. וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר הִנֵּה חָמִיךְ עוֹלֶה תִמְנָתָה. רַב אָמַר. שְׁתֵּי תִימְנִיּוֹת הָיוּ. אַחַת שֶׁלִּיהוּדָה וְאַחַת שֶׁלִּשְׁמְשׁוֹן. רִבִּי סִימוֹן אָמַר. תִּמְנָתָה אַחַת הִיא. וְלָמָּה כָתַב בָּהּ עָלֶיהָ וִירִידָה. אֶלָּא שֶׁל יְהוּדָה עַל יְדֵי שֶׁהָיְתָה לְשֵׁם שָׁמַיִם כָּתַב בָּהּ יְרִידָה. אָמַר רִבִּי אַיְיבוֹ בַּר נַגָּרִי. כְּגוֹן הָדָא בֵּית מַעֲיַין שֶׁיּוֹרְדִין בָּהּ מִפַּלְטָתָה וְעוֹלִין בָּהּ מִטִּיבֶּרְיָה.

כְּתִיב וַיָּבוֹאוּ עַד כַּרְמֵי תִמְנָתָה. אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ אָבִיו וְאִמּוֹ מַרְאִין לוֹ כַּרְמֵי תִמְנָתָה זְרוּעִים כִּלְאַיִם וְאוֹמְרִים לוֹ. בְּנִי. כְּשֵׁם שֶׁכַּרְמֵיהֶן זְרוּעִין כִּלְאַיִם. כָּךְ בְּנוֹתֵיהֶם זְרוּעוֹת כִּלְאַיִם. וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵיי הִיא כִּי תוֹאָנָה הוּא מְבַקֵּשׁ

מִפְּלִשְׁתִּים. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. בְּשִׁבְעָה מְקוֹמוֹת כְּתִיב לֹא תִתְחַתֵּן בָּם. אָמַר רִבִּי אָבִין. לֶאֱסוֹר שִׁבְעָה עַמְמִין. וְהָכָא הוּא אָמַר הָכֵין. אָמַר רִבִּי יִצְחָק אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ.

כְּתִיב וַתָּחֶל רוּחַ יי לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה דָן בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל. תְּרֵין אֲמוֹרִין. חַד אָמַר. בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה רוּחַ הַקוֹדֶשׁ שׁוֹרֶה עָלָיו הָיוּ פְּסִיעוֹתָיו כְּמִצְרָעָה לְאֶשְׁתָּאוֹל. וְחָרָנָה אָמַר. בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה רוּחַ הַקוֹדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו הָיוּ שְׂעָרוֹתָיו מַקִּישׁוֹת כְּזוֹג וְקוֹלָן הוֹלֵךְ כְּמִצְרָעָה לְאֶשְׁתָּאוֹל. וַיְבָרְכֵהוּ יי. רִבִּי הוּנָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי. שֶׁהָיְתָה תַּשְׁמִישׁוֹ שָׁוֶה לְכָל אָדָם. כְּתִיב וְאַנְקְמָה נְקָם אַחַת מִשְּׁתֵי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים. אָמַר רִבִּי אַחָא. אָמַר לְפָנָיו. רִבּוֹנוֹ שֶׁלְּעוֹלָם. תֵּן לִי שְׂכַר עֵינִי אַחַת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּשְׂכַר עֵינִי אַחַת מוּתְקֶנֶת לִי לֶעָתִיד לָבוֹא. כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר. וַיִּשְׁפֹּט אֶת יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה. וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר. וְהוּא שָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה. אָמַר רִבִּי אָחָא. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ הַפְּלִשְׁתִּים יְרֵיאִים מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה לְאַחַר מוֹתוֹ. כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיוּ יְרֵיאִים מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּחַיָּיו.

אַבְשָׁלוֹם נִתְנַוֶּוה בִשְׁעָרוֹ. רִבִּי חֲנִינָה אָמַר. בַּחֲרוּבִית גְּדוֹלָה הָיָה. יָכוֹל בְּכִידּוֹן. רִבִּי בִּיבִי בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. כְּדֵין כְּדֵין הָיָה עָשׁוּי.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָה. כַּד סְלָקִית לְהָכָא נְסִבַת אֵיזוֹרֵהּ דִּבְרִי וְאֵיזוֹרָא דְּחַמּוֹי מִקְפָּא כּוֹרְתָא דְּחָרוּבִיתָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל וְלָא מָטוּן. וּקְצִית חַד חָרוּב וּנְגַד מְלֵא יָדוֹיי דְּבַשׁ.

אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן יָפֶה סִיפְּסוּף שֶׁאָכַלְנוּ בְּנַעֲרוּתֵינוּ מִפֶּנְקְרִיסִין שֶׁאָכַלְנוּ בְּזִקְנוּתֵינוּ. דִּי בְיוֹמוֹי אִישְׁתַּנֵּי עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי חִייָא בַּר בָּא. בָּרִאשׁוֹנָה הָיְתָה סְאָה אַרְבֶּלִית מוֹצִיאָה סְאָה סוֹלֶת סְאָה קֶמַח סְאָה קֵיבָר סְאָה סוּבִין סְאָה מוּרְסָן. וּכְדוֹן אֲפִילוּ חָדָא בְחָדָא לָא קַיְימָא.

כְּתִיב וּכְאַבְשָׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ יָפֶה בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְהַלֵּל מְאֹד. יָכוֹל בַּכֹּל. תַּלְמוּד לוֹמַר מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ לֹא הָיָה בּוֹ מוּם. כְּתִיב וְלוֹ הָיָה בֵן וּשְׁמוֹ שָׁאוּל בָּחוּר וְטוֹב וְאֵין אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ. יָכוֹל בַּכֹּל. תַּלְמוּד לוֹמַר מִשִּׁכְמוֹ וָמַעְלָה גָּבוֹהַּ מִכָּל הָעָם. אֲבָל בְּאַבְנֵר מַהוּ אוֹמֵר. הֲלוֹא תֵדְעוּ כִּי שַׂר וְגָדוֹל נָפַל בַּיּוֹם הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל. וְאַבְנֵר לָמָּה נֶהֱרַג.

רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְרַבָּנִן. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. עַל יְדֵי שֶׁעָשָׂה דָמָן שֶׁלַּנְּעָרִים שְׁחוֹק. יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וִישַׂחֲקוּ לְפָנֵינוּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. עַל יְדֵי שֶׁהִקְדִּים שְׁמוֹ לִשְׁמוֹ שֶׁלְּדָוִד. הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּשְׁלַח אַבְנֵר מַלְאָכִים אֶל דָּוִד תַּחְתָּיו לֵאמוֹר לְמִי אָרֶץ. כְּתַב. מִן אַבְנֵר לְדָוִד. וְרַבָּנִן אָמְרִין. עַל יְדֵי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לְשָׁאוּל לְהִתְפַּיֵּיס מִדָּוִד. הָדָא הוּא דִכְתִיב וְאַבִי רְאֵה גַּם רְאֵה אֶת כְּנַף מְעִילְךָ בְּיָדִי. אָמַר לֵיהּ. מַה אַתְּ בְּעֵי מִן גַּלְגּוֹי דְהַדֵּן. בְּסִירָה הוּעֲרַת. וְכֵיוָן שֶׁבָּאוּ לְמַעֲגַל אָמַר לוֹ. הֲלוֹא תַעֲנֶה אַבְנֵר. גַּבֵּי כְּנַף

אָמַרְתְּ בְּסִירָה הֲעָרַת. חֲנִית וְצַפַּחַת. בְּסִירָה הוּעֲרַת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. עַל יְדֵי שֶׁהָיְתָה סִפֵּק בְּיָדוֹ לְמָחוֹת בְּנוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים וְלֹא מִיחָה.

וּלְפִי שֶׁגָּנַב שָׁלֹשׁ גְּנֵיבוֹת. לֵב אָבִיו. וְלֵב בֵּית דִּין. וְלֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל. לֵב אָבִיו. דִּכְתִיב וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה. כָּל עַצְמוֹ שֶׁלְּדָוִד לֹא מָלַךְ אֶלָּא אַרְבָּעִים. וָכָא הוּא אָמַר הָכֵין. אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁאֲלוּ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ. כִּי נֶדֶר נָדַר עַבְדֶּךָ. אָמַר לֵיהּ. וּמַה אַתְּ בָּעֵי כְּדוֹן. אָמַר לֵיהּ. כְּתוֹב חַד פִּיתַּק דִּתְרֵין גּוּבְרִין דִּנְסְבִינוֹן עִימִי. אָמַר לֵיהּ. אֱמוֹר לִי לְמָאן דְּאַתְּ בָּעֵי וַאֲנָא כְתוֹב. אָמַר לֵיהּ. כְּתוֹב לֵהּ סְתָם וַאֲנָא לְמָאן דִּבְעֵי אֲנָא נְסַב. כְּתַב לֵיהּ סְתָם. אֲזַל וּצְמַת לֵיהּ תְּרֵין תְּרֵין גּוּבְרִין. עַד דְּצְמַת לֵיהּ מָאתָן גּוּבְרִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב. וְאֶת אַבְשָׁלוֹם הָלְכוּ מָאתַיִם אִישׁ מִירוּשָׁלַם קְרוּאִים וְהוֹלְכִים לְתוּמָם. קְרוּאִים מִדָּוִד. וְהוֹלְכִים לְתוּמָם. מֵאַבְשָׁלוֹם. וְלֹא יָדְעוּ כָל דָּבָר. מֵעַצַּת אֲחִיתוֹפֶל. רִבִּי הוּנָא בְשֵׁם רִבִּי אָחָא. וְכוֹלְהוּ רָאשֵׁי סַנְהֶדְרִיּוֹת הָיוּ. וְכֵיוָן דְּחָמוֹן מִילַּיָיא אַתְיָין לִידֵי חִילּוּפִין. אָמְרִין. רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים. נִפְלָה נָא בְיַד דָּוִד וְאַל יִפּוֹל דָּוִד בְּיָדֵינוּ. שֶׁאִם אָנוּ נוֹפְלִין בְּיַד דָּוִד הֲרֵי הוּא מְרַחֵם עָלֵינוּ. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם יִפּוֹל דָּוִד בְּיָדֵינוּ אֵין אָנוּ מְרַחֲמִין עָלָיו. הוּא שֶׁדָּוִד אָמַר. פְּדֵה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְּרָב לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עִמָּדִי. וְלֵב בֵּית דִּין. וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם מִי יְשִׂימֵנִי שׁוֹפֵט הָאָרֶץ וגו'. וַיַּעַשׂ אַבְשָׁלוֹם כַּדָּבָר הַזֶּה. וְלֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל. וַיְגַנֵּב אַבְשָׁלוֹם אֶת לֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל.

הלכה ט

משנה: וְכֵן לְעִנְיַין הַטּוֹבָה מְרִים הִמְתִּינָה לְמֹשֶׁה שָׁעָה אַחַת שֶׁנֶּאֱמַר וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק. לְפִיכָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ כָּל יִשְׂרָאֵל שִׁבְעָה יָמִים בַּמִּדְבָּר שֶׁנֶּאֱמַר וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם.

הלכה: וְכֵן לְעִנְיַין הַטּוֹבָה. מִרְיָם הִמְתִּינָה לְמֹשֶׁה שָׁעָה אַחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק וגו'. לְפִיכָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת יָמִים בַּמִּדְבָּר. שֶׁנֶּאֱמַר. וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. פָּסוּק זֶה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ נֶאֱמַר. וַתֵּתַצַּב אֲחוֹתוֹ. רָאִיתִי אֶת יי נִצָּב עַל הַמִּזְבֵּחַ. אֲחוֹתוֹ. אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. מֵרָחוֹק. מֵרָחוֹק יי נִרְאָה לִי. לְדֵעָה. כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּיעָה אֶת יי. מַה יֵּעָשֶׂה לוֹ. כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יי אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים.

הלכה י

משנה: יוֹסֵף זָכָה לִקְבוֹר אֶת אָבִיו וְאֵין בְּאֶחָיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבוֹר אֶת אָבִיו. מִי לָנוּ גָדוֹל מִיּוֹסֵף שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא מֹשֶׁה. מֹשֶׁה זָכָה בְּעַצְמוֹת יוֹסֵף וְאֵין בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. מִי גָדוֹל מִמֹּשֶׁה שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק

בוֹ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְבּוֹר אוֹתוֹ בַּגַּיְא. וְלֹא עַל מֹשֶׁה בִּלְבַד אָמְרוּ אֶלָּא עַל כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁנֶּאֱמַר וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד יי יַאַסְפֶךָ.

הלכה: יוֹסֵף זָכָה לִקְבּוֹר אֶת אָבִיו וְאֵין בְּאֶחָיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ כול'. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. כְּבוֹד חַי הָעוֹלָמִים הָיָה עִמָּהֶן. כְּתִיב וַיָּבוֹאוּ עַד גֹּרֶן הָאָטָד. וְכִי יֵשׁ גֹּרֶן לָאָטָד. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן. חִיזְּרוּ בְּכָל הַמִּקְרָא וְלֹא מָצִינוּ מָקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ אָטָד. אֶלָּא מַהוּ אָטָד. אֵילּוּ הַכְּנַעֲנִים שֶׁהָיוּ רְאוּיִין לִידוֹשׁ כְּאָטָד. וּבְאֵי זוֹ זְכוּת נִיצּוֹלוּ. בִּזְכוּת וַיַּרְא יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת הָאֵבֶל בְּגוֹרֶן הָאָטָד. וּמַה חֶסֶד עָשׂוּ עִמּוֹ. רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר. אֵיזוֹרֵיהֶם הִתִּירוּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. קִישְׁרֵי כִתְפֵּיהֶן הִתִּירוּ. רַבָּנִן אָמְרִין. זָקְפוּ קוֹמָתָן. אָמַר רִבִּי יוּדָן בַּר שָׁלוֹם. הֲרֵאוּ בְאֶצְבַּע וְאָמְרוּ אָבֵל כָּבֵד זֶה לְמִצְרַיִם. וּמַה אִם אֵילּוּ שֶׁלֹּא עָשׂוּ חֶסֶד לֹא בִידֵיהֶן וְלֹא בִרְגְלֵיהֶן רָאוּ מַה פָּרַע לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן עוֹשִׂין חֶסֶד בִּידֵיהֶן וּבְרַגְלֵיהֶן עִם גְּדוֹלֵיהֶן וְעִם קְטַנֵּיהֶן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ כָּל אוֹתָן שִׁבְעִים יוֹם שֶׁבֵּין אִיגְרוֹת לְאִיגְרוֹת כְּנֶגֶד שִׁבְעִים יוֹם שֶׁעָשׂוּ הַמִּצְרִיִּים חֶסֶד עִם אֲבִינוּ יַעֲקֹב.

כְּתִיב וַיְקוֹנֵן דָּוִד אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת וגו' וַיֹּאמֶר לְלַמֵּד לִבְנֵי יְהוּדָה קֶשֶׁת. לֹא מִסְתַּבְּרָא דְלֹא. לְלַמֵּד בְּנֵי יְהוּדָה מִי הָיָה. אֶלָּא אָמַר דָּוִד. כֵּיוָן שֶׁהַצַּדִּיקִים מִסְתַּלְּקִין הַשּׁוֹנְאִין בָּאִין וּמִתְגָּרִין בְּיִשְׂרָאֵל. הֲלֹא הִיא כְתוּבָה עַל סֵפֶר הַיָּשָׁר. תְּרִין אֲמוֹרִין. חַד אָמַר. זֶה סֵפֶר בְּרֵאשִׁית. וְחָרְנָה אָמַר. זֶה חוּמָּשׁ הַפִּיקּוּדִים. מָאן דְּאָמַר. זֶה סֵפֶר בְּרֵאשִׁית. נִיחָא. וּמָאן דְּאָמַר. זֶה חוּמָּשׁ פִּיקּוּדִים. מַה מִּלְחָמָה הָיְתָה שָׁם. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן. וְכִי בְּמוֹסֵירוֹת מֵת אַהֲרֹן. וַהֲלֹא בְּהֹר הָהָר מֵת. הָדָא הִיא דִכְתִיב וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל הֹר הָהָר וַיָּמָת שָׁם. אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁמֵּת אַהֲרֹן וְנִסְתַּלְּקוּ עֲנָנֵי כָבוֹד וּבִיקְּשׁוּ הַכְּנַעֲנִים לְהִתְגָּרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. הָדָא הִיא דִכְתִיב וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים. מַהוּ דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים. שְׁמַע שֶׁמֵּת אַהֲרֹן הַתַּייָר הַגָּדוֹל שֶׁלָּהֶן שֶׁהָיָה תָּר לָהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ. בּוֹאוּ וְנִתְגָּרֶה בָהֶן. וּבִיקְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל לַחֲזוֹר לְמִצְרַיִם וְנָסְעוּ לַאֲחֲרֵיהֶן שְׁמוֹנָה מַסָּעוֹת. וְרָץ אַחֲרָיו שִׁבְטוֹ שֶׁלְּלֵוִי וְהָרַג בָּהֶן שְׁמוֹנָה מִשְׁפָּחוֹת. אַף הֵן הָרְגוּ מִמֶּנּוּ אַרְבַּע. הָדָא הִיא דִכְתִיב לְעַמְרָמִי לְיִצְהָרִי לְחֶבְרוֹנִי לְעוּזִּיאֵלִי. אֵימָתַי חָזְרוּ. בִּימֵי דָוִד. הָדָא הִיא דִכְתִיב יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק. אָמְרוּ. מִי גָרַם לָנוּ כָּל הַדְּמִים הַלָּלוּ. אָמְרוּ. עַל שֶׁלֹּא עָשִׂינוּ חֶסֶד עִם אוֹתוֹ הַצַּדִּיק. וְהָלְכוּ וְקָשְׁרוּ לוֹ הֶסְפֵּד וְנִמְלוּ לַצַּדִּיק חֶסֶד. וְהֶעֱלָה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִילּוּ מֵת שָׁם וְנִקְבַּר שָׁם. שֶׁנִּמְלוּ לַצַּדִּיק חֶסֶד.

עִמּוֹ. רִבִּי קִרִיסְפָּא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. עִמּוֹ. עִם נַפְשָׁךְ אַתְּ עֲבַד. אָמַר רִבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא. מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה מֵשִׂיא אֶת בְּנוֹ. וּבָא אֵיפַּרְכוֹס לִטְעוֹן בָּאַפִּירְיוֹן וְלֹא הָנִיחוּ לוֹ. אָמַר

הַמֶּלֶךְ. הָנִיחוּ לוֹ. לְמָחָר הוּא מֵשִׂיא אֶת בִּתּוֹ וַאֲנִי מְכַבְּדוֹ בְּמַה שֶׁכִּיבְּדָנִי. כַּכָּתוּב אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךְ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעֲלְךָ גַם עָלֹה. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר גַּם עָלֹה. אָמַר. אוֹתְךְ אֲנִי מַעֲלֶה וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים אֲנִי מַעֲלֶה. מְלַמֵּד שֶׁכָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט הֶעֱלָה עַצְמוֹת רֹאשׁ שִׁבְטוֹ עִמּוֹ. תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי יוּדָה. אִילּוּלֵא שֶׁהַדָּבָר כָּתוּב לֹא הָיָה אֶיפְשָׁר לְאוֹמְרוֹ. מְלַמֵּד כְּשֶׁמֵּת מֹשֶׁה הָיָה מוּטָל עַל כַּנְפֵי שְׁכִינָה כְּאַרְבָּעַת מִיל מִנַּחֲלַת בְּנֵי רְאוּבֵן עַד נַחֲלַת בְּנֵי גָד. שֶׁמֵּת בְּנַחֲלַת בְּנֵי רְאוּבֵן וְנִקְבַּר בְּנַחֲלַת בְּנֵי גָד. וּמְנַיִין שֶׁמֵּת בְּנַחֲלַת בְּנֵי רְאוּבֵן. שֶׁנֶּאֱמַר וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּנוּ אֶת חֶשְׁבּוֹן וְאֶת אֶלְעָלֶה וְאֶת קִרְיָתַיִם וְאֶת נְבוֹ. וּכְתִיב עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר נְבוֹ וּמוּת בָּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עוֹלֶה שָׁמָּה. וּמְנַיִין שֶׁנִּקְבַּר בְּנַחֲלַת בְּנֵי גָד. שֶׁנֶּאֱמַר וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד וגו' כִּי שָׁם חֶלְקַת מְחוֹקֵק סָפוּן. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה אוֹמֵר. וַיֵּרֶא רֵאשִׁי עָם. וּמַלְאֲכֵי שָׁרֵת הָיוּ אוֹמְרִים. צְדָקַת יי עָשָׂה. וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ אוֹמְרִין. וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל. אֵילּוּ וָאֵילּוּ הָיוּ אוֹמְרִים. יָבוֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הוֹלֵךְ נְכוֹחוֹ.

פרק ב

הלכה א

משנה: הָיָה מֵבִיא אֶת מִנְחָתוֹ בִּכְפִיפָה מִצְרִית וְנוֹתְנָהּ עַל יְדֵיהוּ כְּדֵי לְיַיגְּעָהּ. כָּל הַמְּנָחוֹת תְּחִילָתָן וְסוֹפָן בִּכְלֵי שָׁרֵת. וְזוֹ תְּחִילָתָהּ בִּכְפִיפָה מִצְרִית וְסוֹפָהּ בִּכְלֵי שָׁרֵת. כָּל הַמְּנָחוֹת טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה וְזוֹ אֵינָהּ טְעוּנָה לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מִן הַחִטִּים וְזוֹ אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַשְּׂעוֹרִים. מִנְחַת הָעוֹמֶר אַף עַל פִּי שֶׁהִיא בָאָה מִן הַשְּׂעוֹרִים הִיא בָאָה גֶּרֶשׂ וְזוֹ הָיְתָה בָאָה קֶמַח. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כְּשֵׁם שֶׁמַּעֲשֶׂיהָ מַעֲשֶׂה בְהֵמָה כָּךְ קָרְבָּנָהּ מַאֲכַל בְּהֵמָה.

הלכה: הָיָה מֵבִיא אֶת מִנְחָתוֹ כולי. כְּתִיב וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים. מֵעַתָּה כְּדֵי לְיַיגְּעָהּ. אֶלָּא כְּדֵי לְהַטִּיל אֵימָה עָלֶיהָ.

מִנְחָתוֹ. מְלַמֵּד שֶׁהִיא קְדוֹשָׁה לִשְׁמָהּ. כְּשֵׁם שֶׁהִיא קְדוֹשָׁה לִשְׁמָהּ כָּךְ הִיא קְדוֹשָׁה לִשְׁמוֹ. וְתַנֵּי רִבִּי חִיָּיה וּפְלִיג. לִיקָּרֵב כָּלִיל אֵינָהּ יְכוֹלָה מִפְּנֵי שׁוּתָּפוּתָהּ שֶׁל אִשָּׁה. לֵאָכֵל אֵינָהּ יְכוֹלָה מִפְּנֵי שׁוּתָּפוּתוֹ שֶׁלְּאִישׁ. אָמַר לֵיהּ. הַקּוֹמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ וְהַשְּׁיֵירִים קְרֵיבִין לְעַצְמָן. וְאַתְּ אָמַר. מִנְחָתוֹ. וְאֶלָּא מַה דְּאִישְׁתָּעֵי קְרֵייָא אִישְׁתָּעֵית מַתְנִיתָא. וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ.

בַּעֲלָהּ מַהוּ שֶׁיְּפָרִישׁ עָלֶיהָ חוּץ מִדַּעְתָּהּ. [מִכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוּתָּפוּת בַּמִּנְחָה מַפְרִישׁ עָלֶיהָ חוּץ מִדַּעְתָּהּ.] אַחֵר מַהוּ שֶׁיַּפְרִישׁ עָלֶיהָ חוּץ מִדַּעְתָּהּ. יֵיבָא כַּיי דִּרְבִּי יוֹחָנָן. [דְּרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר] אַרְבָּעָה מְחוּסְּרֵי כַפָּרָה מַפְרִישִׁין עָלֵיהֶן שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּן. וְאֵילּוּ הֵן. הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַמְצוֹרָע

וְהַיּוֹלֶדֶת. שֶׁכֵּן אָדָם מַפְרִישׁ עַל בְּנוֹ הַקָּטָן וְהוּא נָתוּן בָּעֲרִיסָה. נִיחָא זָב וְזָבָה וּמְצוֹרָע. וְיוֹלֶדֶת. וְיֵשׁ קְטַנָּה יוֹלֶדֶת. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי רְדִיפָה רִבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַב חוּנָא. עִיבְּרָה וְיָלְדָה עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הֲיָא וּבְנָהּ מֻתָּרִים. מְשֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת [הֲיָא וּבְנָהּ חַיָּין. עִיבְּרָה עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְיָלְדָה מְשֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת] הֲיָא חָיָה וּבְנָהּ מֵת. מַאי כְדוֹן. שֶׁכֵּן אָדָם מַפְרִישׁ עַל בִּתּוֹ קְטַנָּה. מִכָּיוָן שֶׁהֵבִיאָה לוֹ כְּבַר יָצָאת מֵרְשׁוּת אֲבִיהָ. אֶלָּא שֶׁכֵּן אָדָם מַפְרִישׁ עַל אִשְׁתּוֹ חֲרֶשֶׁת. וְכָאן סוֹטָה קְטַנָּה אֵין אַתְּ יָכוֹל. דָּמַר רִבִּי זְעִירָא רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. קְטַנָּה שְׁזִינַת אֵין לָהּ רָצוֹן לְהֵיאָסֵר עַל בַּעֲלָהּ. וַחֲרֶשֶׁת אֵין אַתְּ יָכוֹל. דִּכְתִיב וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. אָמַר רִבִּי אָבִין. מִכָּיוָן דִּכְתִיב וְשָׁמַחְתְּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ וְהוּא מְעַכֵּב מִלִּשְׁמוֹחַ עִמָּהּ. מַפְרִישׁ עָלֶיהָ חוּץ מִדַּעְתָּהּ.

רִבִּי אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי אִילָא. אֵינוֹ מַפְרִישׁ עָלֶיהָ עוֹלַת הָעוֹף אֶלָּא חַטָּאת הָעוֹף. מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַכְשֶׁרְתָּהּ לֶאֱכֹל בִּזְבָחִים. תַּנֵּי. אֵינוֹ מַפְרִישׁ עָלֶיהָ אֶלָּא דָבָר שֶׁהוּא מַתִּירָהּ לָהּ בְּזֶה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. אֵין לָךְ אֶלָּא זֶה. תַּנֵּי. מַה זֶּה מְעַכְּבָהּ מִלֶּאֱכוֹל בִּזְבָחִים. מְעַכְּבָהּ הִיא מִלֶּאֱכוֹל בִּזְבָחִים. וּמִכָּיוָן שֶׁהוּא מְעוֹכֵּב מִלִּשְׁמוֹחַ עִמָּהּ. כְּמִי שֶׁהוּא מְעַכְּבָהּ מִלֶּאֱכוֹל בִּזְבָחִים. תַּנֵּי. אֲפִילּוּ הַקָּפַת נְזִירוּת עַל רֹאשָׁהּ מְעַכְּבָה הִיא מִלּוֹכַל בִּזְבָחִים. מִכָּיוָן שֶׁהִיא מְנוּוֶּלֶת וְהוּא מְעוֹכֵּב מִלִּשְׁמוֹחַ עִמָּהּ. כְּמוֹ שֶׁהוּא מְעַכְּבָהּ מִלּוֹכַל בִּזְבָחִים.

תַּנֵּי. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. מֵבִיא אָדָם עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ כָּל קָרְבָּן שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת. אֲפִילּוּ אָכְלָה חֵלֶב וַאֲפִילּוּ חִילְּלָה שַׁבָּת. וְכֵן הָיָה רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. פְּטָרָהּ. אֵינוֹ חַיָּיב בָּהּ. שֶׁכֵּן הוּא כוֹתֵב לָהּ. וְאַחֲרָן דִּי אַתְיָין לִי עֲלָךְ מִן קַדְמַת דְּנָא.

וְהָתַנֵּי. סֵדֶר מְנָחוֹת כָּךְ הִיא. מְבִיאִין מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ בִּכְלִי כֶסֶף וּבִכְלִי זָהָב. וּרְאוּיָה לְיִקָּרֵב בִּכְלִי שָׁרֵת.

תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ. כָּל הַחַטָּאוֹת וְהָאֲשָׁמוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין טְעוּנִין נְסָכִים. שֶׁלֹּא יְהֵא קָרְבָּנוֹ שֶׁלַּחוֹטֵא נִרְאֶה מְהוּדָּר . הָתִיבוּן. הֲרֵי חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ שֶׁלְּמְצוֹרָע. אֵין תֵּימַר שֶׁאֵינוֹ חוֹטֵא. הָאָמַר רִבִּי יִצְחָק. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצוֹרָע. זֹאת תּוֹרַת הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע. אָמַר רִבִּי לָא. מִכָּיוָן שֶׁנִּתְיַיסֵּר וּכְתִיב וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ חוֹטֵא.

רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. מִנְחַת מִנְחַת. מַה מִּנְחַת שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן שְׁעוֹרִין אַף כָּאן שְׁעוֹרִין. אָמַר רִבִּי לְעָזָר. נֶאֱמַר כָּאן אָבִיב וְנֶאֱמַר בְּמִצְרַיִם אָבִיב. מַה אָבִיב הָאָמוּר בְּמִצְרַיִם שְׁעוֹרִין אַף כָּאן שְׁעוֹרִין. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. נֶאֱמַר לַצִּיבּוּר. הֶבֵא בִיכּוּרִים בַּפֶּסַח וַהֲבֵא בִיכּוּרִים בָּעֲצֶרֶת. אִם מָצִינוּ שֶׁמִּמִּין שֶׁהַיָּחִיד מֵבִיא חוֹבָתוֹ מִמֶּנּוּ הַצִּיבּוּר מֵבִיא בִּיכּוּרִים בָּעֲצֶרֶת. מֵאַי זֶה מִין הַיָּחִיד מֵבִיא חוֹבָתוֹ. מִן הַשְּׁעוֹרִין. אַף הַצִּיבּוּר לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַשְּׁעוֹרִין. אִם תֹּאמַר. מִן הַחִיטִּין. אֵין שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בִּיכּוּרִין.

תַּמָּן אָמַר רִבִּי יוֹנָה. חִילְקָא לִשְׁנַיִם. טְרַגִיס לִשְׁלֹשָׁה. טִיסָנֵי לְאַרְבָּעָה. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן בָּעֵי. מִיכָּן וָהֵילַךְ קְמָחִין הֵן. אֵין צָרִיךְ לָבוּר אֶת הַסּוֹלֶת מִתּוֹכָן.

הלכה ב

משנה: הָיָה מֵבִיא פְּיָילֵי שֶׁלְחֶרֶשׁ חֲדָשָׁה וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֲצִי לוֹג מַיִם מִן הַכִּיּוֹר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רְבִיעִית. כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְמָעֵט בַּכְּתָב כָּךְ הוּא מְמָעֵט בַּמַּיִם. נִכְנַס לְהֵיכָל וּפָנָה לִימִינוֹ וּמָקוֹם הָיָה שָׁם אַמָּה עַל אַמָּה וְטַבָּלָה שֶׁלְשִׁישׁ וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ כְּשֶׁהוּא מְגַבִּיהָהּ נוֹטֵל עָפָר מִתַּחְתֶּיהָ וְנוֹתֵן כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמַּיִם שֶׁנֶּאֱמַר וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם.

הלכה: הָיָה מֵבִיא פְּיָילֵי כול'. תַּנֵּי חֲדָשָׁה. מַתְנִיתִין דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר. דְּתַנִינָן תַּמָּן. הָיָה מֵבִיא פְּיָילֵי שֶׁלְחֶרֶשׁ חֲדָשָׁה. מָאן תַּנָּא חֲדָשָׁה. רִבִּי לְעֶזֶר. דְּהוּא דָרִישׁ לָהּ. אֶל כְּלִי חֶרֶשׁ עַל מַיִם חַיִּים. מַה מַיִם שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בָהֶן מְלָאכָה. אַף כְּלִי חֶרֶשׁ שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בּוֹ מְלָאכָה. נִיחָא תַּמָּן דְּהוּא דָרִישׁ אֶל כְּלִי חֶרֶשׁ עַל מַיִם חַיִּים. הָכָא מָה אִית לָךְ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. דּוּ סָבַר כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל. תַּנֵּי. מֵי כִיּוֹר. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. אוֹמֵר מֵי מַעְיָן. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין בְּכָל הַמִּימוֹת. וְהָא דְּרִבִּי לְעֶזֶר כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּמַּיִם. וְרִבִּי יִשְׁמָעֵאל כְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּכְלִי חֶרֶשׁ. אַשְׁכַּח תַּנֵּי. [רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר. בִּכְלִי חֶרֶשׁ חֲדָשָׁה.] אִית תַּנֵּי תַנֵּי. בִּכְלִי חֶרֶשׁ לֹא בְּמַקֵּידָה. אִית תַּנֵּי תַנֵּי. אֲפִילוּ בְּמַקֵּידָה. הֲוון בָּעֵי מֵימַר. מָאן דְּמַר. בִּכְלִי חֶרֶשׁ לֹא בְּמַקֵּידָה. רִבִּי לְעֶזֶר. מָאן דְּאָמַר אֲפִילוּ בְּמַקֵּידָה. רַבָּנִן. כּוּלְּהוּ רַבָּנִן. מָאן דְּמַר בִּכְלִי חֶרֶשׁ לֹא בְּמַקֵּידָה. רַבָּנִן. בִּכְלִי חֶרֶשׁ לֹא בְּמַקֵּידָה. וּמָאן דְּמַר אֲפִילוּ בְּמַקֵּידָה. רַבָּנִן. בְּשֶׁנִּיטַּל רוּבָּהּ וּמִיעוּטָהּ קַיָּים. וּמָאן דְּמַר. בְּמַקֵּידָה. בְּשֶׁנִּיטַּל מִיעוּטָהּ וּרוּבָּהּ קַיָּים.

אִית תַּנֵּי תַנֵּי. בִּכְלִי חֶרֶשׁ. לֹא בְּמִפּוּחָם. אִית תַּנֵּי תַנֵּי. אֲפִילוּ בְּמִפּוּחָם. הֲוון בָּעֵי מֵימַר. מָאן דְּמַר. בִּכְלִי חֶרֶשׁ לֹא בְּמִפּוּחָם. רִבִּי לְעֶזֶר. מָאן דְּמַר. אֲפִילוּ בְּמִפּוּחָם. רַבָּנִן. כּוּלְּהוּ דְּרַבָּנִין. מָאן דְּמַר. בִּכְלִי חֶרֶשׁ לֹא בְּמִפּוּחָם. רַבָּנִין. וּמָאן דְּמַר אֲפִילוּ בְּמִפּוּחָם. רַבָּנִין.

תַּמָּן תַּנִּינָן. אֲזוֹב שֶׁהִזָּה בּוֹ כָּשֵׁר לְטַהֵר בּוֹ אֶת הַמְצוֹרָע. רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי לְעֶזֶר. זוֹ לְהוֹצִיא מִדִּבְרֵי רִבִּי לְעֶזֶר. דְּתַנֵּי. הִזָּה בּוֹ עַל הַחַטָּאת פָּסוּל לַמְצוֹרָע. הִזָּה בּוֹ עַל הַמְצוֹרָע שֶׁאֵין הַמְלָאכָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ הִזָּה בּוֹ עַל הַחַטָּאת פָּסוּל לַמְצוֹרָע. חַטָּאת שֶׁהַמְלָאכָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ הִזָּה בָהּ עַל הַחַטָּאת אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא פָסוּל לַחַטָּאת.

הִזָּה בּוֹ עַל הַמְצוֹרָע וְזֶה. מַהוּ שֶׁיְּכַשֵּׁר לְמְצוֹרָע אַחֵר. מַה דָּמַר כָּשֵׁר. הָדָא רִבִּי יוּדָה וְרִבִּי לְעֶזֶר מוֹדֵי בֵיהּ. וּמָאן דְּמַר פָּסוּל. הָדָא לֵית רִבִּי יוּדָה וְרִבִּי לְעֶזֶר מוֹדֵיי בֵהּ. תַּנֵּי. אָמַר רִבִּי יוּדָה. שַׁבָּתִי הָיְתָה וְהָלַכְתִּי אַחַר רִבִּי טַרְפוֹן לְבֵיתוֹ. אָמַר לִי. יְהוּדָה בְנִי. תֵּן לִי סַנְדָּלִי.

וְנָתַתִּי לוֹ. וּפָשַׁט יָדוֹ לַחֲלוֹן וְנָתַן לִי מִמֶּנָּהּ מַקֵּל. אָמַר לִי. יְהוּדָה בְנִי. בְּזוֹ טִיהַרְתִּי שְׁלֹשָׁה מְצוֹרָעִין וְלִמַּדְתִּי בָּהּ שֶׁבַע הֲלָכוֹת. שֶׁהִיא שֶׁלַּיַּבְּרוֹת. וְרֹאשָׁהּ טָרָף. וְאוֹרְכָהּ אַמָּה. וְעוֹבְיָיהּ כִּרְבִיעַ כֶּרַע מִיטָּה. אַחַת לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה. וּמַזִּין וְשׁוֹנִין וּמְשַׁלְּשִׁין וּמְטַהֲרִין. בְּפְנֵי הַבַּיִת וּשְׁלֹא בִפְנֵי הַבַּיִת. וּמְטַהֲרִין בִּגְבוּלִין.

מֵי. יָכוֹל מַרְאֶה מַיִם. תַּלמוּד לוֹמַר אַרְךְ. אוֹ אַרְךְ. יָכוֹל מַרְאֶה דְיוֹ. תַּלמוּד לוֹמַר מֵי. הָא כֵיצַד. מַרְאֶה מַיִם וּמַרְאֶה אַרְךְ. שִׁיעֲרוּ חֲכָמִים חֲצִי לוֹג מַיִם מִן הַכִּיּוֹר. וְהָא תַנֵּי. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. רְבִיעִית. רִבִּי יוּדָה כְּדַעְתֵּיהּ. דְּתַנִּינָן. כֹּשֵׁם שֶׁהוּא מְמַעֵט בִּכְתָב כָּךְ הוּא מְמַעֵט בַּמַּיִם.

תַּמָּן תַּנִּינָן. אַף הִיא עָשְׂתָה טַבְלָה שֶׁלְּזָהָב שֶׁפָּרְשַׁת סוֹטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת הָיוּ הַנִּיצוֹצִים מְנַתְּזִין מִמֶּנָּה וְהָיוּ יוֹדְעִין שֶׁזָּרְחָה הַחַמָּה. מַה הָיְה כָתוּב עָלֶיהָ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. אֶלֶף בֵּית הָיָה כוֹתֵב עָלֶיהָ. וְהָא תָאנֵי. בִּכְתָב שֶׁכָּן כֵּן כְּתִיב שֶׁכָּן. לֹא מְעוֹבָּה וְלֹא מֵידַק אֶלָּא בֵּינוֹנִי. פָּתַר לָהּ בְּאֶלֶף שֶׁבּוֹ מֵאֶלֶף שֶׁבּוֹ בְּבֵית שֶׁכָּן מִבֵּית שֶׁכָּן. תַּנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָא. כָּל פָּרָשַׁת סוֹטָה הָיְתָה כְתוּבָה עָלֶיהָ. שֶׁמִּמֶּנָּה הָיָה קוֹרֵא וּמְתַרְגֵּם כָּל דִּיקְדּוּקֵי הַפָּרָשָׁה. וְלָמָּה מַיִם וְעָפָר וּכְתָב. מַיִם. מִמָּקוֹם שֶׁבָּאת. עָפָר. לְמָקוֹם שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת. כְּתָב. לִפְנֵי מִי שֶׁהִיא עֲתִידָה לִיתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן.

תַּמָּן תַּנִּינָן. עֲקַבְיָה בֶּן מְהַלַּלְאֵל אוֹמֵר. הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵירָה. רִבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַב פַּפַּי וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסִיכְנִין בְּשֵׁם רִבִּי לֵוִי. שְׁלֹשְׁתָּן דָּרַשׁ עֲקַבְיָא מִפְּסוּק אֶחָד. וּזְכוֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ. בֵּירְךְ. בּוֹרְךְ. בּוֹרְאֶךָ. בֵּירְךְ. מִמָּקוֹם שֶׁבָּאתָה. בּוֹרְךְ. לְמָקוֹם שֶׁאַתְּ הוֹלֵךְ. בּוֹרְאֶךָ. לִפְנֵי מִי שֶׁאַתָּה עָתִיד לִיתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן.

שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צְרִיכִין שֶׁיְּהוּ לִשְׁמָהּ. וְכָתַב לָהּ. וְעָשָׂה לָהּ. אוֹ חֻפְשָׁה לֹא נִיתְּן לָהּ. שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צְרִיכִין שֶׁיְּהוּ נִרְאִין. אֶפֶר פָּרָה. וַעֲפַר סוֹטָה. וְרוֹק יְבָמָה. תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. אַף דַּם צִפּוֹר מְצוֹרָע. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. שִׁיעֲרוּ לוֹמַר. אֵין דַּם צִפּוֹר קְטַנָּה בָטֵל בִּרְבִיעִית. וְלֹא דַם צִפּוֹר גְּדוֹלָה מְבַטֵּל אֶת הָרְבִיעִית. כְּהָדָא דְתַנֵּי. בְּדָם. יָכוֹל בְּדַם וַודַּאי. תַּלמוּד לוֹמַר מַיִם חַיִּים. אִי מַיִם חַיִּים. יָכוֹל שֶׁיְּהוּ כוּלָּן מַיִם חַיִּים. תַּלמוּד לוֹמַר דָּם. הָא כֵיצַד. מַיִם חַיִּים שֶׁדַּם צִפּוֹר נִיכָּר בָּהֶן. שִׁיעֲרוּ חֲכָמִים. רְבִיעִית. רִבִּי פְּדָת בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מֵי סוֹטָה נִפְסָלִין בְּלִינָה. רִבִּי אָחָה בְשֵׁם רַב אָבִינָא. כָּל שֶׁאֵין מְמֻנּוּ לְמַזֵּבְחַ אֵין הַלִּינָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ. וּמִן הֶעָפָר. יָכוֹל מִן הַמּוּנָּח לְקוּפָּה. תַּלמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן. אוֹ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן. יָכוֹל עַד שֶׁיְּחַפּוֹר בַּדֶּקֶל. תַּלמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר יִהְיֶה. הָא כֵיצַד. אִם אֵין שָׁם מֵבִיא וְנוֹתֵן שָׁם. אָמַר רִבִּי אָבִין. אֲכֵן אִתְאֲמַרְתְּ. יָכוֹל לֹא יְהֵא כָשֵׁר עַד שֶׁיְּחַפּוֹר

בַּדֶּקֶל. תַּלְמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר יִהְיֶה. מִכָּל מָקוֹם. הַמִּשְׁכָּן. לְרַבּוֹת הַמִּשְׁכָּן וְנוֹב וְגִבְעוֹן וְשִׁילוֹ וּבֵית הָעוֹלָמִים.

הלכה ג

משנה: בָּא לוֹ לִכְתּוֹב אֶת הַמְּגִילָּה מֵאַי זֶה מָקוֹם הוּא כוֹתֵב. אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אוֹתָךְ וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וגו'. וְאֵינוֹ כוֹתֵב וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבוּעַת הָאָלָה. וְכוֹתֵב יִתֵּן יי אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבוּעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יי אֶת יְרֵכֵךְ נוֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה. וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבּוֹת בֶּטֶן וְלַנְפִּיל יָרֵךְ. וְאֵינוֹ כוֹתֵב וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לֹא הָיָה מַפְסִיק. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל עַצְמוֹ אֵינוֹ כוֹתֵב אֶלָּא יִתֵּן יי אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבוּעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יי אֶת יְרֵכֵךְ נוֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה. וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ וגו'. וְאֵינוֹ כוֹתֵב וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן.

הלכה: בָּא לוֹ לִכְתּוֹב אֶת הַמְּגִילָּה כול'. רִבִּי קִרִיסְפָּא אָמַר. אִיתְפַּלְגוֹן רִבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ. חַד אָמַר מַשְׁבִּיעַ וְאַחַר כָּךְ כּוֹתֵב. וְחָרָנָה אָמַר. כּוֹתֵב וְאַחַר כָּךְ מַשְׁבִּיעַ. הֲווֹן בָּעֵיי מֵימַר. מָאן דְּמַר. מַשְׁבִּיעַ וְאַחַר כָּךְ כּוֹתֵב. הֵיךְ מַה דְּהוּא קָרֵיָא. וְהִשְׁבִּיעַ וְכָתַב. וּמָאן דְּמַר. כּוֹתֵב וְאַחַר כָּךְ מַשְׁבִּיעַ. כְּדֵי לִסְמוֹךְ שְׁבוּעָה לְהַשְׁקָיָיה. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. בֵּין תְּנַיִין בֵּין שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבִין. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבוֹת. תְּנַיִין אֵינָן מְעַכְּבִין. הֲווֹן בָּעֵיי מֵימַר. מָאן דְּמַר. בֵּין תְּנַיִין בֵּין שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבִין. אִית לֵיה חוּקָּה תּוֹרָה מְעַכֶּבֶת. וּמָאן דְּמַר. שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבוֹת וּתְנַיִין אֵינָן מְעַכְּבִין לֵית לֵיהּ. עוֹד הוּא אִית לֵיהּ. אֶלָּא שֶׁאֵינָן עַל סֵדֶר. וְאַתְיָין אִילֵּין פְּלוּגְתָא כְּהֵכִין פְּלוּגְתָא. מָאן דְּמַר. בֵּין תְּנַיִין בֵּין שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבִין. כְּמָאן דְּמַר. מַשְׁבִּיעַ וְאַחַר כָּךְ כּוֹתֵב. וּמָאן דְּמַר. שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבוֹת וּתְנַיִין אֵינָן מְעַכְּבִין. כְּמָאן דְּמַר. כּוֹתֵב וְאַחַר כָּךְ מַשְׁבִּיעַ.

הלכה ד

משנה: וְאֵינוֹ כוֹתֵב לֹא עַל הַלּוּחַ וְלֹא עַל הַנְּיָיר וְלֹא עַל הַדִּיפְתְּרָא אֶלָּא עַל הַמְּגִילָּה שֶׁנֶּאֱמַר בַּסֵּפֶר. אֵינוֹ כוֹתֵב לֹא בַקּוֹמוֹס וְלֹא בַקַּנְקַלְתּוֹס וְלֹא בְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֶׁם אֶלָּא בַדְּיוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמָחָה כְּתָב שֶׁיָּכוֹל לְהִימָּחוֹת.

הלכה: רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לֹא הָיָה מַפְסִיק כול'. לֵוִי בַּר סִיסִי בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי. מְגִילַּת סוֹטָה מָהוּ שֶׁתִּטַּמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. אָמַר לֵיהּ. הֲרֵי זֶה שְׁאֵלָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. אֵינָהּ שְׁאֵילָה. כְּלוּם גָּזְרוּ עַל הַסְּפָרִים שֶׁיְּטַמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם לֹא מִפְּנֵי קְדוּשָׁתָן. וְזוֹ לְמְחִיקָה נִיתְּנָה. לֹא צוֹרְכָא דְּלֹא הוֹאִיל וְנִיתְּנָה לְמְחִיקָה.

כַּמָּה אוֹתִיּוֹת כָּתוּב בָּהּ וִיהֵא שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ וִיהֵא חַיָּיב. תַּנֵּי רִבִּי חָנִין. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים. אַחַת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. שְׁתַּיִם. אָמַר רִבִּי הִילַי. טַעֲמוֹן דְּבֵית הִלֵּל כְּדֵי לִכְתּוֹב יָהּ. רִבִּי יוּדָן בָּעֵי. כָּתַב מִפִּיו. וּמָחַק בָּעָפָר. הָיָה כוֹתֵב רִאשׁוֹן וּמוֹחֵק. [תַּנֵּי. רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר. אֵין כּוֹתְבִין עַל עוֹר בְּהֵמָה טְמֵיאָה. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן. מִכַּיוָן דְּאַתְּ אָמַר. לְמְחִיקָה נִיתְּנָה. לָמָּה אֵינוֹ כוֹתֵב.] תַּנֵּי. רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן [שַׁמּוּעַן] אוֹמֵר. רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ מִדִּבְרֵי אַבָּא. שֶׁמָּא תֹּאמַר. אֵינוֹ שׁוֹתֶה. וְנִמְצָא הַשֵּׁם גָּנוּז עַל עוֹר שֶׁלִּבְהֵמָה טְמֵיאָה. הָכָא כְּתִיב סֵפֶר וְהָכָא כְּתִיב סֵפֶר. הָכָא אַתְּ אָמַר. כָּל דָּבָר שֶׁהוּא כְתָלוּשׁ. וְהָכָא [אַתְּ] אָמַר הָכֵין. אָמַר לֵיהּ. שְׁנַיָּיה הִיא הָכָא דִּכְתִיב בַּסֵּפֶר.

וְכָתַב. יָכוֹל בִּדְיוֹ וּבְסִיקְרָא וּבְקוֹמוֹס וּבְקַלְקַנְתּוֹס. תַּלְמוּד לוֹמַר וּמָחָה. אִי מָחָה יָכוֹל בְּמַשְׁקִין אוֹ בְמֵי פֵּירוֹת. תַּלְמוּד לוֹמַר וְכָתַב. הָא כֵיצַד. כְּתָב שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִימָּחוֹת. וְאֵי זוֹ זוֹ. זוֹ [דְּיוֹ] שֶׁאֵין בּוֹ קַלְקַנְתּוֹס. וְהָתַנֵּי. אִם מָחַק מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר כָּשֵׁר. תִּיפְתָּר כְּהָדֵין תַּנָּיָא דְתַנֵּי. אָמַר רִבִּי מֵאִיר. כָּל יָמִים שֶׁהָיִינוּ לְמֵידִין אֶצֶל רִבִּי יִשְׁמָעֵאל לֹא הָיִינוּ נוֹתְנִין קַלְקַנְתּוֹס בַּדְּיוֹ.

הלכה ה

משנה: וְלָמָּה הִיא אוֹמֶרֶת אָמֵן אָמֵן. אָמֵן עַל הָאָלָה. אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה. אָמֵן מֵאִישׁ זֶה. אָמֵן מֵאִישׁ אַחֵר. אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי וְאִם נִטְמֵאתִי יָבוֹאוּ בִי. אָמֵן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי אָמֵן שֶׁלֹּא אֶטְמָא.

הלכה: אֵינוֹ כוֹתֵב לֹא עַל הַלּוּחַ כול'. רִבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָה. אָמֵן לְקַבָּלָה. אָמֵן לִשְׁבוּעָה. אָמֵן יֵיאָמְנוּ הַדְּבָרִים. אָמֵן לְקַבָּלָה. מְסוֹטָה. אָמֵן לִשְׁבוּעָה. לְמַעַן הָקִים אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתֶיךָ וגו'. אָמֵן יֵיאָמְנוּ הַדְּבָרִים. וַיַּעַן בְּנָיָה בֶן יְהוֹיָדָע [הַכֹּהֵן] אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אָמֵן וגו'. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. אֵין מִן הַדִּין אָמֵן שְׁבוּעָה. לֵית שְׁמַע מִינָּהּ כְּלוּם. וְיֵידָא אָמְרָה דָא לְעָבְרָךְ בִּבְרִית יי אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ. וְאֵין אָלָה אֶלָּא שְׁבוּעָה. כְּמָה דְתֵימַר. וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבוּעַת הָאָלָה.

מְנַיִין לָמְדוּ לְגִילְגּוּל שְׁבוּעָה. מְסוֹטָה. וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. אָמֵן עִם אִישׁ זֶה. אָמֵן עִם אִישׁ אַחֵר. עַד כְּדוֹן דְּבָרִים שֶׁהוּא רָאוּי לְהַשְׁבִּיעַ. דְּבָרִים שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַשְׁבִּיעַ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. אָמֵן שֶׁלֹּא סָטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה. אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם רָאוּי הוּא לְהִישָּׁבַע. וְתֵימַר מְגַלְגְּלִין. וְהָכָא מְגַלְגְּלִין.

אִית תַּנֵּי תַּנֵּי. מַה זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה. וְאִית תַּנֵּי תַּנֵּי. זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה. הֲווֹ בָּעֵיי מֵימַר. מָאן דְּמַר. [מַה] זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה נִיחָא. מָאן דְּמַר. זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה

וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה. לְגִילְגּוּל אַתְּ לָמֵד. לְאָלָה וְלִשְׁבוּעָה אֵין אַתְּ לָמֵד. אִית תַּנֵּיי תַנֵּי. מַה זוֹ בְּאָמֵן וְאָמֵן. אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן וְאָמֵן. אִית תַּנֵּיי תַנֵּי. זוֹ בְּאָמֵן וְאָמֵן. וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן אָמֵן. הֲווֹ בָעֵיי מֵימַר. מָאן דָּמַר. [מַזוֹ] בְּאָמֵן אָמֵן אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן אָמֵן. נִיחָא. מָאן דָּמַר. זוֹ בְּאָמֵן אָמֵן וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן וְאָמֵן. כְּלוּם לָמְדוּ גִילְגּוּל שְׁבוּעָה לֹא מִסּוֹטָה. לְגִילְגּוּל אַתְּ לָמֵד. לְאָמֵן וּלְאָמֵן אֵין אַתְּ לָמֵד.

אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. מָאן תַּנָּא שׁוֹמֶרֶת יָבָם. רִבִּי עֲקִיבָה. דְּרִבִּי עֲקִיבָה אָמַר. יֵשׁ מִמְזֵר בִּיבָמָה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אִילַי. מַה אִיכְפַּת לֵיהּ מַמְזֵר גַּבֵּי קִינּוּי. הַתּוֹרָה אָמְרָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ. אֲפִילּוּ מְקֻצַּת אִשְׁתּוֹ. אָמַר רִבִּי שַׁמַּי. וְלֹא כֵן אָמַר רִבִּי יַנַּאי. נִמְנוּ שְׁלֹשִׁים וְכַמָּה זְקֵינִים. מְנַיִין שֶׁאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבָמָה. תַּלְמוּד לוֹמַר לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבוֹא עָלֶיהָ. שֶׁלֹּא יְהֵא לָהּ הֶוְוֵיָה אֶצֶל אַחֵר. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. וְלֹא מַתְנִיתָא הִיא. לְאַחַר שֶׁיַּחֲלוֹץ לֵיךְ יַבְמֵיךְ. אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. וְהָיָה רִבִּי יַנַּיי מְקַלֵּס לֵיהּ. הַגָּלִים זָהָב מִכִּיס. בְּנִי אַל יָלִיזוּ מֵעֵינֶיךָ. חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי. תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד. יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֵף לֶקַח. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. בָּתַר כָּל אִילֵּין פְּסוּקֵי קִילּוּסַיָּיא יָכִיל הוּא פָּתַר לָהּ כְּרִבִּי עֲקִיבָה. דְּרִבִּי עֲקִיבָה אָמַר. יֵשׁ מַמְזֵר בִּיבָמָה. וִיתִיבִינֵהוּ. מַה אִיכְפַּת לֵהּ מַמְזֵר גַּבֵּי [קִינּוּי]. הַתּוֹרָה אָמְרָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ. אֲפִילּוּ מְקֻצַּת אִשְׁתּוֹ. שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּינַת. רִבִּי לְעָזָר אָמַר מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ. רַבָּנִין אָמְרִין. אָמַר רִבִּי מָנָא. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר. שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה מוּתָּר בְּאִמָּהּ. בְּגִין דְּתַנִּינָן. זֶה הַכְּלָל. כָּל שֶׁתְּבִיעָל וְלֹא תְהֵא אֲסוּרָה לוֹ לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ.

מַה תַּנָּא הָדָא מַתְנִיתָא. לֹא רַבָּנִן וְלֹא רִבִּי עֲקִיבָה. אֶלָּא כֵינִי. מָאן דָּמַר. מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ. דְּרַבָּנִן דְּלֹא כְרִבִּי עֲקִיבָה. וּמָאן דָּמַר. אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ. רִבִּי עֲקִיבָה דְּלֹא כְרַבָּנִן. אָמַר רִבִּי יַנַּאי. שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּינַת מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ. וְתַנֵּי כֵן. וְנֶעֱלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ. וְלֹא מֵעֵינֵי יָבָמָהּ. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ. מַעֲשֶׂה הָיָה וְכֹהֶנֶת הָיְיתָה וְהִתִּירוּהָ לְבֵיתָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אַף לֹא מַכּוֹת אֵין בָּהּ.

לֹא שֶׁהָיָה רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ לְמַפְרֵעַ.

תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת. תּוֹרַת הָעוֹלָמִים זוֹ. אֵין הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה. אָמַר רִבִּי יוּדָה. הֵעִיד נָחֻמְיָה אִישׁ שִׁיחִין אֶת רִבִּי עֲקִיבָה. הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה. אָמַר רִבִּי עֲקִיבָה אֲנִי אֶפְרֹשׁ. מֵאִישׁ אֶחָד אֵין הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה. מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים בֵּין מֵאִישׁ אֶחָד בֵּין מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה. כּוֹרְכְמִית תּוֹכִיחַ. שֶׁשָּׁתַת וְשֵׁנַת וְשִׁילְשָׁה לִפְנֵי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן מֵאִישׁ אֶחָד.

תַּמָּן תַּנִּינָן. אֵין מַשְׁקִין אֶת הַגִּיּוֹרֶת וכול'. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. מַשְׁקִין. מַה אֲנָן קַיְימִין. אִם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשָּׂא גִּיּוֹרֶת. כְּבָר כְּתִיב. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לֹא גֵּרִים. אִם בְּגֵר שֶׁנִּשָּׂא בַּת יִשְׂרָאֵל. כְּבָר כְּתִיב וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן. אֶלָּא כֵּן אֲנָן קַיְימִין. בְּגֵר שֶׁנִּשָּׂא גִּיּוֹרֶת. וּמַה טַעֲמָא דְּרִבִּי עֲקִיבָה. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לֹא גֵּרִים. מַה טַעֲמוֹן דְּרַבָּנִן. וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם. לְרַבּוֹת כָּל הַכָּתוּב בַּפָּרָשָׁה. וּמַה כָּתוּב בַּפָּרָשָׁה. וְשָׁכַב אִישׁ אוֹתָהּ. שְׁכִיבָתָהּ אוֹסַרְתָּהּ. בַּעֲלָהּ מְקַנֵּא וּמַשְׁקֶה. וְנֶעֱלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ. פָּרַט לְסוּמֵא שֶׁאֵין לוֹ עֵינַיִם. הוּא סוּמֵא הִיא סוּמָה. מַתְנִיתָא דְּרִבִּי יוּדָן. פּוֹטְרוֹ מִכָּל מְצוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה.

הלכה ו

משנה: הַכֹּל שָׁוִין שֶׁאֵינוֹ מַתְנֶה עִמָּהּ קוֹדֶם לְשֶׁנִּתְאָרְסָה וְלֹא מִשֶּׁנִּתְגָּרְשָׁה. נִסְתְּרָה לְאַחַר וְנִיטְמֵאת וְאַחַר כָּךְ הֶחֱזִירָהּ לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ. זֶה הַכְּלָל. כָּל שֶׁתִּיבְּעֵל וְלֹא הָיְתָה אֲסוּרָה לוֹ לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ.

הלכה: הַכֹּל שָׁוִין שֶׁאֵין מַתְנֶה עִמָּהּ קוֹדֶם שֶׁנִּתְאָרְסָה וְלֹא מִשֶּׁנִּתְגָּרְשָׁה כול'. אָמַר רִבִּי יַנַּאי. פְּשִׁיטָא שֶׁאָדָם מוֹחֵל עַל קִינּוּיוֹ. גֵּירַשׁ כְּמִי שֶׁמָּחַל. הֵיךְ עֲבִידָא. קִינֵּא לָהּ וְנִתְגָּרְשָׁה וְהֶחֱזִירָהּ וְנִסְתְּרָה. אֵין תֵּימַר. גֵּירַשׁ כְּמִי שֶׁמָּחַל. צָרִיךְ לְקַנּוֹת לָהּ פַּעַם שְׁנִיָּיה. אֵין תֵּימַר. גֵּירַשׁ כְּמִי שֶׁלֹּא מָחַל. אֵין צָרִיךְ לְקַנּוֹת לָהּ פַּעַם שְׁנִיָּיה. אֶבָל אִם קִינֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה וְיָדַע בָּהּ. וְגֵירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ וְנִסְתְּרָה. שְׁתֵּת וְלֹא בָדְקוּ אוֹתָהּ הַמַּיִם טְהוֹרָה הִיא. אִי מֵאַחַר שֶׁאֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת הָאִשָּׁה שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ טְמֵיאָה הִיא.

פרק ג

הלכה א

משנה: הָיָה נוֹטֵל אֶת מִנְחָתָהּ מִתּוֹךְ כְּפִיפָה מִצְרִית וְנוֹתְנָהּ לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת וְנוֹתְנָהּ עַל יָדָהּ. וְכֹהֵן מֵנִיחַ יָדוֹ מִתַּחְתֶּיהָ וּמֵנִיפָהּ. הֵנִיף וְהִגִּישׁ קֻמְצָהּ וְהִקְטִיר. וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים.

הלכה: הָיָה נוֹטֵל אֶת מִנְחָתָהּ כול'. כְּתִיב וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאוֹת. וְכִי עַל יָדוֹ הוּא מֵנִיף. וְלֹא עַל יָדָהּ הוּא מֵנִיף. אֶלָּא מִיכָּן שֶׁהוּא נוֹטְלָהּ מִתּוֹךְ כְּלִי חוֹל וְנוֹתְנָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת וְכֹהֵן מֵנִיחַ אֶת יָדוֹ תַּחְתֶּיהָ וּמֵנִיפָהּ. וְאֵין הַדָּבָר כָּאוּר. מֵבִיא מַפָּה. וְאֵינוֹ חוֹצֵץ. וּמֵבִיא כֹּהֵן זָקֵן. וַאֲפִילוּ תֵּימַר. יֶלֶד. שֶׁאֵין יֶצֶר הָרַע מָצוּי לְשָׁעָה. תַּנֵּי רִבִּי חִיָּיה. סוֹטָה גִּידֶּמֶת שְׁנֵי כֹהֲנִים מֵנִיפִין עַל יָדֶיהָ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. בְּכָל אָתָר הָדָא הִיא מִילְתָה צְרִיכִין לְרַבָּנִן. מַהוּ מַגִּישׁ. גּוּפָהּ שֶׁלַּמִּנְחָה גּוּפָהּ שֶׁלַּכֵּלִי.

תְּנוּפוֹת מְנַיִין שֶׁהֵן קוֹדְמוֹת לְהַגָּשׁוֹת. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי פְּדָת. מִסּוֹטָה לָמְדוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. סוֹטָה לְחִידּוּשָׁהּ יָצָאת. וְדָבָר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְחִידּוּשׁוֹ אֵין לְמֵידִין הִימֶּינּוּ. רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא. זֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְּרֵב. הֵיכָן הִיא תְּנוּפָה. כְּבָר קְדָמָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. תִּיפְתָּר בְּמִנְחוֹת שֶׁאֵינָן טְעוּנוֹת תְּנוּפָה. וְלֵית שְׁמַע מִינָּהּ כְּלוּם. וַיי דָּא אָמְרָה דְּאָמְרִין וְהֵבֵאת לְרַבּוֹת מִנְחַת הָעוֹמֶר לְהַגָּשָׁה. וְהִקְרִיב. לְרַבּוֹת מִנְחַת סוֹטָה לְהַגָּשָׁה. וּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ וְהֵרִים. וְהֵיכָן הִיא תְּנוּפָה. כְּבָר קְדָמָה.

תַּמָּן תַּנִינָן. אֵילּוּ מִנְחוֹת נִקְמָצוֹת וּשְׁיֵרֵיהֶן לַכֹּהֲנִים. רִבִּי בָּא בַּר מָמָל וְרִבִּי שמעון בַּר רַב יִצְחָק הָווֹן יְתִיבִין. רִבִּי בָּא בַּר מָמָל בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק. מִנְחַת הָעוֹמֶר מְנַיִין שֶׁשְּׁיֵרֶיהָ נֶאֱכָלִין. אָמַר לֵיהּ. וְלֹא כֵן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. מִנְחַת מִנְחַת. מַה מִּנְחַת שֶׁנֶּאֱמְרָה לְהַלָּן מִן הַשְּׁעוֹרִין. אַף כָּאן מִן הַשְּׁעוֹרִין. מַה מִּנְחַת סוֹטָה שְׁיֵרֶיהָ נֶאֱכָלִין. אַף מִנְחַת הָעוֹמֶר שְׁיֵרֶיהָ נֶאֱכָלִין. אָמַר רִבִּי עֲקִיבָה. מִן דְּקַיְימִין קָם רִבִּי בָּא בַּר מָמָל עִם רִבִּי יִרְמְיָה. אָמַר לֵיהּ. חֲמִית הֵיךְ אַפְרְחֵי הָדֵין דִּידָךְ. מִנְחַת סוֹטָה עַצְמָהּ מְנַיִין שֶׁשְּׁיֵרֶיהָ נֶאֱכָלִין. אַייְתֵי רִבִּי זְעִירָא לְרִבִּי יִצְחָק עֲטוֹשִׁיָּא וְתַנָּא לֵיהּ. וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן. מָה אָנָן קַיְימִין. אִם בְּבָלוּל שֶׁלַּחִיטִּין. כְּבָר הוּא אָמוּר. אֶלָּא אִם אֵינוֹ עִנְיָין לְבָלוּל שֶׁלַּחִיטִּין תְּנֵיהוּ עִנְיָין לְבָלוּל שֶׁלַּשְּׁעוֹרִין. וְחָרְנָה אָמַר [וַחֲרֵבָה.] מַה אָנָן קַיְימִין. אִם בְּחָרֵב שֶׁלַּחִיטִּים כְּבָר הוּא אָמוּר. אֶלָּא אִם אֵינוֹ עִנְיָין לֶחָרֵב שֶׁלַּחִיטִּין תְּנֵיהוּ עִנְיָין לֶחָרֵב שֶׁלַּשְּׁעוֹרִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. בְּבָלוּל שֶׁלַּחִיטִּין וּבֶחָרֵב שֶׁלַּשְּׁעוֹרִין אָנָן קַיְימִין. וּלְצוֹרֶךְ אִיתְאֲמַרַת. לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו. הָאִישׁ חוֹלֵק אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בַּעַל מוּם. וְאֵין הַקָּטָן חוֹלֵק אַף עַל פִּי [שֶׁהוּא] תָּמִים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. מִפְּנֵי שֶׁרִיבְּתָה תוֹרָה בְּדָבָר אֶחָד אַתְּ מַרְבֶּה אוֹתָהּ לְכָל הַדְּבָרִים. אֶלָּא אַזְכָּרָה אַזְכָּרָה. מַה אַזְכָּרָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְהַלָּן שְׁיֵרֶיהָ נֶאֱכָלִין. אַף אַזְכָּרָה שֶׁנֶּאֱמְרָה כָּאן שְׁיֵרֶיהָ נֶאֱכָלִין. וְיֵידָא אָמְרָה דָּא. וְהֵבֵאת לְרַבּוֹת מִנְחַת הָעוֹמֶר לְהַגָּשָׁה. וְהִקְרִיבָהּ. לְרַבּוֹת מִנְחַת סוֹטָה לְהַגָּשָׁה. וּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ וְהִנּוֹתֶרֶת מִן הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים.

הלכה ב

משנה: הָיָה מַשְׁקֶהָ וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ מַשְׁקֶהָ שֶׁנֶּאֱמַר וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמַּיִם. אִם הִשְׁקָהּ וְאַחַר כָּךְ הִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ כְּשֵׁירָה.

הלכה: הָיָה מַשְׁקֶהָ וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ כול'. מַה טַעֲמוֹן דְּרַבָּנִין. וּבָאוּ בָהּ. מַה טַעֲמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה. מַה מְקַיְימִים רִבִּי שִׁמְעוֹן טַעֲמוֹן דְּרַבָּנִין. וּבָאוּ בָהּ. כּוּלְהוֹן וְלֹא מִקְצָתָן. מַה מְקַיְימִין רַבָּנִן טַעֲמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת

הָאִשָּׁה אֶת הַמַּיִם. עַל כּוֹרְחָהּ שֶׁלֹּא בְטוֹבָתָהּ. מוֹדֶה רִבִּי שִׁמְעוֹן לַחֲכָמִים שֶׁאִם הִשְׁקָהּ וְאַחַר כָּךְ הִקְרִיב מִנְחָתָהּ. שֶׁהִיא כְשֵׁירָה. וּמוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאִם הִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ הִשְׁקָהּ. שֶׁהִיא כְשֵׁירָה. מַה בֵּינֵיהוֹן. מִצְוָה. רַבָּנִן אָמְרִין. מִנְחָה הִיא שֶׁהִיא בוֹדְקָתָהּ. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. הַמַּיִם אֵין בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. מַה טַעֲמוֹן דְּרַבָּנִן. מִנְחַת זְכָרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן. מַה טַעֲמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. וּבָאוּ בָהּ. מַה מְקַיְּימִין רַבָּנִן טַעֲמֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. וּבָאוּ בָהּ. מָלַמֵּד שֶׁהֵן מִתְחַלְחִלִין בְּכָל אֵיבָרֶיהָ. מַה מְקַיְּימִין רִבִּי שִׁמְעוֹן טַעֲמוֹן דְּרַבָּנִן. מִנְחַת זְכָרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן. מְלַמֵּד שֶׁכָּל עֲוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהּ נִזְכָּרִין לָהּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.

רַבָּנִן אָמְרֵי. כּוֹתֵב וּמוֹחֵק וּמַשְׁקֶה וּמַקְרִיב. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. כּוֹתֵב וּמַקְרִיב וּמוֹחֵק וּמַשְׁקֶה. כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁמְּחִיקָה סְמוּכָה לְהַשְׁקָיָה. אֶלָּא דְּרַבָּנִן אָמְרֵי. כּוֹתֵב וּמוֹחֵק וּמַשְׁקֶה וּמַקְרִיב. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. כּוֹתֵב וּמַקְרִיב וּמוֹחֵק וּמַשְׁקֶה. תַּנֵּי. לְעוֹלָם הִיא יְכוֹלָה לַחֲזוֹר בָּהּ עַד שֶׁלֹּא תִקָּרֵב מִנְחָתָהּ. קָרְבָה מִנְחָתָהּ וְאָמְרָה. אֵינִי שׁוֹתָהּ. מְעַרְעֲרִין אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כּוֹרְחָהּ. כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. בְּרַם כְּרַבָּנִן כְּבָר שָׁתַת. אֲנָן תַּנִּינָן. אֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. לֹא הָיְתָה זָזָה מִשָּׁם. מָאן דְּאָמַר. אֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת. רִבִּי שִׁמְעוֹן. מָאן דָּמַר. לֹא הָיְתָה זָזָה מִשָּׁם. רַבָּנִן.

הלכה ג

משנה: עַד שֶׁלֹּא נִמְחְקָה הַמְּגִילָּה אָמְרָה אֵינִי שׁוֹתָה מְגִילָּתָהּ נִגְנֶזֶת וּמְנָחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הַדֶּשֶׁן. וְאֵין מְגִילָּתָהּ כְּשֵׁירָה לְהַשְׁקוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת. נִמְחֲקָה הַמְּגִילָּה וְאָמְרָה טְמֵיאָה אֲנִי הַמַּיִם נִשְׁפָּכִים וּמְנָחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הַדֶּשֶׁן. נִמְחֲקָה הַמְּגִילָּה וְאָמְרָה אֵינִי שׁוֹתָה מְעַרְעֲרִין אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כּוֹרְחָהּ.

הלכה: עַד שֶׁלֹּא נִמְחְקָה הַמְּגִילָּה כול'. תַּנֵּי. מְגִילָּתָהּ נִגְנֶזֶת תַּחַת צִירוֹ שֶׁל הֵיכָל. לָמָּה. בִּשְׁבִיל לְשַׁחֲקָהּ. לוּל קָטָן הָיָה. שָׁם הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין. תַּנֵּי. אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשָּׁה. מַהוּ לִגְבוֹל בָּהֶן אֶת הַטִּיט. מַה בְּכָךְ. הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין. תַּנֵּי. יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשָּׁה.

נִמְחֲקָה הַמְּגִילָּה וְאָמְרָה. טְמֵיאָה אֲנִי. הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין וּמְנָחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל גַּבֵּי הַדֶּשֶׁן. הָדָא אָמְרָה שֶׁמִּנְחַת סוֹטָה קְדֻשָּׁה עַד שֶׁלֹּא תִכָּתֵב הַמְּגִילָּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי דְּרוֹבָהּ. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. עַד שֶׁהִיא בַּדֶּרֶךְ מִנְחָתָהּ קְדֻשָּׁה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. מַתְנִיתִין אָמְרָה כֵן. שֶׁבַּעֲלָהּ בָּעֲלָהּ בַּדֶּרֶךְ.

נִמְחֲקָה הַמְּגִילָּה וְאָמְרָה. אֵינִי שׁוֹתָה מְעַרְעֲרִין אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ. לָמָּה. שֶׁנִּגְרְמָה לַשֵּׁם שֶׁיִּמָּחֵק. כַּמָּה יִמְחוֹק. תַּנֵּי רִבִּי חִנִּין. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים. אַחַת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. שְׁתַּיִם. אָמַר רִבִּי אִילַי. טַעֲמוֹן דְּבֵית הִלֵּל כְּדֵי לִכְתּוֹב יָהּ. אָמַר לוֹ רִבִּי עֲקִיבָה. וְכִי מִפְּנֵי מַה מַשְׁקִין אֶת זוֹ. אִם לְבוֹדְקָהּ. כְּבָר הִיא בְּדוּקָה וּמְתוּקֶנֶת. אֶלָּא סָבַר רִבִּי עֲקִיבָה.

הָאוֹמֶרֶת. אֵינִי שׁוֹתָה. כְּאוֹמֶרֶת. אֲנִי טְמֵיאָה לָךְ. וְלֵית לְרִבִּי עֲקִיבָה. מְעַרְעֲרִים אוֹתָהּ לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁפָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ עַל כּוֹרְחָהּ. אִית לֵיהּ. כְּשֶׁהִתְחִילָה לִשְׁתּוֹת.

הלכה ד

משנה: אֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁפָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת וְעֵינֶיהָ בּוֹלְטוֹת וְהִיא מִתְמַלֵּאת גִּידִים וְהֵן אוֹמְרִים הוֹצִיאוּהָ הוֹצִיאוּהָ שֶׁלֹּא תְטַמֵּא אֶת הָעֲזָרָה. אִם יֵשׁ לָהּ זְכוּת הָיְתָה תּוֹלָה לָהּ. יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה לָהּ שָׁנָה אַחַת יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה לָהּ שְׁתֵּי שָׁנִים יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה לָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים. מִכָּן אוֹמֵר בֶּן עַזַּאי חַיָּיב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה שֶׁאִם תִּשְׁתֶּה תֵּדַע שֶׁהַזְּכוּת תּוֹלָה לָהּ. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַמְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה מְלַמְּדָהּ תִּפְלוּת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר רוֹצָה אִשָּׁה בְּקַב וְתִתְפַּלּוּת. מִתִּשְׁעָה קַבִּין וּפְרִישׁוּת. הוּא הָיָה אוֹמֵר חָסִיד שׁוֹטֶה רָשָׁע עָרוּם אִשָּׁה פְּרוּשָׁה וּמַכּוֹת פְּרוּשִׁין הֲרֵי אֵילּוּ מְכַלֵּי עוֹלָם.

הלכה: אֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת כול׳. וְלֹא כֵן סְבַרְנָן מֵימָר. כֻּולְּהֶן וְלֹא מִקְצָתָן. כְּאִינְּשׁ דְּאָמַר. לָא אַסְפִּיק פְּלָן לְמִישְׁתֵּי עַד דְּאִיתְחַלְחֵל.

יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁנָה אַחַת. יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁתֵּי שָׁנִים. יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים. יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁנָה אַחַת. מִנְבּוּכַדְנֶצַּר. לִקְצַת יַרְחִין תְּרֵי עֲשָׂר. יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁתֵּי שָׁנִים. מֵאַמְנוֹן. וַיְהִי לִשְׁנָתַיִם יָמִים. יֵשׁ זְכוּת שֶׁתּוֹלָה לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים. מֵאַחְאָב. וַיֵּשְׁבוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵין מִלְחָמָה בֵּין אֲרָם וּבֵין יִשְׂרָאֵל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. נֶאֱמַר. כָּל אוֹתָן שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ הָיָה עָסוּק בְּמִצְוֹת. וְכָל אוֹתָן שְׁתֵּי שָׁנִים הָיָה עָסוּק בַּתּוֹרָה. וַיי דָּא אָמְרָה דָא. וַיֵּשְׁבוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵין מִלְחָמָה בֵּין אֲרָם וּבֵין יִשְׂרָאֵל.

מִנְחַת זְכָרוֹן כְּלָל. מַזְכֶּרֶת עָוֹן פְּרָט. כְּלָל וּפְרָט אֵין בִּכְלָל אֶלָּא מַה שֶׁבִּפְרָט. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן לֹא נִמְצֵאת מִידַּת הַדִּין מְקוּפַּחַת. מָה אִם מִידַּת הַפּוּרְעָנוּת מְעוּטָה הֲרֵי הִיא מַזְכֶּרֶת. מִידַּת הַטּוֹב מְרוּבָּה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֶלָּא מִנְחַת זְכָרוֹן. יֵשׁ לָהּ זְכוּת. מַזְכֶּרֶת עָוֹן אֵין לָהּ זְכוּת. תַּנֵּי. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר. כָּל הַזִּכְרוֹנוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַתּוֹרָה לְטוֹבָה חוּץ מִזּוֹ שֶׁהִיא שֶׁלְּפוּרְעָנוּת. אָמַר לוֹ רִבִּי עֲקִיבָה. אִילּוּ נֶאֱמַר מַזְכֶּרֶת עָוֹן וְשָׁתַק. הָיִיתִי אוֹמֵר כְּדִבָּרֶיךָ. הָא אֵינוֹ אוֹמֵר מִנְחַת זִכָּרוֹן אֶלָּא לְטוֹבָה.

תַּנֵּי. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר בֶּן מַתְיָה. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהוֹרָה הִיא. וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה שֶׁהִיא טְהוֹרָה. וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר וּטְהוֹרָה הִיא. אֶלָּא סוֹף הַמָּקוֹם פּוֹרֵעַ בָּהּ תַּחַת נִיווּלָהּ. שֶׁאִם הָיְתָה עֲקָרָה נִפְקֶדֶת. יוֹלֶדֶת בְּצַעַר יוֹלֶדֶת בְּרִיוַח. כְּאוּרִים יוֹלֶדֶת נָאִים. שְׁחוֹרִים יוֹלֶדֶת לְבָנִים. קְצָרִים יוֹלֶדֶת אֲרוּכִים. נְקֵיבוֹת יוֹלֶדֶת זְכָרִים. אֶחָד יוֹלֶדֶת שְׁנַיִם. אָמַר לוֹ רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. אִם כֵּן

יֵלְכוּ כָל הַנָּשִׁים וְיִתְקַלְקְלוּ בִּשְׁבִיל שֶׁיִּפָּקְדוּ. וְלֵית לְרִבִּי שִׁמְעוֹן וְנִקְתָה וְנִזְרְעָה זֶרַע. אִית לֵיהּ. זֶרַע כָּשֵׁר לֹא זֶרַע פָּסוּל.

וּבֵן עַזַּאי דְּלֹא כְרִבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. דְּתַנֵּי. מַעֲשֶׂה בְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה וְרִבִּי אֶלְעָזָר חַסְמָא שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין מִיַּבְנֶה לְלוֹד. וְהִקְבִּילוּ אֶת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּבְקִיעִין. אָמַר לָהֶן. מַה חִידּוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַיּוֹם. וְאָמְרוּ לוֹ. הַכֹּל תַּלְמִידֶיךָ וּמֵימֶיךָ אָנוּ שׁוֹתִים. אָמַר לָהֶן. אֲפִילּוּ כֵן אִי אֶיפְשָׁר לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלֹּא יְהֵא בּוֹ דָּבָר חָדָשׁ בְּכָל יוֹם. מִי שָׁבַת שָׁם. אָמְרוּ לוֹ. רִבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וּמַה הָיְתָה פָּרַשְׁתּוֹ. הַקָּהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף. וּמַה אָמַר בָּהּ. הוֹאִיל וְהָאֲנָשִׁים בָּאִין לִלְמוֹד וְהַנָּשִׁים בָּאוֹת לִשְׁמוֹעַ. הַטָּף לָמָּה בָא. אֶלָּא לִיתֵּן שָׂכָר לַמְּבִיאֵיהֶן. אָמַר לָהֶן. אֵין הַדּוֹר יָתוֹם שֶׁרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה שָׁרוּי בְתוֹכוֹ.

מַטְרוֹנָה שָׁאֲלָה אֶת רִבִּי לְעָזָר. מִפְּנֵי מָה חֵט אַחַת בְּמַעֲשֶׂה הָעֶגֶל וְהֵן מֵתִים בָּהּ שְׁלֹשׁ מִיתוֹת. אָמַר לָהּ. אֵין חָכְמָתָהּ שֶׁלְּאִשָּׁה אֶלָּא בְּפֵילְכָהּ. דִּכְתִיב וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ. אָמַר לוֹ הוּרְקָנוֹס בְּנוֹ. בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא לְהָשִׁיבָהּ דָּבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה אֵיבַדְתָּ מִמֶּנִּי שְׁלֹשׁ מְאוֹת כּוֹר מַעֲשֵׂר בְּכָל שָׁנָה. אָמַר לֵיהּ. יִשְׁרְפוּ דִבְרֵי תוֹרָה וְאַל יִמְסְרוּ לְנָשִׁים. וּכְשֶׁיָּצְתָה אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו. רִבִּי. לְזוֹ דָחִיתָה בְקָנֶה. לָנוּ מַה אַתָּה מֵשִׁיב. רִבִּי בְּרֶכְיָה רִבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר. כָּל מִי שֶׁהָיָה לוֹ עֵדִים וְהַתְרָאָה הָיָה מֵת בְּבֵית דִּין. עֵדִים וְלֹא הַתְרָיָיה הָיָה נִבְדָּק כְּסוֹטָה. לֹא עֵדִים וְלֹא הַתְרָיָיה הָיָה מֵת בַּמַּגֵּפָה. רַב וְלֵוִי בַּר סִיסִי תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. זִיבַּח קִיטֵּר נִיסֵּךְ הָיָה מֵת בְּבֵית דִּין. טִיפַּח רִיקֵּד שִׂיחֵק הָיָה נִבְדָּק כְּסוֹטָה. שָׂמַח בְּלִיבּוֹ הָיָה מֵת בַּמַּגֵּפָה.

אִי זֶהוּ חָסִיד שׁוֹטֶה. רָאָה תִינוֹק מְבַעְבֵּעַ בַּנָּהָר. אָמַר. לְכְשֶׁאַחֲלוֹץ תְּפִילָּיי אַצִּילֶינּוּ. עִם כְּשֶׁהוּא חוֹלֵץ תְּפִילָּיו הוֹצִיא זֶה אֶת נַפְשׁוֹ. רָאָה תְּאֵינָה בְּכוּרָה. אָמַר. בְּמִי שֶׁאֶפְגַּע בּוֹ תְּחִילָּה אֶתְעַנֶּה לוֹ. רָאָה נַעֲרָה מְאוֹרָסָה. וְהָיָה רָץ אַחֲרֶיהָ. הָדָא הִיא דְתַנִּינָן. הָרוֹדֵף אַחַר חֲבֵירוֹ לֶהוֹרְגוֹ. אַחַר הַזָּכוֹר. אַחַר נַעֲרָה מְאוֹרָסָה.

רָשָׁע עָרוּם. רִבִּי זְרִיקָן בְּשֵׁם רַב הוּנָא. זֶה שֶׁהוּא מוֹרֶה קַלּוֹת עַל עַצְמוֹ וַחֲמוּרוֹת לָאֲחֵרִים. וַאֲתָיְיא כְּהָדָא דְתַנֵּי. כָּל הָרוֹצֶה לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ וְלִנְהוֹג כְּחוּמְרֵי בֵית שַׁמַּי וּכְחוּמְרֵי בֵית הִלֵּל עַל זֶה נֶאֱמַר וְהַכְּסִיל בַּחוֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ. כְּקוּלֵּי אֵילּוּ וּכְקוּלֵּי אֵילּוּ נִקְרָא רָשָׁע. אֶלָּא אוֹ כְדִבְרֵי בֵית שַׁמַּי כְּקוּלֵּיהֶן וּכְחוּמְרֵיהֶן אוֹ כְדִבְרֵי בֵית הִלֵּל כְּקוּלֵּיהֶן וּכְחוּמְרֵיהֶן. הָדָא דְתֵימַר. עַד שֶׁלֹּא יָצְאַת בַּת קוֹל. אֲבָל מִשֶּׁיָּצְאַת בַּת קוֹל לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל. וְכָל הָעוֹבֵר עַל דִּבְרֵי בֵית הִלֵּל חַיָּיב מִיתָה. תַּנֵּי יָצְאַת בַּת קוֹל וְאָמְרָה. אֵילּוּ וְאֵילּוּ דִבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵן. אֲבָל הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל לְעוֹלָם. וְאֵיכָן יָצְאַת בַּת קוֹל. רַב בֵּיבַי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. בְּיַבְנֶה יָצְאַת בַּת קוֹל.

אִשָּׁה פְּרוּשָׁה. זוֹ שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת וּמַלְעֶבֶת בְּדִבְרֵי תוֹרָה. וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא. וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בְּלַיְלָה הוּא. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. כְּבָיְכוֹל הָיָה בַּמַּחֲשָׁבָה. הוּא לְבַדּוֹ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא עָלַת עַל דַּעְתָּהּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל לְהַעֲמִיד שְׁבָטִים.

וּמַכַּת פְּרוּשִׁים. זֶה שֶׁהוּא נוֹתֵן עֵצָה לִיתוֹמִים לְהַבְרִיחַ מְזוֹנוֹת מִן הָאַלְמָנָה. כְּהָדָא אַרְמַלְתָּא דְּרִבִּי שׁוּבְתַי הֲווּת מְבַזְבְּזָה בְּנִיכְסַייָא. אֲתוֹן יָתְמַייָא וְקָרְבוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹן. וּמַה נַעֲבִיד לְכוֹן וְאַתּוּן שַׁטְיָין. נְפַק כְּתוֹבָה. אָמַר לוֹן. נֵימַר לְכוֹן מֵימַר. עִיבְּדוֹן גַּרְמֵיכוֹן מְזַבְּנִין. וְהִיא תְּבָעָה פּוֹרְנָהּ וּמוֹבְדָה מְזוֹנָהּ. עָבְדִין כֵּן. בְּרוֹמְשָׁא אָתַת וּקְרֵבַת גַּבֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר. זוּ מַכַּת פְּרוּשִׁין נָגְעוּ בָהּ. יָבוֹא עָלַי אִם נִתְכַּוְונְתִּי לְכָךְ.

חַד תַּלְמִיד מִדְּרִבִּי הֲיוּ לוֹ מָאתַיִם זוּז חָסֵר דֵּינָר. וַהֲוָה רִבִּי יְלִיף זְכִי עִימֵּיהּ חָדָא לְתַלַת שְׁנִין מַעֲשֵׂר מִסְכֵּינִין. חַד זְמָן עַבְדִין בֵּיהּ תַּלְמִידוֹי עַיִן בִּישׁ וּמְלוֹן לֵיהּ. אָתָא בְּעֵי מִיזְכֵּי עִימֵּיהּ הֵיךְ מַה דַּהֲוָה יְלִיף. אֲמַר לֵיהּ. רִבִּי. אִית לִי שִׁיעוּרָא. אָמַר. זֶה מַכַּת פְּרוּשִׁים נָגְעוּ בוֹ. רָמַז לְתַלְמִידָיו וְאַעֲלוּנֵיהּ לְקַפִּילִין וְחַסְרוּנֵיהּ חַד קִרָט. וּזְכָה עִימֵּיהּ הֵיךְ דַּהֲוָה יְלִיף.

הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן בְּתוּלָה צַיְימָנִית וְאַלְמָנָה שׁוֹבָבִית וְתִינוֹק שֶׁהוּא עוֹלֶה לֶחָדָשִׁיו. בְּתוּלָה צַיְימָנִית. מְצַיְימָה אוֹבֶדֶת בְּתוּלֶיהָ. וְאַלְמָנָה שׁוֹבָבִית מִי חָגְלָה נִסְבָּת שָׁם בִּישׁ. וְתִינוֹק שֶׁהוּא עוֹלֶה לֶחָדָשִׁיו. רִבִּי חִלְקִיָּה בְּשֵׁם רִבִּי סִימוֹן. זֶה שֶׁהוּא גָדוֹל בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא בְּפִירְקוֹ וּמִבְּזֶה גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. זֶה שֶׁהוּא בֶן תֵּשַׁע וְאֵיבָרָיו נִרְאִין כְּבֶן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. וְהוּא בָא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה וְהֵן מֵיתוֹת עַל יָדָיו וְהוּא פָּטוּר.

הלכה ה

משנה: רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. אֵין הַזְּכוּת תּוֹלָה בְּמַיִם הַמָּרִים. וְאִם אַתָּה אוֹמֵר הַזְּכוּת תּוֹלָה בְּמַיִם הַמְאָרְרִים מַדְּהֵא אַתָּה אֶת הַמַּיִם בְּפְנֵי כָל הַנָּשִׁים הַשּׁוֹתוֹת וּמוֹצִיא אַתָּה שָׁם רַע עַל הַטְּהוֹרוֹת שֶׁשָּׁתוּ שֶׁאוֹמְרִים טְמֵאוֹת הֵן אֶלָּא שֶׁתְּלַת לָהֶן זְכוּת. רִבִּי אוֹמֵר הַזְּכוּת תּוֹלָה בְּמַיִם הַמְאָרְרִים וְאֵינָהּ יוֹלֶדֶת וְאֵינָהּ מַשְׁבַּחַת אֶלָּא מִתְנַוּונָה וְהוֹלֶכֶת לַסּוֹף הִיא מֵתָה בְּאוֹתָהּ מִיתָה.

הלכה: רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. אֵין הַזְּכוּת תּוֹלָה בְּמַיִם הַמָּרִים כול'. רִבִּי אוֹמֵר הַזְּכוּת תּוֹלָה בְּמַיִם הַמְאָרְרִים כול'. אָמַר רַב הַמְנוּנָא. הַמִּתְנַוּונָה מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ. וְאַתְיָיא כְּהָדָא דְתַנֵּי. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר. אֲפִילוּ טְהוֹרָה שֶׁשָּׁתָת סוֹפָהּ שֶׁהִיא מֵתָה בְּתַחֲלוּאִים רָעִים. מִפְּנֵי שֶׁהִכְנִיסָה עַצְמָהּ לְמִסְפֵּק הַזֶּה הַמְרוּבֶּה.

וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהוֹרָה הִיא. זוֹ טְהוֹרָה. לֹא שֶׁבָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵיאָה. אִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהוֹרָה הִיא. זוֹ טְהוֹרָה. לֹא שֶׁתְּלַת לָהּ זְכוּת. וְאַתְיָיא כְּמָאן דְּאָמַר. הַזְּכוּת תּוֹלָה וְאֵינָהּ נִיכֶּרֶת. בְּרַם כְּמָאן דְּאָמַר. הַזְּכוּת תּוֹלָה וְנִיכֶּרֶת. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. כֵּן

אֲנָן קַיְימִין כְּשֶׁשָּׁתַת וְלֹא בָדְקוּ אוֹתָהּ הַמַּיִם. שֶׁלֹּא תֹאמַר. עֵידֵי שֶׁקֶר הֵן. לְפִיכָךְ לֹא בָדְקוּ אוֹתָהּ הַמַּיִם. אָתָא מֵימַר לָךְ שֶׁאֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין בְּאִשָּׁה שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ. אָמַר רִבִּי יוּדָה. וְאַתְיָיא כְּמָאן דְּמַר. הַזְּכוּת תּוֹלָה וְאֵינָהּ נִיכֶּרֶת. וְלָמָּה לֹא הוּכְרָה. מִפְּנֵי שֶׁתְּלַת לָהּ זְכוּת. וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן. אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא תָלָה לָהּ זְכוּת. יָכוֹל אַף הִיא לֹא תָחוּשׁ. תַּלְמוּד לוֹמַר וְהָאִשָּׁה הַהִיא תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָהּ. וְאַתְיָיא כְּמָאן דְּמַר. הַזְּכוּת תּוֹלָה וְאֵינָהּ נִיכֶּרֶת.

הלכה ו

משנה: נִטְמֵאת מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קְרְשָׁה בַכֶּלִי הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִיפָּדֶה. וְאִם מִשֶּׁקְּדְשָׁה בַכֶּלִי הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִישָּׂרֵף. וְאֵלּוּ שֶׁמִּנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת הָאוֹמֶרֶת טְמֵיאָה אֲנִי לָךְ וְשֶׁבָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵיאָה וְהָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה וְשֶׁבַּעֲלָהּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ וְשֶׁבַּעֲלָהּ בָּא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. וְכָל הַנִּשּׂוּאוֹת לַכֹּהֲנִים מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת.

הלכה: נִטְמֵאת מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קְרְשָׁה בַכֶּלִי כול'. תַּנֵּי. נִיטְמֵאת מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קְדְשָׁה בַכֶּלִי. הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִיפָּדֶה. מִשֶּׁקְּדְשָׁה בַכֶּלִי. הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִישָּׂרֵף.

וְהָאוֹמֶרֶת. טְמֵיאָה אֲנִי. לֹא כְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְעָלֶיהָ הִיא. וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְעָלֶיהָ יֵלְכוּ הַמָּעוֹת לְיָם הַמֶּלַח. דַּמְיֶיא לְאָשָׁם תְּלוּי. אִם לְאָשָׁם תְּלוּי. אֲפִילוּ מִשֶּׁקְּדְשָׁה בַכֶּלִי. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. דַּמְיָא לְאָשָׁם תְּלוּי שֶׁנִּשְׁחַט. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. אִם מִשֶּׁנִּשְׁחַט נוֹדַע לוֹ. הַדָּם יִשָּׁפֵךְ וְהַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

תַּנֵּי. נִיטְמֵאת מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קָרַב הַקּוֹמֶץ. מֵתָה הִיא וּמֵת בַּעֲלָהּ. הַשְּׁיָרַיִים אֲסוּרִין שֶׁעַל סָפֵק בָּאת מִתְּחִילָּתָהּ. כֵּיפְּרָה סְפֵיקָהּ וְהָלְכָה לָהּ. בָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵיאָה. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מִנְחָתָהּ אֲסוּרָה. מַהוּ בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ. בֵּין שֶׁקָּמַץ וּבֵין שֶׁלֹּא קָמַץ. בֵּין שֶׁהִקְטִיר וּבֵין שֶׁלֹּא הִקְטִיר. רִבִּי אִילָּא אָמַר. בֵּין שֶׁקָּמַץ וּבֵין שֶׁלֹּא קָמַץ בְּשֶׁלֹּא הִקְטִיר. אֲבָל אִם הִקְטִיר הַשְּׁיָרַיִים מוּתָּרִין.

תַּמָּן תַּנִּינָן. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁלַּכֹּהֲנִים נִקְמֶצֶת. וְהַקּוֹמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ וְהַשְּׁיָרַיִים קְרֵיבִין לְעַצְמָן. וּשְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד דּוֹרְשִׁין. וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה. רַבָּנִין אָמְרִין. הֲרֵי הִיא כְּמִנְחַת נִדְבָתוֹ. מַה מִּנְחַת נִדְבָתוֹ קְרֵיבָה בְּבָלוּל. אַף זוֹ קְרֵיבָה בְּבָלוּל. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. הֲרֵי עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלַּכֹּהֵן כַּעֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל. מַה עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל נִקְמֶצֶת אַף זוֹ נִקְמֶצֶת. אִי מַה זוֹ נֶאֱכֶלֶת אַף זוֹ נֶאֱכֶלֶת. תַּלְמוּד לוֹמַר וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל. אִילֵּין שְׁיָרַיִים מִשָּׁם מַה הֵן בָּאִין. מִשָּׁם קוֹמֶץ מִשָּׁם שְׁיָרַיִים. אֵין תֵּימַר. מְשׁוּם קוֹמֶץ. אֵינוֹ נוֹתְנָן בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ נוֹתְנָן לְאַחַר מִיתָה וְאֵינוֹ מְחַשֵּׁב לָהֶן. וְאֵין תֵּימַר. מְשׁוּם שְׁיָרַיִים. נוֹתְנָן בַּלַּיְלָה וְנוֹתְנָן לְאַחַר מִיתָה. מַהוּ שֶׁיְּחַשֵּׁב לָהֶם. נִישְׁמְעִינָהּ

מִן הָדָא. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר. הַקּוֹמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ וְהַשְּׁיָרַיִים מִתְפַּזְּרִין עַל גַּבֵּי הַדֶּשֶׁן. רִבִּי יוֹחָנָן בָּעֵי. מַה אֲנָן קַיָּימִין. אִם בְּדֶשֶׁן שֶׁלְמַעֲלָן. כְּבַר אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן. אֶלָּא אִם אֵינוֹ עִנְיָין לְדֶשֶׁן שֶׁלְמַעֲלָן תְּנֵיהוּ עִנְיָין לְדֶשֶׁן שֶׁלְמַטָּן. הָדָא אָמְרָה. נוֹתְנָם בַּלַּיְלָה וְנוֹתְנָן לְאַחַר מִיתָה וּמְחַשֵּׁב לָהֶן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אֵינוֹ מְחַשֵּׁב לָהֶן. שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ לֹא לָאֲכִילַת אָדָם וְלֹא לָאֲכִילַת מִזְבֵּחַ. רִבִּי בָּא בַּר מָמָל בָּעֵי. הַךְ רִבִּי אֶלְעָזָר בֵּירִבִּי שִׁמְעוֹן בְּשִׁיטַת אָבִיו אוֹ בְשִׁיטַת חֲכָמִים. אִין בְּשִׁיטַת אָבִיו. יִקָּרֵב לְמַעֲלָן. אִין בְּשִׁיטַת חֲכָמִים. לֹא יִקָּמוֹץ. בְּשִׁיטַת אָבִיו הוּא. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. הֲרֵי עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלַּכֹּהֵן כַּעֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל. מַה עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל נִקְמֶצֶת אַף זוֹ נִקְמֶצֶת. אִי מַה זוֹ נֶאֱכֶלֶת אַף זוֹ נֶאֱכֶלֶת. תַּלְמוּד לוֹמַר וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל. וּתְהֵא כָלִיל. וְלֹא תֵאָכֵל הֵיקֵּשְׁתֵּיהּ. לֹא הֵקֵּשְׁתֵּיהּ לְכָלִיל תָּקְטָר.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. רָאָה רִבִּי דַּעְתּוֹ שֶׁלְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֵּירִבִּי שִׁמְעוֹן וְשָׁנָה כְיוֹצֵא בוֹ. רִבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן בָּעֵי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. וְלָמָּה לִי כְרִבִּי לְעָזָר בֵּירִבִּי שִׁמְעוֹן. אֲפִילּוּ כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. אָמַר לֵיהּ. אִיכּוּל בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. וְאֵין שְׁרֵיפָה בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. הָתִיב רִבִּי חֲנִינָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. וְהָא תַּנֵּי רִבִּי חִייָה וּפְלִיג. לִיקָּרֵב כָּלִיל אֵינָהּ יְכוֹלָה מִפְּנֵי שׁוּתָּפוּתָהּ שֶׁלְּאִשָּׁה. לְהֵיאָכֵל אֵינָהּ יְכוֹלָה מִפְּנֵי שׁוּתָּפוּתוֹ שֶׁל אִישׁ. אָמַר לֵיהּ. רִבִּי רָאָה דַּעְתּוֹ שֶׁלְּרִבִּי אֶלְעָזָר בֵּירִבִּי שִׁמְעוֹן. וְרִבִּי חִייָה רוֹבָה רָאָה דַּעְתּוֹ שֶׁלְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו.

הלכה ז

משנה: בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת לְכֹהֵן מִנְחָתָהּ נִשְׂרֶפֶת וְכֹהֶנֶת שֶׁנִּישֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל מִנְחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת. מַה בֵּין כֹּהֵן לְכֹהֶנֶת. מִנְחַת כֹּהֶנֶת נֶאֱכֶלֶת מִנְחַת כֹּהֵן אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת. כֹּהֶנֶת מִתְחַלֶּלֶת וְאֵין כֹּהֵן מִתְחַלֵּל. כֹּהֶנֶת מְטַמְּאָה לַמֵּתִים וְאֵין כֹּהֵן מְטַמֵּא לַמֵּתִים. כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵין כֹּהֶנֶת אוֹכֶלֶת בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים.

הלכה: בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת לְכֹהֵן כול'. מַה בֵּין כֹּהֵן לְכֹהֶנֶת. מִנְחַת כֹּהֶנֶת נֶאֱכֶלֶת. מִנְחַת כֹּהֵן אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת. דִּכְתִיב. וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל. לֹא כֹהֶנֶת. רִבִּי אַבָּהוּ בָּעֵי קוֹמֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. וְהָא כְתִיב וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ. מַעֲתָּה כֹּהֵן וְלֹא כֹהֶנֶת. מַאי כְדוֹן. וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו. אֶת שֶׁבָּנוֹ עוֹמֵד תַּחְתָּיו. יָצְאַת זוֹ שֶׁאֵין בָּנָהּ עוֹמֵד תַּחְתֶּיהָ.

כֹּהֶנֶת מִתְחַלֶּלֶת. וְאֵין כֹּהֵן מִתְחַלֵּל. דִּכְתִיב וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְעַמָּיו. אֵין לִי אֶלָּא זֶרַע שֶׁהוּא מִתְחַלֵּל. הִיא עַצְמָהּ מְנַיִין. וְדִין הוּא. מַה אִם הַזֶּרַע שֶׁלֹּא עָבַר עֲבֵירָה הֲרֵי הוּא מִתְחַלֵּל. הִיא שֶׁעָבְרָה עֲבֵירָה אֵינוֹ דִין שֶׁתִּתְחַלֵּל. הוּא עַצְמוֹ יוֹכִיחַ. שֶׁעָבַר עֲבֵירָה וְאֵינוֹ מִתְחַלֵּל. לֹא. אִם אָמַרְתָּ בְּאִישׁ שֶׁאֵינוֹ מִתְחַלֵּל בְּכָל מָקוֹם. תֹּאמַר בְּאִשָּׁה שֶׁהִיא מִתְחַלֶּלֶת בְּכָל

מָקוֹם. הוֹאִיל וְהִיא מִתְחַלֶּלֶת בְּכָל מָקוֹם דִּין הוּא שֶׁתִּתְחַלֵּל. מַה נַפְשֵׁךְ לוֹמַר. לֹא יֶחֱל. לֹא יְחַלֵּל. אַף מִי שֶׁהָיָה כָּשֵׁר וְנִתְחַלֵּל.

כֹּהֶנֶת מִטַּמְּאָה לַמֵּתִים. רִבִּי דּוֹסָא מִמַּלְחָיָא רִבִּי אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר. כֹּהֶנֶת מוּתֶּרֶת לָצֵאת חוּצָה לָאָרֶץ. מַה טַעֲמָא. אֱמוֹר אֶל הַכֹּהֲנִים. לֹא אֶל הַכּוֹהֲנוֹת. דִּלְכֵן מַה אֲנָן אָמְרִין. הוֹאִיל וְהִיא בִּכְלַל גְּזֵירָה לֹא תֵצֵא. וּתְהֵא בִּכְלַל גְּזֵירָה וְלֹא תֵצֵא. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן נִמְצֵאת מַדְּחָה פָּרָשַׁת טֻמְאוֹת.

כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים וְאֵין כֹּהֶנֶת אוֹכֶלֶת בְּקָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. דִּכְתִיב כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֶנּוּ.

הלכה ח

משנה: מַה בֵּין הָאִישׁ לָאִשָּׁה. הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת. הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בַּנָּזִיר וְאֵין הָאִשָּׁה מַדֶּרֶת אֶת בְּנָהּ בַּנָּזִיר. הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אֲבִיהָ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ. הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּהּ. הָאִישׁ נִסְקָל עָרוֹם וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרוּמָה. הָאִישׁ נִתְלֶה וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית. הָאִישׁ נִמְכָּר בְּגְנֵיבָתוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת בְּגְנֵיבָתָהּ.

הלכה: מַה בֵּין הָאִישׁ לָאִשָּׁה. הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם כולי. אִישׁ אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ. אִשָּׁה מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר צָרוּעַ. בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה בֵּין קָטָן. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר אִישׁ. לְעִנְיַן שֶׁלְמַטָּן. הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם. אֵין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת.

הָאִישׁ מַדִּיר וְהָאִישׁ מְגַלֵּחַ. רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי מֵאִיר. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה דְּבָרִים מְקוּלֵי בֵּית שַׁמַּי וּמְחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל וְזֶה אֶחָד מֵהֶם. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים. אֵין הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר.

הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ. דִּכְתִיב וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ. דִּכְתִיב אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ.

הָאִישׁ נִסְקָל עָרוֹם וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרוּמָה. דִּכְתִיב וּסְקַלְתֶּם אוֹתוֹ. לֹא אֶת כְּסוּתוֹ. רִבִּי חַגַּי בְּעֵי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. וְהָכְתִיב וּסְקַלְתֶּם אוֹתָם בָּאֲבָנִים. מֵעַתָּה אוֹתָם. לֹא אֶת כְּסוּתָם. מַאי כְדוֹן. אִישׁ עַל יְדֵי שֶׁאֵין נִיווּלוֹ מְרוּבֶּה. לְפִיכָךְ נִסְקָל עָרוֹם. אֲבָל אִשָּׁה עַל יְדֵי שֶׁנִּיווּלָהּ מְרוּבֶּה. לְפִיכָךְ אֵינָהּ נִסְקֶלֶת עֲרוּמָה.

הָאִישׁ נִתְלֶה וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית. דִּכְתִיב וְתָלִיתָ אוֹתוֹ. וְלֹא אוֹתָהּ.

הָאִישׁ נִמְכָּר בִּגְנֵיבוֹ. בִּגְנֵיבוֹ וְלֹא בִּכְפִילוֹ. בִּגְנֵיבוֹ וְלֹא בִּזְמִימוֹ. בִּגְנֵיבוֹ אֵינוֹ נִמְכָּר וְנִשְׁנֶה. וְאֵין לוֹ עָלָיו דָּמִים. מֵעַתָּה בִּגְנֵיבָה אַחַת אֲבָל בִּשְׁתֵּי גְנֵיבוֹת נִמְכָּר וְנִשְׁנֶה. רִבִּי יִרְמְיָה בְּעֵי.

גָּנַב מִשֶּׁלַּשּׁוּתָפוּת מָה אַתְּ עָבַד לָהּ. כְּגָנִיבָה אַחַת כְּשֶׁתֵּי גְנֵיבוֹת. הָיָה גּוֹנֵב וּמוֹצִיא בַּלַּיְלָה. נֵימַר. אִם יָדְעוּ בּוֹ הַבְּעָלִים בַּיּוֹם. שְׁתֵּי גְנֵיבוֹת הֵן. וְאִם לָאו גְּנֵיבָה אַחַת הִיא.

פרק ד

הלכה א

משנה: אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר תִּשְׁתֶּה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ פְּרָט לַאֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרְאֵל בַּת יִשְׂרְאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּה.

הלכה: אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם כול'. וַיִּשְׁקֶנְהוּ. גְּזֵירַת הַכָּתוּב הִיא. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן. וְלֹא יְקַנֵּא לָהּ. הַתּוֹרָה אָמְרָה. וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ. וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ. אֲפִילּוּ מִקְצַת אִשְׁתּוֹ.

מַתְנִיתִין דְּבֵית שַׁמַּי. דְּבֵית שַׁמַּי אוֹמְרִים. נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּתָהּ וְלֹא שׁוֹתָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. תַּמָּן טַעֲמַייהוּ דְּבֵית שַׁמַּי. אוֹמֶרֶת. הֲבֵיא לִי בַּעֲלִי וַאֲנִי שׁוֹתָה. בְּרַם הָכָא יוֹדַעַת הָיִיתְ שֶׁאֵין אֲרוּסָה שׁוֹתָה. לָמָּה הִכְנִיסָהּ עַצְמָהּ לְמִסְפֵּק הַמְרוּבֶּה הַזֶּה. בִּשְׁבִיל לְפוֹסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ.

רִבִּי יוּדָה בָּעֵי. כְּמָה דְּתֵימַר תַּמָּן. וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ. וְקִינֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ. אֲפִילּוּ מִקְצַת אִשְׁתּוֹ. וְדִכְוָותָהּ תַּחַת אִישָׁהּ. אֲפִילּוּ מִקְצַת אִישָׁהּ. הֵיךְ עֲבִידָה. קִינֵּא לָהּ עוֹדָהּ אֲרוּסָה וּכְנָסָהּ וְנִסְתְּרָה יָבָם וּכְנָסָהּ וְנִסְתְּרָה. מַשְׁקֶה אוֹתָהּ עַל קִינּוּיוֹ. קִינֵּא לָהּ עוֹדָהּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנָסָהּ וְנִסְתְּרָה. מַשְׁקֶה אוֹתָהּ עַל קִינּוּיוֹ. קִינֵּא לָהּ עוֹדָהּ אֲרוּסָה וּכְנָסָהּ וְנִסְתְּרָה וְיָדַע בָּהּ. תֵּצֵא בִּכְתוּבָּתָהּ. וְאִם לָאו תֵּצֵא בְּלֹא כְתוּבָּה. [קִינֵּא לָהּ עוֹדָהּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנָסָהּ וְנִסְתְּרָה וְיָדַע בָּהּ. תֵּצֵא בִּכְתוּבָּה. וְאִם לָאו תֵּצֵא בְּלֹא כְתוּבָּה.] קִינֵּא לָהּ בַּעֲלָהּ וּמֵת וְנָפְלָה לְפָנֵי הַיָּבָם וּכְנָסָהּ וְנִסְתְּרָה. מַשְׁקֶה אוֹתָהּ עַל קִינּוּיוֹ. לֹא קִינֵּא לָהּ בַּעֲלָהּ וָמֵת וְנָפְלָה לְפָנֵי הַיָּבָם וְקִינֵּא לָהּ וְלֹא הַסְפִּיק לְכָנוֹס עַד שֶׁמֵּת וְנָפְלָה לִפְנֵי אָחִיו. אֵינוֹ מַשְׁקֶה אוֹתָהּ. שֶׁלֹּא נָפְלָה לוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת אָחִיו הָרִאשׁוֹן. אֲבָל אִם קִינֵּא לָהּ הַיָּבָם וּכְנָסָהּ וָמֵת וְנָפְלָה לִפְנֵי הַיָּבָם וּכְנָסָהּ וְנִסְתְּרָה. מַשְׁקֶה אוֹתָהּ עַל קִינּוּיוֹ.

תַּמָּן תַּנִּינָן אַיְילוֹנִית וּזְקֵינָה וּשְׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְוַולָד לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּתָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע. הָרְאוּיָה לְהַזְרִיעַ זָרַע. יָצְאת זוֹ שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהַזְרִיעַ זָרַע. הִתִּיבוּן. הֲרֵי אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל הֲרֵי הִיא אֵינָהּ רְאוּיָה לְהַזְרִיעַ זָרַע. שַׁנְייָא הִיא. דִּכְתִיב וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו. תַּמָּן תַּנִּינָן. מַמְזֵר פּוֹסֵל וּמַאֲכִיל. כֵּיצַד. וְהָכָא הוּא אָמַר הָכֵין. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. תַּמָּן וְזֶרַע אֵין לָהּ מִכָּל מָקוֹם. בְּרַם הָכָא זֶרַע כָּשֵׁר. לֹא זֶרַע פָּסוּל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. כְּלוּם הַמַּיִם בָּאִין אֶלָּא לְהַתִּירָהּ לְבֵיתָהּ. וְזוֹ כֵּיוָן שֶׁנִּסְתְּרָה אוֹמְרִים לוֹ. הוֹצֵא.

הלכה ב

משנה: וְאֵילּוּ לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה. הָאוֹמֶרֶת טְמֵיאָה אֲנִי לָךְ וְשֶׁבָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵיאָה הָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה וְאָמַר בַּעֲלָהּ אֵינִי מַשְׁקֶה וְשֶׁבַּעֲלָהּ בָּעֲלָהּ בַּדָּרָךְ נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּה וְלֹא שׁוֹתָה. מֵתוּ בַּעֲלֵיהֶן עַד שֶׁלֹּא יִשְׁתּוּ בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה וְלֹא שׁוֹתוֹת וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה.

הלכה: אֵילּוּ לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה. הָאוֹמֶרֶת טְמֵיאָה אֲנִי לָךְ כול׳. אָמַר רִבִּי יֹאשִׁיָּה. סָח לִי זְעִירָא מִשּׁוּם אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלֶם. שְׁלֹשָׁה הֵן שֶׁאִם בִּקְּשׁוּ לִמְחוֹל מוֹחֲלִין לָהֶן וְאֵילּוּ הֵן. סוֹטָה וּבֶן סוֹרֵר וּמוֹרֶה וְזֶקֶן מַמְרֶא כול׳.

הלכה ג

משנה: מְעוּבֶּרֶת חֲבֵירוֹ וּמֵינֶקֶת חֲבֵירוֹ לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּה דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יְכוֹל הוּא לְהַפְרִישָׁהּ וּלְהַחֲזִירָהּ לָאַחַר זְמָן. אַיילוֹנִית וּזְקֵינָה וּשְׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְוָלָד לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתוּבָּתָהּ. רִבִּי לְעָזָר אוֹמֵר יְכוֹל הוּא לִישָּׂא לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וְלִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת מִמֶּנָּהּ. וּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים אוֹ שׁוֹתוֹת אוֹ לֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה.

הלכה: מְעוּבֶּרֶת חֲבֵירוֹ וּמֵינֶקֶת חֲבֵירוֹ כול׳. לֹא יִשָּׂא אָדָם מְעוּבֶּרֶת חֲבֵירוֹ וּמֵינֶקֶת חֲבֵירוֹ. וְאִם נָשָׂא עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר. אַל תַּשֵּׂג גְּבוּל עוֹלָם (אֲשֶׁר גָּבְלוּ רִאשׁוֹנִים) וּבִשְׁדֵה יְתוֹמִים אַל תָּבוֹא. הַנּוֹשֵׂא מְעוּבֶּרֶת חֲבֵירוֹ וּמֵינֶקֶת חֲבֵירוֹ יוֹצִיא וְלֹא יַחֲזִיר עוֹלָמִית. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. יְכוֹל הוּא לְהַפְרִישָׁהּ וּלְהַחֲזִירָהּ לְאַחַר זְמָן. וּבְכָל הַדְּבָרִים רִבִּי מֵאִיר קוֹנֵס. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. קְטַנָּה שֶׁחָלְצָה תַּחֲלוּץ מִשֶּׁתַּגְדִּיל. וְאִם לֹא חָלְצָה חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁירָה. רִבִּי מָנָא אָמַר לָהּ סְתָם. רִבִּי יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרִבִּי חִייָה כְּתוֹבָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. דְּרִבִּי מֵאִיר הִיא. דְּרִבִּי מֵאִיר אָמַר. אֵין חוֹלְצִין וְאֵין מְיַיבְּמִין אֶת הַקְּטַנָּה. שֶׁלֹּא תִימָּצֵא אַיילוֹנִית.

תַּנֵּי. מֵנַיקָה שֶׁמֵּת בַּעֲלָהּ לֹא תֵינָשֵׂא עַד עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. שְׁמוֹנָה עָשָׂר חוֹדֶשׁ. רִבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵי אוֹמֵר. בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. שְׁמוֹנָה עָשָׂר חוֹדֶשׁ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. אִם כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוֹדֶשׁ. מוּתֶּרֶת לְהִינָּשֵׂא לְאַחַר עֶשְׂרִים וְאֶחָד חוֹדֶשׁ. וְאִם כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר. שְׁמוֹנָה עָשָׂר חוֹדֶשׁ. מוּתֶּרֶת לְהִינָּשֵׂא לְאַחַר חֲמִשָּׁה עָשָׂר חוֹדֶשׁ. לְפִי שֶׁאֵין הֶחָלָב נֶעֱכָר אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים.

רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אָמַר. עֲקַבְיָה שָׁאַל אֶת רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְהוֹרֵי לֵיהּ. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים. רִבִּי יִרְמְיָה. עֲקַבְיָה שָׁאַל לְרִבִּי חֲנִינָא וְהוֹרֵי לֵיהּ. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים. מָה. תְּרֵין עוֹבְדִין הֲווֹן. חַד בְּשֵׁם רִבִּי חֲנִינָא וְחַד בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רִבִּי מָנָא הוֹרֵי.

שְׁמוֹנָה עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְצָם כָּל הַהוּא יוֹמָא. רִבִּי מַר עוּקְבָּא הוֹרֵי בְּאַרְבֵּלִי. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוֹדֶשׁ. וַאֲפִילוּ מֵת הַתִּינוֹק.

מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי אֶלְעָזָר שֶׁאִם הָיוּ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים שֶׁהִיא שׁוֹתָה וְנוֹטֶלֶת כְּתוּבָּה. הָיָה לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים וּמֵתוּ בֵּין קִינּוּי לִסְתִירָה כְּבָר נִרְאֵית לִשְׁתּוֹת. לֹא הָיָה לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים וּמֵתוּ בֵּין קִינּוּי לִסְתִירָה כְּבָר נִרְאֵית שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת.

הלכה ד

משנה: אֵשֶׁת כֹּהֵן שׁוֹתָה וּמוּתֶּרֶת לְבַעֲלָהּ אֵשֶׁת סָרִיס שׁוֹתָה. עַל יְדֵי כָּל הָעֲרָיוֹת מְקַנְּאִין חוּץ מִן הַקָּטָן וּמִמִּי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ.

הלכה: אֵשֶׁת כֹּהֵן שׁוֹתָה כולי. דִּלְכֵן מָה אֲנָן אָמְרִין. שָׁתַת וְלֹא בָדְקוּ אוֹתָהּ הַמַּיִם טְהוֹרָה הִיא. אֲנִי אוֹמֵר. הַזְכוּת תְּלָה לָהּ. נִיחָא כְּמָאן דְּאָמַר. הַזְכוּת תּוֹלֶה וְאֵינָהּ נִיכֶּרֶת. בְּרַם כְּמָאן דְּמַר. הַזְכוּת תּוֹלֶה וְנִיכֶּרֶת. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. כֵּן אֲנָן קַיְימִין כְּשֶׁשָּׁתַת וְלֹא הָיוּ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. שֶׁלֹּא תֹּאמַר. הוֹאִיל וְאֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין בָּאֲנוּסָה אֶלָּא בִּמְפוּתָּה. וְזוֹ אֲנוּסָה הִיא. מָה אֲנוּסָה שֶׁבִּכְהוּנָּה כְּרָצוֹן שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. לְפוּם כֵּן צָרַךְ מֵימַר. מוּתֶּרֶת לְבֵיתָהּ. וּמְנַיִין שֶׁאוֹנְסִין פּוֹסְלִין בִּכְהוּנָּה בְּאֵשֶׁת אִישׁ. מָה אִם שְׁרָצִים הַקַּלִּים עָשָׂה בָהֶן אֶת הָאוֹנֶס כִּרְצוֹן. סוֹטָה חֲמוּרָה לֹא כָל שֶׁכֵּן. תַּנֵּי רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי קוֹמֵי רִבִּי יוֹנָתָן. וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת. פְּרָט לְאוֹנְסִין. מָה אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ. אָמַר לֵיהּ. מַה תַּחַת אִישֵׁךְ לְרָצוֹן. אַף כָּאן לְרָצוֹן. וְהִיא לֹא נִתְפַּשָּׁה. [וַאסוּרָה]. הָא נִתְפַּשָּׁה מוּתֶּרֶת. וְיֵשׁ לָךְ תְּפוּסָה בְּיִשְׂרָאֵל וְהִיא אֲסוּרָה. וְאֵי זוֹ זוֹ. זוֹ שֶׁתְּחִילָּתָהּ בְּרָצוֹן וְסוֹפָהּ בְּאוֹנֶס. וְיֵשׁ לָךְ שֶׁאֵינָהּ תְּפוּשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל וְהִיא מוּתֶּרֶת. וְאֵי זוֹ זוֹ. זוֹ שֶׁתְּחִילָּתָהּ בְּאוֹנֶס וְסוֹפָהּ בְּרָצוֹן. כְּהָדָא אִיתְתָא אֲתַת לְגַבֵּי רִבִּי יוֹחָנָן. אָמְרָה לֵיהּ. נֶאֱנַסְתִּי. אָמַר לָהּ. וְלֹא עָרֵב לָךְ בְּסוֹף. אָמְרָה לֵיהּ. וְאִם יִטְבּוֹל אָדָם אֶצְבָּעוֹ בִּדְבַשׁ וְיִתְּנֶנָּהּ לְתוֹךְ פִּיו בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים שֶׁמָּא אֵינוֹ רַע לוֹ וּבְסוֹף אֵינוֹ עָרֵב לוֹ. וְקִיבְּלָהּ.

וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת. פְּרָט לְאֵשֶׁת סָרִיס. וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכָבְתּוֹ. לְרַבּוֹת אֶת הַסָּרִיס. חוּץ מִן הַקָּטָן וּמִמִּי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ. [כְּקוֹף].

הלכה ה

משנה: וְאֵילּוּ שֶׁבֵּית דִּין מְקַנְּאִין לָהֶן מִי שֶׁנִּתְחָרֵשׁ בַּעֲלָהּ אוֹ נִשְׁטָה אוֹ שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין לֹא לְהַשְׁקוֹתָהּ אָמְרוּ אֶלָּא לְפָסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אַף לְהַשְׁקוֹתָהּ שֶׁכְּשֶׁיֵּצֵא בַּעֲלָהּ מִבֵּית הָאֲסוּרִין יַשְׁקֶינָּה.

הלכה: אֵילּוּ שֶׁבֵּית דִּין מְקַנְּאִין לָהֶן כולי. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וִיקַנֵּא וְיַשְׁקֶינָּה. גְּזֵירַת הַכָּתוּב הִיא וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן. וְלֹא יְקַנֶּא לָהּ. הַתּוֹרָה אָמְרָה. וְקִינֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ. וְקִינֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ. אֲפִילּוּ מִקְצַת אִשְׁתּוֹ.

בִּיאַת פְּסוּלִין מְנַיִין שֶׁהִיא פּוֹסֶלֶת. מַה נָן קַיָימִין. אִם בְּאֵשֶׁת אִישׁ חֲמוּרָה הִיא. אִם בְּאַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל כְּבַר כָּתוּב וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן. הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן אֶת שֶׁזַּרְעוֹ פָּסוּל בִּיאָתוֹ פּוֹסֶלֶת. וְאֶת שֶׁאֵין זַרְעוֹ פָּסוּל אֵין בִּיאָתוֹ פּוֹסֶלֶת. וְאֵילּוּ הֵן. בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד גֵּר עֲמוֹנִי וּמוֹאָבִי אֲדוֹמִי מִצְרִי עֶבֶד מַמְזֵר חָלָל נָתִין כּוּתִי וְגוֹי שֶׁבָּאוּ עַל בַּת כֹּהֵן עַל בַּת לֵוִי וְעַל בַּת יִשְׂרְאֵל פּוֹסֶלֶת מִן הַכְּהוּנָּה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. כָּל שֶׁזַּרְעוֹ פָּסוּל בִּיאָתוֹ פּוֹסֶלֶת. וְכָל שֶׁאֵין זַרְעוֹ פָּסוּל אֵין בִּיאָתוֹ פּוֹסֶלֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. כַּל שֶׁאַתְּ מוּתָּר בְּבִתּוֹ אַתְּ מוּתָּר בְּאַלְמָנָתוֹ. וְכָל שֶׁאֵין אַתְּ מוּתָּר בְּבִתּוֹ אֵין אַתְּ מוּתָּר בְּאַלְמָנָתוֹ.

פרק ה

הלכה א

משנה: כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ כָּךְ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּבָאוּ וּבָאוּ. כְּשֵׁם שֶׁהִיא אֲסוּרָה לַבַּעַל כָּךְ הִיא אֲסוּרָה לַבּוֹעֵל שֶׁנֶּאֱמַר נִטְמְאָה נִטְמְאָה דִּבְרֵי רִבִּי עֲקִיבָה. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ כָּךְ הָיָה דּוֹרֵשׁ זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב. רִבִּי אוֹמֵר שְׁנֵי פְּעָמִים הָאֲמוּרִים בַּפָּרָשָׁה אִם נִטְמְאָה נִטְמְאָה אֶחָד לַבַּעַל וְאֶחָד לַבּוֹעֵל.

הלכה: כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ כול'. אֲנָן תַּנִּינָן בָּאוּ בָּאוּ. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי וּבָאוּ וּבָאוּ. מָאן דְּמַר בָּאוּ בָּאוּ. רִבִּי עֲקִיבָה. וּמָאן דְּמַר וּבָאוּ וּבָאוּ. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. אֲנָן תַּנִּינָן נִטְמְאָה נִטְמְאָה. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי וְנִטְמְאָה וְנִטְמְאָה. מָאן דְּמַר נִטְמְאָה נִטְמְאָה. רִבִּי עֲקִיבָה. וּמָאן דְּמַר וְנִטְמְאָה וְנִטְמְאָה. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל.

תַּנֵּי בוא ובה. וְכָתוּב כֵּן. כַּייִ דָּמַר רִבִּי אִמִּי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. גּוֹרְעִין לְדָרוֹשׁ מִתְּחִילָּתָהּ לְסוֹפָהּ. רִבִּי חֲנִינָה בְּשֵׁם רִבִּי יִרְמְיָה. וַאֲפִילּוּ בְּאֶמְצַע הַתֵּיבָה. וְיַצַּקְתָּ עָלֶיהָ שֶׁמֶן. וְיַצַּקְתָּ שֶׁמֶן מִנְחָה. לְרַבּוֹת אֶת כָּל הַמִּנְחוֹת לִיצִיקָה.

הַמְאָרְרִים. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. מִינְיֵין הַמְאָרְרִים. כְּנֶגֶד מֵאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. וּכְנֶגֶד מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים שֶׁיֵּשׁ בּוֹ.

וְהָא תַּנִּינָן. כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ כָּךְ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. כְּשֵׁם שֶׁהִיא אֲסוּרָה לַבַּעַל כָּךְ הִיא אֲסוּרָה לַבּוֹעֵל. כְּשֵׁם שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְאָחִיו שֶׁלַּבַּעַל כָּךְ הִיא אֲסוּרָה לְאָחִיו שֶׁלַּבּוֹעֵל. כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת אֶת בַּעֲלָהּ לְאַחַר הַבּוֹעֵל כָּךְ הֵן בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. הִיא עַל יְדֵי שֶׁדַּרְכָּהּ לֵיאָסֵר בֵּין לוֹ בֵּין לְאַחֵר הִיא נִבְדֶּקֶת. אֲבָל הוּא לְכְשֶׁיִּשְׁתֶּה הוּא נִבְדָּק. בָּדְקוּ אוֹתוֹ וְלֹא בָדְקוּ אוֹתָהּ. אֲנִי אוֹמֵר. הַזְּכוּת תְּלָה לָהּ. נִיחָא כְּמָאן

דָּמַר. הַזְכוּת תּוֹלָה וְאֵינָהּ נִיכֶּרֶת. בְּרַם כְּמָאן דָּמַר. הַזְכוּת תּוֹלָה וְנִיכֶּרֶת. הֲרֵי לֹא הוּכְּרָה. אֶלָּא אֲנִי אוֹמֵר. מַיִם מְגוּלִּין שָׁתַת וְנִצְבֵּית. הָכֵין לָא הֲוון בָּעֵיי מִיבְדְּקוּנֵיהּ אֶלָּא כְּדוֹן. אֶלָּא אֲנִי אוֹמֵר. עִם אֲחֵרוֹת נִסְתָּר. וְלֹא כֵן סַבְרָנָן מֵימַר. לְכְשֶׁיִּשְׁתֶּה הוּא נִבְדָּק. תִּיפְתָּר שֶׁהָיָה הוּא מְזִיד וְהִיא שׁוֹגֶגֶת וּבָדְקוּ אוֹתוֹ וְלֹא בָדְקוּ אוֹתָהּ. אֲנִי אוֹמֵר. הַזְכוּת תְּלָה לָהּ. נִיחָא כְּמָאן דָּמַר. הַזְכוּת תּוֹלָה וְאֵינָהּ נִיכֶּרֶת. בְּרַם כְּמָאן דָּמַר. הַזְכוּת תּוֹלָה וְנִיכֶּרֶת. הֲרֵי לֹא הוּכְּרָה. אֶלָּא אֲנִי אוֹמֵר. מַיִם מְגוּלִּין שָׁתַת וְנִצְבֵּית. הָכֵין לָא הֲוון בָּעֵיי מִיבְדְּקוּנֵיהּ אֶלָּא כְּדוֹן. אֶלָּא אֲנִי אוֹמֵר. עִם אֲחֵרִים נִסְתְּרָה. מֵעַתָּה גֵּירַשׁ יֵהֵא מוּתָּר בָּהּ. תִּיפְתָּר שֶׁהָיָה הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מֵזִידָה. וּבָדְקוּ אוֹתָהּ וְלֹא בָדְקוּ אוֹתוֹ. הוּא מֵזִיד וְהִיא שׁוֹגֶגֶת. פְּשִׁיטָא שֶׁהִיא מוּתָּרֶת לְבֵיתָהּ. גֵּירַשׁ. מַהוּ שֶׁיְּהֵא מוּתָּר בָּהּ. אֶיפְשַׁר לוֹמַר מֵזִיד בָּהּ. וְאַתְּ אָמַר הָכֵין. הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מֵזִידָה. פְּשִׁיטָא שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ. גֵּירַשׁ. מַהוּ שֶׁיְּהֵא מוּתָּר בָּהּ. אֶיפְשַׁר לוֹמַר יוֹצֵאת מִתַּחַת יָדוֹ וְתֵאמַר הָכֵין. וּמְנַיִין שֶׁהַדָּבָר תָּלוּי בָהּ. שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. כְּתִיב וְאֶל אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא יִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזָרַע לְטָמְאָה בָהּ. בָּהּ הַדָּבָר תָּלוּי. אִם הָיְתָה מֵזִידָה אֲסוּרָה. שׁוֹגֶגֶת מוּתֶּרֶת.

הלכה ב

משנה: בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רִבִּי עֲקִיבָה וְכָל כְּלֵי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא. אֵינוֹ אוֹמֵר טָמֵא אֶלָּא יִטְמָא לְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים לִימַּד עַל כִּכָּר הַשֵּׁינִי שֶׁמְּטַמֵּא אֶת הַשְּׁלִישִׁי. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִי יְגַלֶּה עָפָר מֵעֵינֶיךָ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁהָיְתָה אוֹמֵר עָתִיד דּוֹר אַחֵר לִטַּהֵר אֶת כִּכָּר הַשְּׁלִישִׁי שֶׁאֵין לוֹ מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא טָמֵא וַהֲלֹא עֲקִיבָה תַּלְמִידְךָ מֵבִיא לוֹ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא טָמֵא שֶׁנֶּאֱמַר כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא.

הלכה: בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רִבִּי עֲקִיבָה כולי. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן אָמַר. רַב וּשְׁמוּאֵל. חַד אָמַר. בֵּין בִּתְרוּמָה בֵּין בְּחוּלִּין אָמַר רִבִּי עֲקִיבָה. וְחָרָנָה אָמַר. בִּתְרוּמָה אֲבָל לֹא בְחוּלִּין. וְלָא יָדְעִין מָאן אָמַר דָּא וּמָאן אָמַר דָּא. מִן מַה דְּמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָה. אָמְרֵי לְהּ רַב בְּשֵׁם רִבִּי חִייָה רוֹבָא. הַשְּׁלִישִׁי בָּא מַחְמַת הַשֶּׁרֶץ. הֲוֵי אוֹמֵר. הוּא דוּ אָמַר. בֵּין בִּתְרוּמָה בֵּין בְּחוּלִּין אָמַר רִבִּי עֲקִיבָה. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רַב. אוֹכֶל מַעֲשֵׂר שֶׁהוּכְשַׁר בְּמַשְׁקֶה וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם אוֹ יָדַיִים מְסוֹאָבוֹת. מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּטָהֳרָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי. וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר בְּחוּלִּין. פְּתַר לְהָקֵל הוּא. בְּיָדַיִם שֶׁהֵן מִדִּבְרֵיהֶן. וְהָא תַנִּינָן טְבוּל יוֹם. תִּיפְתָּר בְּטְבוּל יוֹם בֵּית הַפְּרָס. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. וַאֲפִילוּ תֵּימַר. בְּטְבוּל יוֹם דִּבָּר תּוֹרָה. שַׁנְיָיא הִיא דִּכְתִיב טָהוֹר טָמֵא. טָהוֹר לְחוּלִּין מִבְּעוֹד יוֹם וְלִתְרוּמָה מִשֶּׁתֶּחְשָׁךְ. הָתִיב רִבִּי חַגַּיי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. אוֹ נֵימַר. טָהוֹר בְּמַגַּע וְטָמֵא בָּאֳכִילָה. אָמַר לֵיהּ. כֵּלִים אֲמוּרִים בַּפָּרָשָׁה. אִית לָךְ מֵימַר גַּבֵּי כֵלִים טְהוֹרִים בְּמַגַּע וּטְמֵיאִים בָּאֳכִילָה.

מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לְרַב. הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּחוּלִּין טָמֵא וּמְטַמֵּא וְהַשֵּׁינִי פּוֹסֵל וְלֹא מְטַמֵּא וְהַשְּׁלִישִׁי נָאֱכָל בִּנְזִיד הַדָּמַע. הָא לַעֲשׂוֹתוֹ דָּמַע אָסוּר. וְאָסוּר דְּבַתְרָה. הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁינִי שֶׁבַּתְּרוּמָה טְמֵאִין וּמְטַמְּאִין. וְהַשְּׁלִישִׁי פּוֹסֵל וְלֹא מְטַמֵּא. וְהָרְבִיעִי נֶאֱכָל בִּנְזִיד הַקוֹדֶשׁ. אֵין תֵּימַר. הָא לַעֲשׂוֹתוֹ קוֹדֶשׁ אָסוּר. אַשְׁכָּחַת מֵימַר מִחְלָפָה שִׁיטָּתֵיהּ דְּרַב. דְּמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב. שְׁלִישִׁי בָּא מַחְמַת הַשֵּׁרֶץ וְהָרְבִיעִי מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ קוֹדֶשׁ. שֶׁלֹּא אָמְרוּ רְבִיעִי בַקוֹדֶשׁ אֶלָּא בְקָדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ מְקוּדָּשִׁין. אָמַר רַבִּי חוּנָה. וְלֹא בְתְרוּמָה אֲנָן קַיְימִין. וּתְרוּמָה אָסוּר לַעֲשׂוֹתָהּ קוֹדֶשׁ שֶׁלֹּא לְהַמְצִיא בָהּ תְּקָלָה. וְאָמוּר דְּבַתְרָה. הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁינִי וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּקוֹדֶשׁ טְמֵאִים וּמְטַמְּאִים. וְהָרְבִיעִי פָּסִיל וְלֹא מְטַמֵּא. וְהַחֲמִישִׁי נֶאֱכָל בִּנְזִיד הַקוֹדֶשׁ. אֵין תֵּימַר. הָא לַעֲשׂוֹתוֹ קוֹדֶשׁ אָסוּר. וְכִי יֵשׁ חֲמִישִׁי בַקוֹדֶשׁ. וְאַתְּ אָמַר לֵית כֵּן. וְהָכָא לֵית כֵּן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן. הַשְּׁלִישִׁי בָּא מַחְמַת הַשֵּׁרֶץ אָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ תְּרוּמָה. בָּעֵי קוֹמוֹי. אֲפִילוּ כְרַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי הִילָא. וַאֲפִילוּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא וְלָמָּה. טְבוּל יוֹם פְּסִיל וְהַשֵּׁינִי פְּסִיל. מַה טְבוּל יוֹם אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַחוּלִּין מִלַּעֲשׂוֹתָן תְּרוּמָה. אַף הַשֵּׁנִי אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַחוּלִּין מִלַּעֲשׂוֹתָן תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן. שְׁלִישִׁי בָּא מַחְמַת שֵׁרֶץ אָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ תְּרוּמָה וּמוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ קוֹדֶשׁ. רַבִּי זְעִירָא בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יָסָא. מְטַמֵּא בַקוֹדֶשׁ. וְאַתְּ אָמַר אָכֵן. אָמַר לֵיהּ. מְשׁוּם מַעֲלָה. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק. עִיקַּר טוּמְאָתוֹ בַקוֹדֶשׁ מְשׁוּם מַעֲלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי. וְלָמָּה הוּא מְטַמֵּא בַקוֹדֶשׁ. מִשֵּׁם מַעֲלָה. אָמַר רַבִּי יוּדָן. וַאֲפִילוּ כְרַבָּנָן דְּאִינוּן אָמְרִין. אֵין הַשְּׁלִישִׁי בְּחוּלִּין. וְלָמָּה הוּא אָסוּר. מְטַמֵּא בַקוֹדֶשׁ. מִשֵּׁם מַעֲלָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי. וְלֵית אֲנָן צְרִיכִין שְׁמָעִין לֵיהּ מִן בַּר נַשׁ רַב.

תַּמָּן אָמְרִין. מִמָּה שֶׁקִּילֵּס רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת רַבִּי עֲקִיבָה הָדָא אָמְרָה. הֲלָכָה כְיוֹצֵא בוֹ. רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין. לְמִדְרָשׁוֹ קִילְּסוֹ. אֲבָל לְמַעֲשֶׂה אֵין הֲלָכָה כְיוֹצֵא בוֹ. דְּמַר רַבִּי אָחָא רַבִּי מַיְישָׁא בְּשֵׁם רַבִּי לָעְזָר. לוֹקִין עַל הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּמַעֲשֶׂה וַאֲפִילוּ כְּרַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי יוּדָן בְּשֵׁם רַבִּי אִילַי. וַאֲפִילוּ כְּרַבִּי עֲקִיבָה אֵינָן לוֹקִין. לָמָּה. טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל וְהַשֵּׁינִי פּוֹסֵל. מַה טְבוּל יוֹם אֵין לוֹ מַגַּע אֶצֶל הַחוּלִּין. אַף הַשֵּׁינִי אֵין לוֹ מַגַּע אֶצֶל הַחוּלִּין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר. כְּמִינְיָין הַחוּלִּין כָּךְ מִינְיָין הַמַּעֲשֵׂר. וְאַתְיָיא כַּיי דְּמַר רַבִּי יוֹנָה רַבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. בְּכָל חוּלִּין אָנָן קַיְימִין. וְאֶהֱן פִּירְקָא מַעֲשֵׂר אִינּוּן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי. וַאֲפִילוּ רִאשׁוֹן שֶׁבּוֹ אֵינוֹ מְחוּוָּר. לֹא אוֹכַל אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא לֹא אֲכַלְתִּי. אָמַר רַבִּי אַבָּא מָרִי. מִכְּיוָן דִּכְתִיב כְּכָל מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי. כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְחוּוָּר.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי מָנָא. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ. הַשֵּׁינִי שֶׁבַּחוּלִּין מְטַמֵּא מַשְׁקֶה חוּלִּין. מִפְּנֵי הַיָּדַיִם. [מַה הַיָּדַיִם] שֶׁהֵן מִדְּבְרֵיהֶן מְטַמְּאוֹת מַשְׁקֶה חוּלִּין. שֵׁינִי שֶׁהוּא מִדְּבַר תּוֹרָה לֹא כָּל שֶׁכֵּן. אִי מַה הַיָּדַיִם סְפֵיקָן לְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים טָמֵא. אַף הַמַּשְׁקִין סְפֵיקָן לְטַמֵּא אֶת

אֲחֵרִים טָמֵא. הָתִיב רִבִּי חֲנִינָא לְרִבִּי מָנָא. הֲרֵי אוֹכֵל אוֹכְלִין טְמֵאִין וְשׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִין סְפֵיקָן לְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים טָמֵא. וְהַמַּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן סְפֵיקָן לְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים טָמֵא. וְהָא שֵׁינִי שֶׁהוּא דִּבֵּר תּוֹרָה סְפֵיקוֹ לְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים טָהוֹר. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. וְלֹא בִתְרוּמָה אֶנָּן קַיְימִין. אָמַר לֵיהּ. וַאֲפִילוּ תֵימַר. בִּתְרוּמָה אֶנָּן קַיְימִין. מַה אִית לֵיהּ טָמֵא יִטְמָא דְּבַר תּוֹרָה. לֹא רִבִּי עֲקִיבָה.

תַּמָּן אָמְרִין. שְׁתֵּי שְׁאֵילוֹת שָׁאֲלָן חַגַּי הַנָּבִיא. אַחַת הֵשִׁיבוּ אוֹתוֹ כָּרָאוּי וְאַחַת לֹא הֵשִׁיבוּ לוֹ כָּרָאוּי. הֵן יִשָּׂא אִישׁ בְּשַׂר קוֹדֶשׁ בִּכְנַף בִּגְדוֹ. כְּנַף תְּחִילָה. בְּשַׂר קוֹדֶשׁ שֵׁינִי. לֶחֶם וְנָזִיד שְׁלִישִׁי. וְיַיִן וְשֶׁמֶן וּמַאֲכָל רְבִיעִי. וְכִי יֵשׁ רְבִיעִי בַקּוֹדֶשׁ. וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא. לֹא הֵשִׁיבוּ אוֹתוֹ כָּרָאוּי. שֶׁיֵּשׁ רְבִיעִי בַקּוֹדֶשׁ. וַיֹּאמֶר חַגַּי אִם יִגַּע טְמֵא נֶפֶשׁ בְּכָל אֵלֶּה הַיִּטְמָא. אִם תִּהְיֶה כְּנַף טְמֵא נֶפֶשׁ וְנָגְעָה בְּכָל אֵלֶּה. הַיִּטְמָא. וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ יִטְמָא. הֵשִׁיבוּ אוֹתוֹ כָּרָאוּי. דָּמַר רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי חִיָּיה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. קוֹדֶם עַד שֶׁלֹּא נָזְרוּ רְבִיעִי בַקּוֹדֶשׁ שָׁאֲלָן. וְלָמָּה הוּא מְקַלְקֵלָן. כְּאִינַּשׁ דְּבָעֵי עֵילָּה עַל חַבְרֵיהּ. וּבְיֵתָא מַה אִכְפַּת לָהּ. לֹא דוּ אָמַר וַאֲשֶׁר יַקְרִיבוּ שָׁם טְמֵא הוּא. כְּמַה דָּמַר רִבִּי סִימוֹן בַּר זַבְדִּי. גּוּלְגּוֹלְתּוֹ שֶׁלְּאָרְנָן הַיְבוּסִי מָצְאוּ תַּחַת הַמִּזְבֵּחַ.

רִבִּי אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא. בְּקִיאִין הָיוּ בְהֵיסֵיטוֹת וְלֹא הָיוּ בְקִיאִין בְּמַדְפוֹת. הֵן יִשָּׂא אִישׁ בְּשַׂר קוֹדֶשׁ. שְׁאָלָן. טְמֵא מֵת מְטַמֵּא בְהֵיסֵט. וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא. הֵשִׁיבוּ אוֹתוֹ כָּרָאוּי. שֶׁאֵין טְמֵא מֵת מְטַמֵּא בְהֵיסֵט. שְׁאָלָן. טְמֵא מֵת עוֹשֶׂה מַדָּף. וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ יִטְמָא. לֹא הֵשִׁיבוּ אוֹתוֹ כָּרָאוּי. שֶׁאֵין טְמֵא מֵת עוֹשֶׂה מַדָּף.

רִבִּי תַּנְחוּמָא רִבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רִבִּי לֵוִי. עַל הַחֲמִישִׁי בַקּוֹדֶשׁ שְׁאָלָן. הֵן יִשָּׂא אִישׁ בְּשַׂר קוֹדֶשׁ בִּכְנַף בִּגְדוֹ. כְּנַף תְּחִילָה. וּבְשַׂר קוֹדֶשׁ שֵׁינִי. לֶחֶם וְנָזִיד שְׁלִישִׁי. יַיִן וְשֶׁמֶן רְבִיעִי. וּמַאֲכָל חֲמִישִׁי. שְׁאָלָן. וְכִי יֵשׁ חֲמִישִׁי בַקּוֹדֶשׁ. וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא. הֵשִׁיבוּ אוֹתוֹ כָּרָאוּי. שֶׁאֵין חֲמִישִׁי בַקּוֹדֶשׁ. וְלָמָּה הוּא מְקַלְקֵלָן כְּאִינַּשׁ דְּבָעֵי עֵילָּה עַל חַבְרֵיהּ. וּבְיֵתָא מַה אִיכְפַּת לֵיהּ. וַיֹּאמֶר וַאֲשֶׁר יַקְרִיבוּ שָׁם טְמֵא הוּא. כַּיי דָּמַר רִבִּי סִימוֹן בַּר זְבִיד. גּוּלְגּוֹלְתּוֹ שֶׁלְּאָרְנָן הַיְבוּסִי מָצְאוּ תַּחַת הַמִּזְבֵּחַ.

תַּנֵּי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מְנַיִין לְרִבִּיעִי בַקּוֹדֶשׁ שֶׁהוּא פָסוּל. וְדִין הוּא. מַה אִם מְחוּסָּר כִּיפּוּרִים שֶׁאֵינוֹ פָסוּל בִּתְרוּמָה הֲרֵי הוּא פָסוּל בַּקּוֹדֶשׁ. שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא פָסוּל בִּתְרוּמָה אֵינוֹ דִין שֶׁיִּפְסוֹל בַּקּוֹדֶשׁ. הֲרֵי לְמַדְנוּ לִשְׁלִישִׁי מִן הַכָּתוּב. וְלִרְבִיעִי מִקַּל וְחוֹמֶר. הָתִיב רִבִּי יוֹחָנָן. הָאוֹכֶל הַבָּא מֵחֲמַת טְבוּל יוֹם יוֹכִיחַ. שֶׁהוּא פּוֹסֵל בִּתְרוּמָה וְאֵינוֹ פּוֹסֵל בַּקּוֹדֶשׁ. רִבִּי חִיָּיה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אַתְיָיא דְּרִבִּי יוֹסֵי כְּשִׁיטַּת רִבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ. כְּמָה דְּרִבִּי עֲקִיבָה אָמַר. יִטְמָא יִטְמָא דְּבַר תּוֹרָה. כֵּן רִבִּי יוֹסֵי אָמַר. יִטְמָא יִטְמָא דְּבַר תּוֹרָה. רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בַּר

חֲנִינָה. לֵית רִבִּי יוֹסֵי צָרִיךְ לְהָדֵין קַל וָחוֹמֶר. קְרֵייֵ דָּרַשׁ רִבִּי יוֹסֵי. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע. זֶה שֶׁיֵּשׁ שְׁנָגַע בָּרִאשׁוֹן. בְּכָל טָמֵא. זֶה שְׁלִישִׁי שֶׁנָּגַע בַּשֵּׁינִי. לֹא יֵאָכֵל. סוֹף טָמֵא לֹא יֵאָכֵל. עַד כְּדוֹן בְּאוֹכְלִין שֶׁנִּיטְמוּ בְּאַוִּיר כְּלֵי חֶרֶשׂ שֶׁנִּיטְמָא בְּשֶׁרֶץ. אוֹכְלִין עַצְמָן שֶׁנִּיטְמְאוּ בְּשֶׁרֶץ מְנַיִין. וְדִין הוּא. מַה אִם הַכֵּלִים שֶׁאֵינָן מִטַּמְּאִין מֵאַוִּיר כְּלֵי חֶרֶשׂ שֶׁנִּיטְמָא בְּשֶׁרֶץ הֲרֵי הֵן מְטַמְּאִין בְּשֶׁרֶץ לְטַמֵּא אוֹכְלִין. [אוֹכְלִין שֶׁהֵן מִטַּמְּאִין מֵאַוִּיר כְּלֵי חֶרֶס שֶׁנִּיטְמָא בְּשֶׁרֶץ אֵינוֹ דִין שֶׁנִּיטְמְאוּ בְּשֶׁרֶץ לְטַמֵּא אוֹכְלִין.] עַד כְּדוֹן כְּרִבִּי עֲקִיבָה. כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל. תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא. וְזֶה רִאשׁוֹן שֶׁנָּגַע בְּכָל טָמֵא. לֹא יֵאָכֵל. לְרַבּוֹת אֶת הַשֵּׁינִי. הַשְּׁלִישִׁי מְנַיִין. וְדִין הוּא. וּמַה אִם טְבוּל יוֹם שֶׁאֵינוֹ פָּסוּל בְּחוּלִּין הֲרֵי הוּא פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה. שֵׁינִי שֶׁהוּא פּוֹסֵל בְּחוּלִּין אֵינוֹ דִין שֶׁיִּפְסוֹל בַּתְּרוּמָה. רְבִיעִי בַּקּוֹדֶשׁ מְנַיִין. וְדִין הוּא. מַה אִם מְחוּסָּר כִּיפּוּרִים שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה הֲרֵי הוּא פּוֹסֵל בַּקּוֹדֶשׁ. שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה אֵינוֹ דִין שֶׁיִּפְסוֹל בַּקּוֹדֶשׁ. הָא לָמַדְנוּ לָרִאשׁוֹן וְלַשֵּׁינִי מִן הַכָּתוּב. וְלַשְּׁלִישִׁי מִן הַדִּין וְלָרְבִיעִי מִקַּל וָחוֹמֶר. דָּנִין לוֹ דִין מִן הַדִּין. שֶׁיְּהֵא הַכֹּל מְשׁוּעְבָּד לַהֲלָכָה. שֶׁיְּהֵא הַשְּׁלִישִׁי פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה וְהָרְבִיעִי בַּקּוֹדֶשׁ.

הלכה ג

משנה: בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רִבִּי עֲקִיבָה וּמַדּוֹתָם מִחוּץ לָעִיר אֶת פְּאַת קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה. וּמִקְרָא אַחֵר הוּא אָמַר מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב. אֵיפְשָׁר לוֹמַר אֶלֶף אַמָּה שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר אַלְפַּיִם אַמָּה וְאֵיפְשָׁר לוֹמַר אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר אֶלֶף אַמָּה. וְלָמָּה נֶאֱמַר אֶלֶף וְלָמָּה נֶאֱמַר אַלְפַּיִם. אֶלָּא אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ וְאַלְפַּיִם אַמָּה תְּחוּם שַׁבָּת. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ וְאַלְפַּיִם שְׂדוֹת וּכְרָמִים.

הלכה: בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רִבִּי עֲקִיבָה וּמַדּוֹתָם מִחוּץ לָעִיר וגו'. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר. אַלְפַּיִם אַמָּה תְּחוּם עָרֵי הַלְוִיִּם. צֵא מֵהֶן אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ. נִמְצָא רִבִּיעַ מִגְרָשׁ וְהַשְּׁאָר שָׂדוֹת. רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּשֵׁם רַב. רְבִיעַ מֵאֶלֶף. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. וַאֲפִילוּ תֵימַר. רְבִיעַ מִכָּל צַד. רְבִיעַ הוּא. מָאן דְּמָרְבַּע אַרְבַּע גַּרְבִּין בְּעֵי אֲשֵׁיתְתֵּיסָר. רִבִּי מָנָא מְשָׁעֵר כְּהָדָא לְבֵנָה. רִבִּי אָבִין מְשָׁעֵר כְּהָדָא רְצוּעָה. רִבִּי אוֹשַׁעְיָה מְשָׁעֵר כְּהָדָא דִּיסְקָרִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. חֲמִשִּׁין עַל חֲמִשִּׁין בֵּית סְאָה. מֵאַת עַל מֵאַת בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין. כְּהָדָא רֵישׁ גְּלוּתָא אִיטְלַק עִילּוֹי חַד טְרִיקְלִין אַרְבָּעִין עַל אַרְבָּעִין דִּימַלִּינֵיהּ חִיטִּין. אָתָא לְגַבֵּי רַב הוּנָא. אָמַר לֵיהּ. פַּיְיסוֹן דִּיסְבּוֹן מִינָּךְ עֶשְׂרִין עַל עֶשְׂרִין כְּדוֹן. וְעֶשְׂרִין עַל עֶשְׂרִין בָּתַר זְמַן. וְאַתְּ מִיתֲנֵי פַּלְגָא.

רִבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי עוּקְבָא. אֵין מְקַדְּדִין אֶלָּא בְּחֶבֶל שֶׁלַּחֲמִשִּׁים אַמָּה. רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב חִסְדַּיי. אֵין מְקַדְּדִין לֹא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם וְלֹא בְּמִקּוֹם עָרִיפָה בַּנַּחַל.

נִיחָא כְּמָאן דְּמַר. אֶלָּף אַמָּה מִגְרָשׁ וְאַלְפַּיִים אַמָּה שָׂדוֹת וּכְרָמִים. בְּרַם כְּמָאן דְּמַר. אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ וְאַלְפַּיִים אַמָּה תְּחוּם שַׁבָּת. כְּלוּם לָמְדוּ תְּחוּם שַׁבָּת לֹא מֵעָרֵי הַלְוִיִּם. לְעִיקָּר אֵין מְקַדְּדִין וְלִטְפֵילָה מְקַדְּדִין.

וּמְנַיִין שֶׁלֹּא הָיוּ קוֹבְרִין בְּעָרֵי הַלְוִיִּם. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה. וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכוּשָׁם וּלְכָל חַיָּיתָם. לִבְהֶמְתָּם וּלְחַיָּיתָם נִיתְּנוּ וְלֹא נִיתְּנוּ לִקְבוּרָה.

הלכה ד

משנה: בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רִבִּי עֲקִיבָה אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיי וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר לֵאמֹר וְלָמָּה תַלְמוּד לוֹמַר לֵאמֹר. אֶלָּא שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹנִין אַחֲרָיו שֶׁל מֹשֶׁה עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר כְּקוֹרְאִין אֶת הַהַלֵּל אֲשִׁירָה לַיי כִּי גָאֹה גָּאָה. לְכָךְ נֶאֱמַר לֵאמֹר. רִבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר כְּקוֹרִין אֶת שְׁמַע הָיוּ קוֹרִין לֹא כְקוֹרִין אֶת הַהַלֵּל.

הלכה: בּוֹ בַיּוֹם דָּרַשׁ רִבִּי עֲקִיבָה אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וגו'. לְקָטָן שֶׁהוּא מַקְרֵא אֶת הַהַלֵּל בְּבֵית הַסֵּפֶר וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר. מֹשֶׁה אָמַר אֲשִׁירָה. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו אֲשִׁירָה. מֹשֶׁה אָמַר עוֹזִּי וְהֵן אוֹמְרִים עוֹזִּי. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר. לְגָדוֹל שֶׁהוּא מַקְרֵא אֶת הַהַלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו דָּבָר רִאשׁוֹן. מֹשֶׁה אָמַר אֲשִׁירָה. וְהֵן עוֹנִין אֲשִׁירָה. מֹשֶׁה אָמַר עָזִּי. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו אֲשִׁירָה. רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר. בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ בַיָּם הָיָה מוּטָל עוֹלֵל עַל בִּרְכָּהּ שֶׁלְּאִמּוֹ וְתִינוֹק יוֹנֵק מִשְּׁדֵי אִמּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ אֶת הַשְּׁכִינָה הִגְבִּיהַּ עוֹלֵל אֶת רֹאשׁוֹ מִבִּרְכָּהּ שֶׁלְּאִמּוֹ וְשׁוֹמֵט הַתִּינוֹק אֶת פִּיו מִדַּדָּהּ שֶׁלְּאִמּוֹ. אַף הֵן פָּתְחוּ אֶת פִּיהֶן בְּשִׁירָה וּבְשֶׁבַח וְאָמְרוּ זֶה אֵלִי וְאַנְוֵיהוּ. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. אֲפִילּוּ עוֹבָּרִין מִמְּעֵי אִימּוֹתֵיהֶן הָיוּ אוֹמְרִים שִׁירָה. שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַקְהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל. רִבִּי נְחֶמְיָה אָמַר. בְּשָׁעָה שֶׁעָלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִן הַיָּם רָאוּ פִּיגְרֵי אֲנָשִׁים חֲטָאִים שֶׁהָיוּ מְשַׁעְבְּדִין בָּהֶן בְּפֶרֶךְ בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה. וְכוּלָּם פְּגָרִים מֵתִים מוּשְׁלָכִים עַל שְׂפַת הַיָּם. בִּיקְּשׁוּ לוֹמַר שִׁירָה וְשָׁרַת עֲלֵיהֶן רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ. וַאֲפִילּוּ קָטָן שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹמֵר שִׁירָה כְּמֹשֶׁה. הָדָא הִיא דִכְתִיב וַיִּזְכֹּר יְמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עַמּוֹ אַיֵּא הַמַּעֲלֵם מִיָּם. אֵת רוֹעֵה הַצֹּאן אֵין כָּתוּב כָּאן אֶלָּא אֵת רוֹעֵה צֹאנוֹ. מְלַמֵּד שֶׁעָשָׂה כּוּלָּם רוֹעִים.

מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לֵאמֹר. לֵאמֹר לְדוֹרוֹת. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי חֲנִינָה. כְּהָדֵין פְּסוּקָא. מֹשֶׁה אָמַר אֲשִׁירָה. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו אֲשִׁירָה לַיי כִּי גָאֹה גָּאָה סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם. מֹשֶׁה אָמַר עָזִּי וְזִמְרָת וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ. כְּתִיב בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם. הִתְנַדְּבוּ רָאשֵׁי עָם. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶן נִיסִּים יְהוּ אוֹמְרִים שִׁירָה. הָתִיבוּן. הֲרֵי גְּאוּלַּת מִצְרַיִם. שַׁנְיָיא הִיא שֶׁהִיא תְּחִילַּת גְּאוּלָּתָן. הָתִיבוּן. הֲרֵי

גְּאוּלַּת מָרְדֳּכַי וְאֶסְתֵּר. שַׁנְיָיא הִיא. שֶׁהָיוּ בְחוּצָה לָאָרֶץ. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר. מָרְדֳּכַי וְאֶסְתֵּר מְשׁוֹנְאֵיהֶן נִגְאֲלוּ. לֹא נִגְאֲלוּ מִן הַמַּלְכוּת.

הלכה ה

משנה: בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן הוּרְקָנוֹס לֹא עֲבַד אִיּוֹב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא מֵאַהֲבָה שֶׁנֶּאֱמַר הֵן יִקְטְלֵנִי לוֹ אֲיַיחֵל. וַעֲדַיִין הַדָּבָר שָׁקוּל לוֹ אֲנִי מְצַפֶּה אוֹ אֵינִי מְצַפֶּה לוֹ. תַּלְמוּד לוֹמַר עַד אֶגְוַע לֹא אָסִיר תֻּמָּתִי מִמֶּנּוּ לְמֵד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה.

הלכה: בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן הוּרְקָנוֹס כולי. תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה. חַי אֵל הֵסִיר מִשְׁפָּטִי וְשַׁדַּי הֵמַר נַפְשִׁי. שֶׁאֵין אָדָם נוֹדֵר בְּחַיָּיו שֶׁלְּמֶלֶךְ אֶלָּא אִם כֵּן אוֹהֲבוֹ. מְשׁוּם רִבִּי נָתָן אָמְרוּ גַּם הוּא לִי לִישׁוּעָה כִּי לֹא לְפָנָיו חָנֶף יָבוֹא.

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְאָהַבְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר אֶת יי אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאוֹתוֹ תַּעֲבוֹד. עֲשֵׂה מֵאַהֲבָה וַעֲשֵׂה מִיִּרְאָה. עֲשֵׂה מֵאַהֲבָה. שֶׁאִם בָּאתָה לִשְׁנוֹא דַּע שֶׁאַתָּ אוֹהֵב וְאֵין אוֹהֵב שׂוֹנֵא. עֲשֵׂה מִיִּרְאָה. שֶׁאִם בָּאתָה לְבָעֵט דַּע שֶׁאַתָּ יָרֵא. וְאֵין יָרֵא מְבָעֵט.

שִׁבְעָה פְּרוּשִׁין הֵן. פָּרוּשׁ שִׁכְמִי. פָּרוּשׁ נִקְפִּי. פָּרוּשׁ קִיזַיי. פָּרוּשׁ מַנְכָיָיה. פָּרוּשׁ אֲדַע חוֹבָתִי וְאֶעֱשֶׂנָּה. פָּרוּשׁ יִרְאָה. פָּרוּשׁ אַהֲבָה. פָּרוּשׁ שִׁיכְמִי. טְעִין מִצְוָתֶיהָ עַל כֻּתְפֵּיהּ. פָּרוּשׁ נִיקְפִּי. אֲקֵיף לִי וַאֲנָא עֲבַד מִצְוָה. פָּרוּשׁ קִיזַיי. עֲבִיד חָדָא חוֹבָה וְחָדָא מִצְוָה וּמְקַזֵּז הָדָא עִם הָדָא. פָּרוּשׁ מַנְכָיָיה. מַאן דִּית לִי מַה אֲנָא מְנַכֵּי עֲבִיד מִצְוָה. פָּרוּשׁ אֲדַע חוֹבָתִי וְאֶעֱשֶׂנָּה. אֵיידֵי חוֹבְתָא עָבְדִית דְּנַעֲבִיד מִצְוָה דִּכְוָותָהּ. פָּרוּשׁ יִרְאָה. כְּאִיּוֹב. פָּרוּשׁ אַהֲבָה. כְּאַבְרָהָם. אֵין לְךָ חָבִיב מִכּוּלָּן אֶלָּא פָּרוּשׁ אַהֲבָה כְּאַבְרָהָם.

אַבְרָהָם עָשָׂה יֵצֶר רַע טוֹב. וּמַה טַּעֲמָא. וּמָצָאתָ אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ. אָמַר רִבִּי אָחָא וְהִפְשִׁיר עִמּוֹ וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית. אֲבָל דָּוִד לֹא הָיָה יָכוֹל בּוֹ וְהָרְגוֹ בִלְבָבוֹ. מַה טַּעֲמָא וְלִיבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי.

רִבִּי עֲקִיבָה הֲוָה מִיתְדַּיֵּין קוֹמֵי טונוסטרופוס הָרְשָׁע. אָתַת עָנְתָה דְּקְרִית שְׁמַע. שְׁרִי קְרִי וְגָחַךְ. אָמַר לֵיהּ סַבָּא סַבָּא. אוֹ חָרַשׁ אַתְּ אוֹ מְבָעֵט בַּייסוּרִין אַתְּ. אָמַר לֵיהּ תִּיפַּח רוּחֵיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא. לָא חָרַשׁ אֲנָא וְלָא מְבָעֵט בַּייסוּרִין אֲנָא. אֶלָּא כָּל יָמַיי הָיִיתִי קוֹרֵא אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה. וְאָהַבְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאוֹדֶךָ. רְחַמְתֵּיהּ בְּכָל לִבֵּי. וּרְחַמְתֵּיהּ בְּכָל מָמוֹנִי. וּבְכָל נַפְשִׁי לָא הֲוָות בְּדִיקָה לִי. וּכְדוֹן דְּמָטַת לִי בְּכָל נַפְשִׁי וְאָתַת עָנְתָה דְּקְרִית שְׁמַע וְלָא אַפְלְגִית עֲלֵיהּ. בְּגִין כֵּן אֲנָא קְרִי שְׁמַע וְגָחַךְ.

נְחֶמְיָה עֶמְסוֹנִי שִׁימֵּשׁ אֶת רִבִּי עֲקִיבָא עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה. הוּא הָיָה אוֹמֵר. אוֹתִיּוֹת גַּמִּין רִיבּוּיִין. אַכִּין וְרַקִּין מִיעוּטִין. אָמַר לֵיהּ. מַהוּ דֵין דִּכְתִיב אֶת יי אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וגו'. אָמַר לֵיהּ. אוֹתוֹ וְאֶת תּוֹרָתוֹ.

הלכה ו

משנה: אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִי יְגַלֶּה עָפָר מֵעֵינֶיךָ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי. שֶׁהָיִיתָ דוֹרֵשׁ כָּל יָמֶיךָ שֶׁלֹּא עָבַד אִיּוֹב אֶת הַמָּקוֹם אֶלָּא מִיִּרְאָה שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ תָּם וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע. וַהֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ תַּלְמִיד תַּלְמִידְךָ לִימֵּד שֶׁמַּאֲהֲבָה עָשָׂה.

הלכה: אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִי יְגַלֶּה עָפָר מֵעֵינֶיךָ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי כול'. אֵימָתַי הָיָה אִיּוֹב. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא. בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה. הָדָא הִיא דִּכְתִיב אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ. וּכְתִיב אֶת עוּץ בְּכוֹרוֹ. רִבִּי אַבָּא אָמַר. בִּימֵי אָבִינוּ יַעֲקֹב. וְדֵינָה הָיְתָה אִשְׁתּוֹ. הָדָא הִיא דִּכְתִיב כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי. וּכְתִיב כִּי נְבָלָה עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל. רִבִּי לֵוִי אָמַר. בִּימֵי הַשְּׁבָטִים הָיָה. הָדָא הִיא דִּכְתִיב אֲשֶׁר חָכְמִים יַגִּידוּ וְלֹא כְחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם. רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲלַפְתָּא אָמַר. בִּירִידָתָן לְמִצְרַיִם הָיָה וּבַעֲלֵייָתָן מֵת. מָשָׁל לְרוֹעֶה שֶׁבָּא זְאֵב וְנִזְדַּוֵּוג לְצֹאנוֹ. מַה עָשָׂה. הֶעֱמִיד תַּיִּישׁ אֶחָד לְנֶגְדּוֹ. הָדָא הִיא דִּכְתִיב. יַסְגִּירֵנִי אֵל אֶל עֲוִיל וְעַל יְדֵי רְשָׁעִים יְרִטֵינִי. תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. אִיּוֹב מֵעַבְדֵי פַּרְעֹה הָיָה וּמִגְּדוֹלֵי פַּמִילְיָיא שֶׁלּוֹ הָיָה. הָדָא הִיא דִּכְתִיב הַיֵּרֵא אֶת דְּבַר יי וגו'. וּכְתִיב בֵּיהּ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע. רִבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר. בִּימֵי שְׁפוֹט הַשּׁוֹפְטִים הָיָה. הָדָא הִיא דִּכְתִיב הֵן אַתֶּם כּוּלְּכֶם חֲזִיתֶם וְלָמָּה זֶה הֶבֶל תֶּהְבָּלוּ. חֲזִיתֶם מַעֲשֶׂה דוֹרִי. שֶׁהָיוּ נוֹטְלִין מַעֲשֵׂר בְּגָרְנוֹת. אָהַבְתָּ אֶתְנַן עַל כָּל גָּרְנוֹת דָּגָן. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. בִּימֵי מַלְכַת שְׁבָא הָיָה. שֶׁנֶּאֱמַר וַתִּפֹּל שְׁבָא וַתַּקְחֵם. רִבִּי נָתָן אָמַר. בִּימֵי כַּשְׁדִּים הָיָה. שֶׁנֶּאֱמַר כַּשְׂדִּים שָׂמוּ שְׁלשָׁה רָאשִׁים. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אָמַר. בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הָיָה. שֶׁנֶּאֱמַר יְבַקְּשׁוּ לַמֶּלֶךְ נְעָרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מַרְאֶה. וּכְתִיב וְלֹא נִמְצָא נָשִׁים כִּבְנוֹת אִיּוֹב. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. מֵעוֹלֵי גוֹלָה הָיָה. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. מֵעוֹלֵי גוֹלָה הָיָה וְיִשְׂרָאֵל הָיָה. לְפוּם כֵּן רִבִּי יוֹחָנָן לְמַד מִמֶּנּוּ הִילְכוֹת אֵבֶל. וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת מְעִילוֹ. רִבִּי יְהוּדָה בֶּן פָּזִי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מִיכָּן שֶׁאָבֵל צָרִיךְ לִקְרוֹעַ מְעוּמָד. תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. הָיָה לִי בְּעוֹלְמֵי גּוֹי אֶחָד צַדִּיק וְנָתַתִּי לוֹ שְׂכָרוֹ וּפְטָרְתִּיו מֵעוֹלְמִי. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. אִיּוֹב לֹא הָיָה וְלֹא עָתִיד לִהְיוֹת. מְחֻלְפָה שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. תַּמָּן אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא. בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה. וְהָכָא הוּא אָמַר הָכֵין. אֶלָּא הוּא הָיָה וְייסוּרִין לֹא הָיוּ. וְלָמָּה נִכְתְּבוּ עָלָיו. אֶלָּא לוֹמַר שֶׁאִילּוּלֵי בָאוּ עָלָיו הָיָה יָכוֹל לַעֲמוֹד בָּהֶן.

דָּרַשׁ רִבִּי עֲקִיבָה. וַיִּחַר אַף אֱלִיהוּא בֶן בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי מִמִּשְׁפְּחַת רָם. אֱלִיהוּא זֶה בִּלְעָם. בֶּן בַּרַכְאֵל. שֶׁבָּא לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל וּבֵירְכָן. וְלֹא אָבָה יי אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמוֹעַ אֶל בִּלְעָם. הַבּוּזִי. שֶׁהָיְתָה נְבוּאָתוֹ בְּזוּיָה. נוֹפֵל וּגְלוּי עֵינַיִם. מִמִּשְׁפְּחַת רָם. מִן אֲרָם יַנְחֵינִי בָלָק. אָמַר לוֹ רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. אֵין הוּא הוּא. כְּבָר כִּסָּה עָלָיו הַמָּקוֹם. וְאֵין לֵית הוּא הוּא. עָתִיד לְהִתְוַכֵּחַ

עַמָּךְ. אֶלָּא אֱלִיהוּא זֶה יִצְחָק. בֶּן בַּרַכְאֵל. בֶּן שֶׁבֵּירְכוֹ הָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר וַיְבָרֶכֵהוּ יי. הַבּוּזִי. שֶׁבִּיזָּה כָּל בָּתֵּי עֲבוֹדָה זָרָה בְּשָׁעָה שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. מִמִּשְׁפַּחַת רָם. בֶּן אַבְרָם. מֹשֶׁה כָּתַב חֲמִשָּׁה סִיפְרֵי תוֹרָה. וְחָזַר וְכָתַב פָּרָשַׁת בָּלָק וּבִלְעָם. וְכָתַב סִפְרוֹ שֶׁל אִיּוֹב. אִישׁ תֹּם וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע. אָמַר רִבִּי תַּחְלִיפָא קַיְסָרִיָּא. שֶׁהָיָה וַותְּרָן. אָמַר לֵיהּ רִבִּי זְעִירָא. וּמָאן דְּלֵית הוּא וַותְּרָן לֵית הוּא כָּשֵׁר. אֶלָּא שֶׁהָיָה מְוַותֵּר עַל קִלְלָתוֹ.

פרק ו

הלכה א

משנה: מִי שֶׁקִּינֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה אֲפִילוּ שָׁמַע מִן הָעוֹף הַפּוֹרֵחַ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה דִּבְרֵי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר מִשֶּׁיִּשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָהּ מוֹזְרוֹת בַּלְּבָנָה.

הלכה: מִי שֶׁקִּינֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה כול'. רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּיי. כָּל הֶהֵן פִּירְקָא מִשֶּׁהִתְרָה בָהּ וְאָמַר לָהּ. אַל תִּיסְתְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי. מִשֶּׁקִּינֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. אֲפִילוּ לֹא נִסְתְּרָה. אָמַר רִבִּי זְעִירָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא. לֹא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ פְּלִיג. אֶלָּא סָבַר כְּהֶהֵן תַּנָּייָה וְהוּא מֵיקַל בְּעִידֵי סְתִירָה. אֲנָן תַּנִּינָן. מַחֲלוֹקֶת. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. סְתָם. אָמַר רִבִּי זְעִירָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. לֹא עַל מַה דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּלִיג. אֶלָּא בְּגִין דְּתַנִּינָן. רִבִּי יוֹשׁוּעַ אוֹמֵר עַד שֶׁיִּשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָהּ מוֹצְרוֹת בַּלְּבָנָה. רִבִּי אַבָּא מָרִי בָּעֵי. תַּמָּן אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי אֶלְעָזָר. כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רִבִּי מַחֲלוֹקֶת וְחָזַר וְשָׁנָה סְתָם הֲלָכָה כִסְתָם. וְכָא הוּא אָמַר הָכֵין.

אֲנָן תַּנִּינָן. מוֹצְרוֹת. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי. מוֹזְרוֹת. מָאן דָּמַר. מוֹצְרוֹת. מָצָרָן עִמֵּר. וּמָאן דָּמַר. מוֹזְרוֹת. שָׁזָרָן כִּיתָּן.

מַה נָן קַיְימִין. אִין בְּהַהוּא דְשָׁמַע וְלָא יָדַע מִן מָאן שָׁמַע. כְּעוֹף הַפּוֹרֵחַ הוּא. וְאִין בְּהַהוּא דְשָׁמַע וְיָדַע מִמָּאן שָׁמַע. כְּעֵד מִפִּי עֵד הוּא. אֶלָּא כֵּן אֲנָן קַיְימִין פְּלוֹנִי מִפְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מִפְּלוֹנִי. מִילָּה דְּלֵית בָּהּ תֵּימָּלִיוֹסִים.

הלכה ב

משנה: אָמַר עֵד אֶחָד אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּיטְמֵאת לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִילוּ עֶבֶד אֲפִילוּ שִׁפְחָה הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין אַף לְפָסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. חֲמוֹתָהּ וּבַת חֲמוֹתָהּ וְצָרָתָהּ וִיבִמְתָּהּ וּבַת בַּעֲלָהּ הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת. לֹא לְפָסְלָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא תִשְׁתֶּה.

הלכה: אָמַר עֵד אֶחָד אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּיטְמֵאת כול'. וְעֵד אֵין בָּהּ. אֵין לִי אֶלָּא עֵד. מְנַיִין אֲפִילוּ עֶבֶד אֲפִילוּ שִׁפְחָה. תַּלְמוּד לוֹמַר וְעֵד אֵין בָּהּ מִכָּל מָקוֹם. וּכְרִבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּרִבִּי

יִשְׁמָעֵאל אָמַר. כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה עַד סְתָם הֲרֵי אֵילוּ בִכְלָל שְׁנֵי עֵדִים עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ הַכָּתוּב שֶׁהוּא עַד אֶחָד. אַשְׁכָּח תַּנֵּי. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר. שְׁנֵי עֵדִים.

מַתְנִיתָא מִשֶּׁהוֹדָה רִבִּי עֲקִיבָה לְרִבִּי טַרְפוֹן. דְּתַנֵּי. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר. עַד אֶחָד נֶאֱמָן לְטַמְאוֹתָהּ וְאֵין עַד אֶחָד נֶאֱמָן לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. כְּשֵׁם שֶׁעַד אֶחָד נֶאֱמָן לְטַמּוֹתָהּ. כֵּן עַד אֶחָד נֶאֱמָן לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. אָמַר לוֹ רִבִּי טַרְפוֹן. אֵיכָן מָצִינוּ עַד אֶחָד בְּמָמוֹן כְּלוּם. אָמַר לוֹ רִבִּי עֲקִיבָה. וְאֵיכָן מָצִינוּ עַד אֶחָד בְּאֵשֶׁת אִישׁ כְּלוּם. אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁעַד אֶחָד נֶאֱמָן לְטַמּוֹתָהּ. כָּךְ עַד אֶחָד נֶאֱמָן לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. חָזַר רִבִּי עֲקִיבָה לְהֵיוֹת שׁוֹנֶה כְּרִבִּי טַרְפוֹן.

רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה בָּעֵי. חֲמוֹתָהּ שֶׁאָמְרָה. אֲנִי רְאִיתִיהָ שְׁנִיטְמֵאת. [וְאַתְּ אָמַר. לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. וּבָא אַחֵר וְאָמַר אֲנִי רְאִיתִיהָ שְׁנִיטְמֵאת.]מָה [הָיָה] בָּא לְהַעִיד. אִם לְהַשְׁקוֹתָהּ. כְּבָר נִרְאֵית שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת. אֶלָּא לֹא בָא [אֶלָּא] לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. שֶׁאֵין מַפְסִידִין מָמוֹן עַל פִּי עֵד אֶחָד. רִבִּי יוֹסֵי בָּעֵי. שְׁמַע מִן הָעוֹף הַפּוֹרֵחַ. אֲנִי רְאִיתִיהָ שְׁנִיטְמֵאת. אַתְּ אָמַר. לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. וּבָא אֶחָד וְאָמַר. אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּיטְמֵאת. מָה בָא לְהַעִיד. אִם לְהַשְׁקוֹתָהּ. כְּבָר נִרְאֵית שֶׁלֹּא [לִשְׁתּוֹת]. אֶלָּא לֹא בָא אֶלָּא לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. שֶׁאֵין מַפְסִידִין מָמוֹן עַל פִּי עֵד אֶחָד.

מַמָּה דְּרִבִּי יוֹסֵי אָמַר. פְּלוֹנִי אָכַל חֵלֶב וְהִתְרוּ בּוֹ אֵינוֹ לוֹקֶה. אָמַר לוֹ אֶחָד. חֵלֶב הוּא. וְהִתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם. לוֹקֶה. וְעִיקַּר עֵידוּתוֹ לֹא בְעֵד אֶחָד הוּא. מַמָּה דְּרִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. פְּלוֹנִי נָזִיר וְנִיטְמָא. הִתְרִיתִי בּוֹ. אֵינוֹ לוֹקֶה. אָמַר לוֹ אֶחָד. נָזִיר אַתָּה. וְהָיָה נוֹהֵג בְּנְזִירוּת עַל פִּיו. שָׁתָה יַיִן וְנִיטְמָא לַמֵּתִים. הִתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם. לוֹקֶה. וְעִיקַּר עֵדוּתוֹ לֹא בְעֵד אֶחָד הוּא. מַמָּה דְּרִבִּי מָנָא אָמַר. פְּלֹנִית כּוֹהֶנֶת וְזִינַת. וּבָא עָלֶיהָ בַּעֲלָהּ הַכֹּהֵן וְהִתְרֵיתִי בָהּ. [אֵינוֹ] לוֹקֶה. נִסְתְּרָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם. אָמַר אֶחָד. אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּיטְמֵאת. וּבָא עָלֶיהָ בַּעֲלָהּ כֹּהֵן. הִתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם. לוֹקֶה. עִיקַּר עֵדוּתוֹ לֹא בְעֵד אֶחָד הוּא.

הלכה ג

משנה: שֶׁהָיָה בַדִּין. וּמָה אִם עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֵינָהּ אוֹסֶרְתָּהּ אִיסּוּר עוֹלָם אֵינָהּ מִתְקַיֶּימֶת בְּפָחוֹת מִשְּׁנַיִם עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁאוֹסֶרְתָּהּ אִיסּוּר עוֹלָם אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא תִתְקַיֵּים בְּפָחוֹת מִשְּׁנַיִם. תַּלְמוּד לוֹמַר וְעֵד אֵין בָּהּ כָּל עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. קַל וָחוֹמֶר לְעֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה מֵעַתָּה. וּמָה עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁאוֹסֶרְתָּהּ אִיסּוּר עוֹלָם הֲרֵי הִיא מִתְקַיֶּימֶת בְּעֵד אֶחָד עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֵינָהּ אוֹסֶרְתָּהּ אִיסּוּר עוֹלָם אֵינוֹ דִין שֶׁתִּתְקַיֵּים בְּעֵד אֶחָד. תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דָּבָר. מַה לְהַלָּן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אַף כָּאן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים.

הלכה: שֶׁהָיָה בַדִּין. וּמָה אִם עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה כול'. עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה זוֹ סְתִירָה. עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה זוֹ טוּמְאָה. מַתְנִיתָא דְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר. מְקַנֵּא מַתְרֶה לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם וּמַשְׁקֶה לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם. אָמַר רִבִּי מָנָא. וַאֲפִילוּ כְּאֵהֵן תַּנָּא אַתְיָיא הִיא. דְּתַנֵּי. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רִבִּי לְעֶזֶר. מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. וּמַשְׁקֶה עַל פִּי שְׁנַיִם.

הלכה ד

משנה: עַד אוֹמֵר נִיטְמֵאת וְעֵד אוֹמֵר לֹא נִיטְמֵאת. אִשָּׁה אוֹמֶרֶת נִיטְמֵאת וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא נִיטְמֵאת הָיְתָה שׁוֹתָה. אֶחָד אוֹמֵר נִיטְמֵאת וְעֵדִים שְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִיטְמֵאת הָיְתָה שׁוֹתָה. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִיטְמֵאת וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא נִיטְמֵאת לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה.

הלכה: קַל וָחוֹמֶר לְעֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה מֵעַתָּה כול'. גִּידוּל בַּר מִינְיָימִין בְּשֵׁם רַב. כָּל מָקוֹם שֶׁהִכְשִׁירוּ עֵדוּת הָאִשָּׁה בְּאִישׁ הָאִישׁ מַכְחִישׁ אֶת הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה מַכְחֶשֶׁת אֶת הָאִישׁ. נִיתְנֵי. עַד אֶחָד אָמַר. נִטְמֵית. וְאִשָּׁה אָמְרָה. לֹא נִיטְמֵית. אִשָּׁה אָמְרָה. נִיטְמֵית. וְעַד אָמַר. לֹא נִיטְמֵאת. תַּנֵּיי דְּבֵית רִבִּי כֵּן. תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי נְחֶמְיָה. הוֹלְכִין אַחַר רוֹב עֵדוּת. הֵיךְ עֲבִידָה. שְׁתֵּי נָשִׁים וְאִשָּׁה אַחַת עָשׂוּ אוֹתָהּ כִּשְׁנֵי עֵדִים וְעֵד אֶחָד. הָדָא דְתֵימַר בְּאִשָּׁה וְנָשִׁים. אֲבָל אִם הָיוּ מֵאָה נָשִׁים וְעֵד אֶחָד כְּעֵד בְּעֵד אִינּוּן.

רַב אְדָא בַּר אַחֲוָה אָמַר. עַד אֶחָד נֶאֱמָן לְטַמּוֹתָהּ. אֵין עַד אֶחָד נֶאֱמָן לְהַפְסִידָהּ מִכְּתוּבָּתָהּ. אָמַר רַב חִסְדָּא. מַה טַעַם אָמְרוּ. עַד אֶחָד נֶאֱמָן לְטַמּוֹתָהּ. מִפְּנֵי שֶׁרַגְלַיִם לְדָבָר.

שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. כָּאן לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה וּבְעֶגְלָה עֲרוּפָּה הָיוּ עוֹרְפִין. רַב אָמַר. הָיְתָה שׁוֹתָה. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רַב. עַד אֶחָד אוֹמֵר. נִטְמֵאת. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים. לֹא נִטְמֵאת. הָיְתָה שׁוֹתָה. הָא [עַד] בְּעֵד אֶחָד לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. פָּתַר לָהּ בִּפְסוּלֵי עֵדוּת. וְאֵין בִּפְסוּלֵי עֵדוּת אֱמוֹר סוֹפָא. שְׁנַיִם אוֹמְרִים. נִיטְמֵאת. וְעֵד אֶחָד אוֹמֵר. לֹא נִיטְמֵאת. לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. הָא עַד בְּעַד לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. וְהֵיךְ רַב אָמַר. הָיְתָה שׁוֹתָה. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רִבִּי יוֹחָנָן. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִיטְמֵאת. וְעֵד אָמַר לֹא נִיטְמֵאת [לֹא הָיְתָה] שׁוֹתָה. הָא עַד בְּעֵד (לֹא) הָיְתָה שׁוֹתָה. פָּתַר לָהּ בִּפְסוּלֵי עֵדוּת. וְאֵין בִּפְסוּלֵי עֵדוּת אֱמוֹר רֹאשׁהּ. עַד אוֹמֵר. נִטְמֵאת. וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִטְמֵית. הָיְתָה שׁוֹתָה. הָא עַד בְּעַד הָיְתָה שׁוֹתָה. הֵיךְ רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. אָמְרוּן בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל. בִּפְסוּלֵי עֵדוּת הִיא מַתְנִיתָא. אָמְרִין בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל. בִּסְתִירָה אֲחֶרֶת הִיא מַתְנִיתָא. רִבִּי זְעִירָא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. מַהוּ בִסְתִירָה אֲחֶרֶת הִיא מַתְנִיתָא. אָמַר לֵיהּ. כֵּן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. כָּל הֲהֵן פִּירְקָא מִשְׁקִינָּא לָהּ וְנִסְתְּרָה. נִסְתְּרָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם. אָמַר אֶחָד. אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּיטְמֵאת בְּתוֹךְ כְּדֵי סְתִירָה. יֵשׁ כָּאן סְתִירָה וְיֵשׁ כָּאן טוּמְאָה. לְאַחַר כְּדֵי סְתִירָה.

יֵשׁ כָּאן סְתִירָה וְאֵין כָּאן טוּמְאָה. הָיוּ שְׁלֹשָׁה. אֶחָד אוֹמֵר. אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּיטְמֵאת בְּתוֹךְ כְּדֵי סְתִירָה. יֵשׁ כָּאן סְתִירָה וְאֵין כָּאן טוּמְאָה. לְאַחַר כְּדֵי סְתִירָה. אֵין כָּאן סְתִירָה וְאֵין כָּאן טוּמְאָה. הָיוּ שְׁלֹשָׁה. אֶחָד אוֹמֵר. אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁלֹּא נִיטְמֵאת בְּתוֹךְ כְּדֵי סְתִירָה. מַה אַתְּ עָבַד לָהּ. כְּעֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מִקְצָתָהּ בָּטְלָה כוּלָּהּ אוֹ תִתְקַיֵּים הָעֵדוּת בִּשְׁאָר. אָמַר רִבִּי אַבָּמָרִי. מִכֵּיוָן דְּאַתְּ מַר. בְּעֵידוּת שֶׁבָּטְלָה מִקְצָתָהּ בָּטְלָה כוּלָּהּ מוֹדֶה הוּא הָכָא שֶׁתִּתְקַיֵּים הָעֵדוּת בִּשְׁאָר. מִפְּנֵי שֶׁרַגְלַיִם לְדָבָר.

פרק ז

הלכה א

משנה: אֵילּוּ נֶאֱמָרִין בְּלָשׁוֹנָם. פָּרָשַׁת סוֹטָה וּוִידּוּי מַעֲשֵׂר וְקְרִית שְׁמַע וּתְפִילָּה וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּשְׁבוּעַת הַפִּיקָדוֹן.

הלכה: אֵילּוּ נֶאֱמָרִין כּוּלּ'. כְּתִיב וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה. בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִיא שׁוֹמַעַת. דִּבְרֵי רִבִּי יֹאשִׁיָּה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹנָתָן. וְאִם אֵינָהּ שׁוֹמַעַת וְלָמָּה הִיא עוֹנָה אַחֲרָיו אָמֵן. אֶלָּא שֶׁלֹּא יֹאמַר לָהּ עַל יְדֵי תּוּרְגְּמָן.

רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר בֵּירִבִּי שִׁמְעוֹן. לֹא מָצִינוּ שֶׁדִּיבֵּר הַמָּקוֹם עִם אִשָּׁה אֶלָּא עִם שָׂרָה בִּלְבַד. וְהָא כְתִיב אֶל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה וגו'. אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב דִּכְפַר חָנִין. עַל יְדֵי הַתּוּרְגְּמָן. וְהָא כְתִיב וַיֹּאמֶר יי לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בִּבְטְנֵךְ. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר כַּהֲנָא. הַדִּיבּוּר נָפְלָה לָהּ. אָמַר רִבִּי בִּירִי. כַּמָּה כִירְכּוּרֵי כִירְכּוּרִים. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְאַוֶּה לִשְׁמוֹעַ שִׁיחָתָן שֶׁלַּצַּדְקָנִיּוֹת וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צָחַקְתְּ.

וִידּוּי מַעֲשֵׂר. דִּכְתִיב וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ.

וְקְרִית שְׁמַע. דִּכְתִיב וְדִבַּרְתָּ בָּם. רִבִּי אוֹמֵר. אוֹמֵר אֲנִי. קְרִית שְׁמַע אֵינוֹ נֶאֱמָרָה אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. מַה טַעֲמָא. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. רִבִּי לֵוִי בַּר חַיְתָה אָזַל לְקֵיסָרִין. שְׁמַע קָלוֹן קַרְיַין שְׁמַע אֱלֹונֵיסְתִּין. בְּעָא מְעַכְבְּתוֹן. שְׁמַע רִבִּי יוֹסֵי וְאִיקְפַּד. אָמַר. כָּךְ אוֹמֵר אֲנִי. מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת אֲשׁוּרִית לֹא יִקְרֵינָּה כָּל עִיקָּר. אֶלָּא יוֹצֵא בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ. הֵשִׁיב רִבִּי בֶּרֶכְיָה. הֲרֵי מְגִילַּת אֶסְתֵּר. הָיָה יוֹדֵעַ לִקְרוֹתָהּ אֲשׁוּרִית וְלָעַז. אֵינוֹ יוֹצֵא בָהּ אֶלָּא אֲשׁוּרִית. אָמַר רִבִּי מָנָא. מְגִילַּת אֶסְתֵּר הָיָה יוֹדֵעַ לִקְרוֹתָהּ אֲשׁוּרִית וְלָעַז אֵינוֹ יוֹצֵא אֶלָּא אֲשׁוּרִית. בְּלָעַז יוֹצֵא בָהּ בְּלָעַז. וְכֵן יוֹצֵא בָהּ בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ.

וּתְפִילָּה. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא יוֹדֵעַ לְתַבּוֹעַ צְרָכָיו. וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא יוֹדֵעַ לְמִי מְבָרֵךְ.

וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ בִּלְשׁוֹנוֹ. הִשְׁבִּיעָן שֶׁלֹּא בִּלְשׁוֹנָן וְאָמְרוּ. אָמֵן. הֲרֵי אֵילּוּ פְּטוּרִין. כְּהָדָא דְתַנֵּי. שְׁבוּעַת הַדַּיָּינִין כִּתְנַיִין שֶׁבִּלְיְבֵינוּ לֹא כִתְנַיִין

שֶׁבְּלִיבְּכֶם. אָמַר רִבִּי יוּדָן. חֲזָקָה כִּתְנַיִין שֶׁבְּלִיבּוֹ הוּא מַשְׁבִּיעוֹ. וְלָמָּה הוּא מַתְנֶה עִמּוֹ. מִפְּנֵי הַהֶדְיוֹטוֹת. שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ. יֵשׁ תְּנַיִין בַּשָּׁבוּעוֹת. תַּנָּא רִבִּי חֲנַנְיָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. וְהָא כְתִיב. כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם. מַה שְׁמַע מִינָּהּ. אָמַר לֵיהּ. הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אַחֲרֵינוּ אֵין בְּלִיבָּם תְּנַיי.

הלכה ב

משנה: וְאֵילּוּ נֶאֱמָרִין בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. מִקְרָא הַבִּיכּוּרִים וַחֲלִיצָה בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת בִּרְכַּת כֹּהֲנִים וּבִרְכַת כֹּהֵן גָּדוֹל וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ וּפָרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה וּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶל הָעָם. מִקְרָא הַבִּיכּוּרִים כְּיצַד. וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם. מָה עֲנִייָה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אַף כָּאן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. חֲלִיצָה כְּיצַד. וְעָנְתָה וְאָמְרָה כְּכָה יֵעָשֶׂה לְאִישׁ וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ מָה עֲנִייָה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אַף כָּאן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה עַד שֶׁתֹּאמַר בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה.

הלכה: תַּנֵּי בְשֵׁם רִבִּי יוּדָה. כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בְּלָשׁוֹן הַזֶּה עֲנִייָה וָאֲמִירָה כָּכָה וְכֹה הֲרֵי הוּא בְלָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר. בִּנְיַין אַב שֶׁבְּכוּלָּן מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. הָתִיב רִבִּי חַגַּי. וְהָכְתִיב וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל. אֵין תֵּימַר עַל יְדֵי עֲנִייָה. וְהָכְתִיב וַיֹּאמְרוּ. אֵין תֵּימַר עַל יְדֵי אֲמִירָה. וְהָכְתִיב מֵיי יָצָא הַדָּבָר. אֵין תֵּימַר. בְּלָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. וְהָכְתִיב וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא. וְאֵין תֵּימַר. קוֹדֶם לְמַתַּן תּוֹרָה. הֲרֵי פָּרָשַׁת וּוַיִּדּוּי מַעֲשֵׂר הֲרֵי הוּא לְאַחַר מַתַּן תּוֹרָה וְהוּא נֶאֱמַר בְּכָל לָשׁוֹן.

רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. שֶׁלֹּא יְהֵא לָשׁוֹן סוּרְסִי קַל בְּעֵינֶיךָ. שֶׁבַּתּוֹרָה וּבַנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים הוּא אָמוּר. בַּתּוֹרָה כְתִיב וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא. בִּנְבִיאִים כְּתִיב כִּדְנָה תֵּימְרוּן לְהוֹן. בַּכְּתוּבִים כְּתִיב וַיְדַבְּרוּ הַכַּשְׂדִּים לַמֶּלֶךְ אֲרָמִית. אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן דְּבֵית גּוּבְרִין. אַרְבָּעָה לְשׁוֹנוֹת נָאִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הָעוֹלָם. וְאֵילּוּ הֵן. לַעַז לְזֶמֶר. רוֹמִי לִקְרָב. סוּרְסִי לְאֵילְיָיא. עִבְרִי לְדִיבּוּר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. אַף אֲשׁוּרִי לִכְתָב. אֲשׁוּרִי יֵשׁ בּוֹ כְּתָב וְאֵין בּוֹ לָשׁוֹן. עִבְרִי יֵשׁ בּוֹ לָשׁוֹן וְאֵין בּוֹ כְּתָב. בַּחֲרוּ לָהֶם כְּתָב אֲשׁוּרִי וְלָשׁוֹן עִבְרִי. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ אֲשׁוּרִי. שֶׁהוּא מְאוּשָׁר בִּכְתָבוֹ. אָמַר רִבִּי לֵוִי עַל שֵׁם שֶׁעָלָה בְיָדָם מֵאֲשׁוּר.

כְּתִיב וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם. בְּקוֹלוֹ שֶׁלָּרָם. מְלַמֵּד שֶׁשִּׁיתֵּף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹלוֹ עִמָּהֶן. דָּבָר אַחֵר. קוֹל רָם. הַמְעוּלֶּה שֶׁבַּקּוֹלוֹת. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. לֹא קָטוֹן וְלֹא גָדוֹל אֶלָּא בֵּינוֹנִי.

הלכה ג

משנה: בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת כֵּיצַד. כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן וּבָאוּ אֶל הַר גְּרִיזִים וְאֶל הַר עֵיבָל שֶׁבְּשׁוֹמְרוֹן שֶׁבְּצַד שְׁכֶם שֶׁאֵצֶל אֵילוֹנֵי מוֹרֶה שֶׁנֶּאֱמַר הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וגו׳ וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה מָה הָאֵלוֹן מוֹרֶה הָאָמוּר לְהַלָּן שְׁכֶם אַף אֵלוֹנֵי מוֹרֶה הָאָמוּר כָּאן שְׁכֶם.

הלכה: הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִן הַיַּרְדֵּן וּלְהַלָּן. אֲחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ. מָקוֹם שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת. בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל אֵלוֹנֵי מוֹרֶה. זֶה הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל שֶׁבֵּין הַכּוּתִים. דִּבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה. רִבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר. אֵין זֶה הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל שֶׁלַּכּוּתִים. שֶׁנֶּאֱמַר הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִן הַיַּרְדֵּן וְלָכֵן. אֲחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ. מָקוֹם שֶׁהַחַמָּה שׁוֹקַעַת. בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי. אֵילּוּ בֵּין הַחִוִּי. הַיּוֹשֵׁב בָּעֲרָבָה. אֵילּוּ בֵּין הָהָרִים. מוּל הַגִּלְגָּל. אֵין כָּאן גִּלְגָּל. אֵצֶל אֵלוֹנֵי מוֹרֶה. אֵין כָּאן אֵלוֹנֵי מוֹרֶה. מַה מְקַיֵּים רִבִּי אֶלְעָזָר הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל. שְׁתֵּי גַּבְשׁוּשִׁיּוֹת עָשׂוּ וְקָרְאוּ זֶה הַר גְּרִיזִים וְזֶה הַר עֵיבָל. עַל דַּעַת דְּרִבִּי יְהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים מִיל הָלְכוּ בְאוֹתוֹ הַיּוֹם. עַל דַּעַת דְּרִבִּי אֶלְעָזָר לֹא זָזוּ מִמְּקוֹמָן.

תַּנֵּי רִבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר לֹא [בָּא הַכָּתוּב] אֶלָּא לְהַשְׁווֹת לָהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ וְלוֹמַר. בַּדֶּרֶךְ יֵלְכוּ וְלֹא בַשְּׁדוֹת. בְּיִישׁוּב יֵלְכוּ וְלֹא בַמִּדְבָּר. בָּעֲרָבָה יֵלְכוּ לֹא בָהָרִים.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. נוּמֵיתִי לְסוֹפְרֵי כוּתִים. זַייְפְתֶּם תּוֹרָתְכֶם וְלֹא הוֹעַלְתֶּם לְעַצְמֵיכֶם כְּלוּם. שֶׁהִכְתַּבְתֶּם בְּתוֹרָתְכֶם אֵצֶל אֵלוֹנֵי מוֹרֶה שְׁכֶם. וַהֲלֹא יָדוּעַ שֶׁהוּא שְׁכֶם. אֶלָּא שֶׁאֵין אַתֶּם דּוֹרְשִׁין לִגְזֵירָה שָׁוָה. וְאָנוּ דּוֹרְשִׁין לִגְזֵירָה שָׁוָה. נֶאֱמַר כָּאן אֵלוֹנֵי מוֹרֶה. וְנֶאֱמַר לְהַלָּן אֵלוֹנֵי מוֹרֶה. מָה אֵילוֹנֵי מוֹרֶה הָאָמוּר לְהַלָּן שְׁכֶם אַף אֵילוֹנֵי מוֹרֶה הָאָמוּר כָּאן שְׁכֶם. וְכִדְרִבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר. כָּל בִּיאוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַתּוֹרָה לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה נֶאֶמְרוּ. שֶׁבַע שֶׁכִּיבְּשׁוּ וְשֶׁבַע שֶׁחִילְקוּ. וְדִכְוָותָהּ לֹא נֶאֶמְרוּ בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. הָתִיב רִבִּי חֲנַנְיָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. וְהָכְתִיב וְהָיָה בְּעָבְרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה. אָמַר לֵיהּ. אֲבָנִים הָקִימוּ אוֹתָן מִיָּד. בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה נֶאֶמְרוּ.

הלכה ד

משנה: שִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר גְּרִיזִים וְשִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר עֵיבָל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהָאָרוֹן עוֹמְדִין מִלְמַטָּה בָּאֶמְצַע. הַכֹּהֲנִים מַקִּיפִין אֶת הָאָרוֹן וְהַלְוִיִּם אֶת הַכֹּהֲנִים וְכָל יִשְׂרָאֵל מִכָּן וּמִכָּן שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵינָיו וְשׁוֹטְרָיו וְשׁוֹפְטָיו עוֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן וגו׳. הָפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר גְּרִיזִים וּפָתְחוּ בַּבְּרָכָה. בָּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יי מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְלֹא שָׂם בַּסָּתֶר וְהָיוּ אֵילּוּ וְאֵילּוּ עוֹנִין וְאוֹמְרִים אָמֵן.

הָפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר עֵיבָל וּפָתְחוּ בַּקְּלָלָה אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יי וגו'. וְהָיוּ אֵילּוּ וָאֵילּוּ עוֹנִין וְאוֹמְרִים אָמֵן עַד שֶׁגּוֹמְרִין בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת.

הלכה: תַּנֵּי. רִבִּי אוֹמֵר. אִי אֶיפְשָׁר לוֹמַר לֵוִי לְמַעֲלָן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לֵוִי לְמַטָּן. אִי אֶיפְשָׁר לוֹמַר לֵוִי לְמַטָּן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לֵוִי לְמַעֲלָן. אֱמוֹר מֵעַתָּה. זְקֵנֵי כְהוּנָּה וּלְוִיָּה לְמַטָּן וּשְׁאָר כָּל הַשֵּׁבֶט לְמַעֲלָן. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. אִי אֶיפְשָׁר לוֹמַר לֵוִי לְמַעֲלָן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לֵוִי לְמַטָּן. וְאִי אֶיפְשָׁר לוֹמַר לֵוִי לְמַטָּן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לֵוִי לְמַעֲלָן. אֱמוֹר מֵעַתָּה. הֲרֵאוּי לְשָׁרֵת לְמַטָּה וּשְׁאָר כָּל הַשֵּׁבֶט לְמַעֲלָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. שִׁמְעוֹן וְלֵוִי. מַה שִׁמְעוֹן כּוּלּוֹ לְמַעֲלָה אַף לֵוִי כּוּלּוֹ לְמַעֲלָה. מַה מְקוֹמִים הָדַיִן תַּנָּיֵיה נָגֶד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם. כַּיי דְּאָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מְקוֹמוֹת נִקְרְאוּ הַכֹּהֲנִים לְוִיִּם וְזֶה אֶחָד מֵהֶן וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק. יָכוֹל אֵילּוּ שֶׁבְּהַר גְּרִיזִים הָיוּ אוֹמְרִים בְּרָכוֹת וְאֵילּוּ שֶׁבְּהַר עֵיבָל הָיוּ אוֹמְרִים קְלָלוֹת. תַּלְמוּד לוֹמַר הַבְּרָכוֹת וְהַקְּלָלוֹת. אֵילּוּ וָאֵילּוּ הָיוּ אוֹמְרִים בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת. יָכוֹל מִשֶּׁהָיוּ אוֹמְרִים הַבְּרָכוֹת הָיוּ אוֹמְרִים הַקְּלָלוֹת. תַּלְמוּד לוֹמַר הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה. בְּרָכָה אַחַת וּקְלָלָה אַחַת. יָכוֹל אֵילּוּ שֶׁבְּהַר גְּרִיזִים הָיוּ עוֹנִין אַחַר הַבְּרָכוֹת אָמֵן. וְאֵילּוּ שֶׁבְּהַר עֵיבָל הָיוּ עוֹנִין אַחַר הַקְּלָלוֹת אָמֵן. תַּלְמוּד לוֹמַר וְעָנוּ כָל הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן. אֵילּוּ וְאֵילּוּ הָיוּ עוֹנִין אַחַר הַבְּרָכוֹת וְאַחַר הַקְּלָלוֹת אָמֵן. הָא כֵיצַד. בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בְּרָכוֹת הָיוּ הוֹפְכִין פְּנֵיהֶן כְּלַפֵּי הַר גְּרִיזִים. וּבְשָׁעָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים קְלָלוֹת הָיוּ הוֹפְכִין פְּנֵיהֶן כְּלַפֵּי הַר עֵיבָל.

בָּרוּךְ בְּכָל וּבָרוּךְ בְּפָרָט. אָרוּר בְּכָל וְאָרוּר בְּפָרָט. שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר. לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת. וְכֵן בְּהַר סִינַי וְכֵן בְּעַרְבוֹת מוֹאָב. רִבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה מוֹצִיא שֶׁלְּהַר גְּרִיזִים וְשֶׁלְּהַר עֵיבָל וּמֵבִיא שֶׁלְּאוֹהֶל מוֹעֵד תַּחְתֵּיהֶן. וְכֵן הָיָה רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. אֵין כָּל דָּבָר וְדָבָר מִן הַתּוֹרָה שֶׁאֵין כָּרוּת עָלָיו חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וְשֵׁשׁ בְּרִיתוֹת. שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה בְּבָרוּךְ וּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה בְּאָרוּר. וּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה בְּכָלְל וּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה בִּפְרָט. הֲרֵי אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה בְּרִיתוֹת. לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת הֲרֵי מֵאָה וְתִשְׁעִים וּשְׁנַיִם בְּרִיתוֹת. וְכֵן בְּהַר סִינַי וְכֵן בְּעַרְבוֹת מוֹאָב. הֲרֵי חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וְשֵׁשׁ בְּרִיתוֹת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר אֲמּוּס אוֹמֵר מִשּׁוּם רִבִּי שִׁמְעוֹן. שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים. רִבִּי אוֹמֵר. אִם כְּדִבְרֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר אֲמּוּס שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רִבִּי שִׁמְעוֹן. אֵין כָּל דָּבָר וְדָבָר מִן הַתּוֹרָה שֶׁאֵין כָּרוּת עָלָיו אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פְּעָמִים עַל כָּל פַּעַם וּפַעַם שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים.

עַד כְּדוֹן דְּבָרִים שֶׁנִּכְלְלוּ וְנִפְרְטוּ. דְּבָרִים שֶׁנִּכְלְלוּ וְלֹא נִפְרְטוּ. אָמַר לֵיהּ. כֵּן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רִבִּי שִׁמְעוֹן. כָּל שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד. לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא

לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כּוּלּוֹ יָצָא. אָמַר לֵיהּ. לֹא בְדָבָר אֶחָד. דִּילְמָא בִּשְׁנֵי דְבָרִים. וְהָכָא בִּשְׁנֵי דְבָרִים אֲנָן קַיָימִין. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. מִכֵּיוָן דִּכְתִיב בְּסוֹף אָמֵן. כְּמִי שֶׁכּוּלּוֹ דָבָר אֶחָד. כְּתִיב אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה נוֹפֶלֶת. שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אוֹמֵר. זֶה הַחַזָּן שֶׁהוּא עוֹמֵד. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא אוֹמֵר. זֶה הַבַּיִת שֶׁלְמַטָּן. דְּאָמַר רַב חוּנָה רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. עַל הַדָּבָר הַזֶּה קָרַע יְאשִׁיָה וְאָמַר. עָלַי לְהָקִים.

רִבִּי אָחָה בְּשֵׁם רִבִּי תַּנְחוּם בַּרְבִּי חִייָה. לָמַד וְלִימֵּד וְשָׁמַר וְעָשָׂה וְהָיְתָה סְפֵיקָה בְיָדוֹ לְהַחֲזִיק וְלֹא הֶחֱזִיק. הֲרֵי זֶה בִכְלָל אָרוּר. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי חִייָה בַּר בָּא. לֹא לָמַד וְלֹא לִימֵּד וְלֹא שָׁמַר וְלֹא עָשָׂה וְלֹא הָיְתָה סְפֵיקָה בְיָדוֹ לְהַחֲזִיק וְהֶחֱזִיק. הֲרֵי זֶה בִכְלָל בָּרוּךְ. וְאָמַר רִבִּי חָנָה רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי חִייָה. עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת צֵל לְבַעֲלֵי מִצְוֹת בְּצִילֹהּ שֶׁלְבַעֲלֵי תוֹרָה. מַה טַּעֲמָא. כִּי בְצֵל הַחָכְמָה בְצֵל הַכֶּסֶף. וְאוֹמֵר עֵץ חַיִים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ.

מַה תַּלְמוּד לוֹמַר וְהַחֹצִיוֹ. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁמְּעוּטִין בְּהַר גְּרִיזִים וּמְרוּבִּים בְּהַר עֵיבָל. לָמָּה. שֶׁאֵין שִׁבְטוֹ שֶׁלְלֵוִי כּוּלּוֹ שָׁם. שֶׁאִם הָיָה כָל שֵׁבֶט לֵוִי כּוּלּוֹ שָׁם הָיוּ שָׁוִין. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. אִילּוּ הָיָה כָל שִׁבְטוֹ שֶׁלְלֵוִי שָׁם לֹא הָיוּ שָׁוִין. לָמָּה. שֶׁכְּבָר נָפְלוּ מִשִּׁבְטוֹ שֶׁלְשִׁמְעוֹן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף בַּשִּׁיטִּים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אִילּוּ הָיָה כָל שִׁבְטוֹ שֶׁלְלֵוִי שָׁם הָיוּ שָׁוִין. לָמָּה. שֶׁלֹּא בָא מִשִּׁבְטוֹ רְאוּבֵן וְגָד אֶלָּא אַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא.

כַּהֲנָא אָמַר. כְּשֵׁם שֶׁהֵן חוֹלְקִין כָּאן כָּךְ הֵן חוֹלְקִין בִּתְחִילַּת הַחוּמָשׁ הַשֵּׁינִי. אִית תַּנֵּיי תַנֵּי. כְּשֵׁם שֶׁהֵן חוֹלְקִין כָּאן כָּךְ הֵן חוֹלְקִין בִּדְגָלִים. בְּנֵי לֵאָה מִיכָּן. וּבְנֵי רָחֵל חַד מִיכָּן וְחַד מִיכָּן. וּבְנֵי הַשִּׁפְחוֹת בְּאֶמְצַע. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. טַעֲמָא דְהַדֵּין תַּנָּיֶיה שְׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב עַבְדִּי יִשְׂרָאֵל מְקוֹרְאֵי. מַה הַתִּקָּרֶה הַזּוֹ עוֹבְיֶיהּ דְּהֵן גַּבֵּי קוֹטְנָהּ דְּהַהֵן וְעוֹבְיֶהּ דְּהֵן גַּבֵּי קוֹטְנָהּ דְּהַהֵן. אִית תַּנֵּיי תַנֵּי. כְּשֵׁם שֶׁהֵן חֲלוּקִין כָּאן כָּךְ הֵן חֲלוּקִין בְּאַבְנֵי אֵפוֹד. בְּמִלּוּאוֹתָם. כְּדֵי שֶׁיִּהוּ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה מִיכָּן וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה מִיכָּן. וַהֲלֹא אֵינָן אֶלָּא אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. בִּנְיָמִן דִּוּתוֹלְדוֹתָם מָלֵא. אָמַר רִבִּי יוּדָה בַּר זְבִידָא. יְהוֹסֵף מָלֵא. עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ. וַהֲלֹא אֵינָן אֶלָּא עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה מִיכָּן וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה מִיכָּן. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. בִּנְיָמִן הָיָה חָצוּי. בֵּן מִיכָּן יָמִין מִיכָּן. אָמַר רִבִּי זְבִידָה. וְיֵאוּת. מִי כְתִיב שִׁשָּׁה שְׁמוֹתָם. לֹא. אֶלָּא מִשְּׁמוֹתָם. מִשְּׁמוֹתָם וְלֹא כָל שְׁמוֹתָם. הָרִאשׁוֹנִים נִכְתָּבִין מִימִינוֹ שֶׁלַּכֹּהֵן גָּדוֹל מִשְּׁמֹאלוֹ שֶׁלַּקּוֹרֵא. וְהָאַחֲרוֹנִים נִכְתָּבִין מִשְּׁמֹאלוֹ שֶׁלַּכֹּהֵן גָּדוֹל מִימִינוֹ שֶׁלַּקּוֹרֵא. הָרִאשׁוֹנִים אֵינָן נִכְתָּבִין עַל סֵדֶר. שֶׁיְּהוּדָה מֶלֶךְ. הָאַחֲרוֹנִים נִכְתָּבִין עַל סֵדֶר.

הלכה ה

משנה: וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְסָדוּהוּ בַסִּיד וְכָתְבוּ עָלָיו אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן שֶׁנֶּאֱמַר בַּאֵר הֵיטֵב וְנָטְלוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָאוּ וְלָנוּ בְּמָקוֹמָן.

הלכה: תַּנֵּי. עַל אַבְנֵי הַמִּלּוּאִים נִכְתְּבוּ. דִּבְרֵי רִבִּי יוּדָה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. עַל אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ נִכְתְּבוּ. מָאן דָּמַר. עַל אַבְנֵי הַמִּלּוּאִים נִכְתְּבוּ. בְּכָל יוֹם וְיוֹם אוּמּוֹת הָעוֹלָם מְשַׁלְּחִין נוֹטָרֵיהֶן וּמַשְׁיְאִין אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה כְתוּבָה בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן. מָאן דָּמַר. עַל אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ נִכְתְּבוּ. לֹא לְשָׁעָה הָיוּ וְנִגְנְזוּ. עוֹד הוּא מַעֲשֶׂה נִיסִּים. נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּינָה בְלֵב כָּל אוּמָּה וְאוּמָּה וְהִשְׁיְאוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה כְתוּבָה בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן. מָאן דָּמַר. עַל אַבְנֵי הַמִּלּוּאִים נִכְתְּבוּ. נִיחָא וְשַׁדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד. מָאן דָּמַר. עַל אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ נִכְתְּבוּ. מַה מְקַיֶּים וְשַׁדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד. בֵּין כָּל אֶבֶן וָאֶבֶן. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי בְשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. וְהָיוּ עַמִּים מִשְׂרְפוֹת סִיד. מִסִּיד נִטְלוּ אַיפּוֹפַסִּין שֶׁלֶהֶן מִיתָה. רִבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וְהַגּוֹיִם חָרוֹב יֶחֱרָבוּ. מֵחוֹרֵב נָטְלוּ אַיפּוֹפַסִּין שֶׁלֶהֶן מִיתָה.

נִמְצֵאתָ אוֹמֵר. שְׁלֹשָׁה מִינֵי אֲבָנִים הֵן. אַבְנֵי הַמִּלּוּאִים. וַאֲבָנִים שֶׁהִנִּיחַ יְהוֹשֻׁעַ תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים. וְאִיסְטַלִּיּוֹת שֶׁנָּתַן לָהֶן מֹשֶׁה. אָמַר רִבִּי חֲנִינָן. פָּשִׁיט לָן. אַרְבָּעָה מִינֵי אֲבָנִים הֵן. אָמַר רִבִּי סִימוֹן בַּר זְבִיד. וְיֵאוּת. אֵין תֵּימַר. אַבְנֵי הַמִּלּוּאִים. לְשָׁעָה הָיוּ וְנִגְנְזוּ. אֵין תֵּימַר. אֲבָנִים שֶׁהֵקִים יְהוֹשֻׁעַ תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים. מְשׁוּקָּעוֹת הָיוּ בַּמַּיִם. אֵין תֵּימַר. אִיסְטַלִּיּוֹת שֶׁנָּתַן לָהֶן מֹשֶׁה. כְּבָר נִכְנְסוּ עִמָּהֶן לְאֶרֶץ. אֶלָּא כֵן אֲנָן קַיְימִין בַּאֲבָנִים שֶׁהֵקִים לָהֶן יְהוֹשֻׁעַ עַל גַּב הַיַּרְדֵּן.

תַּנֵּי. רִבִּי יוּדָה בַּר אִלְעַאי אוֹמֵר. אַבָּא חֲלַפְתָּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָה וַחֲנִינָה בֶּן חֲכִינַאי עָמְדוּ עַל אוֹתָן הָאֲבָנִים וְשִׁיעֲרוּם כָּל אַחַת וְאַחַת מַשּׂוּי אַרְבָּעִים סְאָה. מִיכָּן אַתְּ לָמֵד כַּמָּה הָיָה בָאֶשְׁכּוֹל. כְּתִיב וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל שִׁכְמוֹ. לָא דְמִי הַהוּא דְטָעַן מִן אַרְעָא לְכָתְפֵיהּ לְהַהוּא דְטָעַן מֵאַרְעָא לְאַרְכּוּבְתֵיהּ. וּמִן אַרְכּוּבְתֵיהּ לְכָתְפֵיהּ. לָא דְמִי הַהוּא דְטָעַן מִן אַרְעָא לְאַרְכּוּבְתֵיהּ וּמִן אַרְכּוּבְתֵיהּ לְכָתְפֵיהּ לְהַהוּא דְאוֹחֲרָן תְּלֵי לֵיהּ. לָא דְמִי הַהוּא דְאוֹחֲרָן תְּלֵי לֵיהּ לְהַהוּא דְטָעִין בְּתְרֵיין. כְּתִיב אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבָט. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי עֲקִיבָה דּוּ אָמַר לְשׁוֹנוֹת רִבּוּיִים הֵן. (3) שְׁנַיִם עָשָׂר הָיוּ. שְׁמֹנָה בָאֶשְׁכּוֹל וְאַרְבַּע בַּתְּאֵנִים וְרִמּוֹנִים וּבְנוֹשֵׁא כֵלִים. (2) עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן דְּהוּא אוֹמֵר לְשׁוֹנוֹת כְּפוּלִין הֵן. (1) עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה הָיוּ. שִׁשָּׁה עָשָׂר בָּאֶשְׁכּוֹל וּשְׁמוֹנָה בַּתְּאֵנִים וְרִמּוֹנִים וּבְנוֹשֵׁא כֵלִים. (4) עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל טורטורין. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי עֲקִיבָה טורטורין וטורטורי טורטורין.

כְּתִיב וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד מֵאָדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. אָדָם קְרֵייָה וְצָרְתָן קְרֵייָה. שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל מִזּוֹ לְזוֹ. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין כְּמַצַּד צָרְתָן. וְכִי אֵי זֶה קַל. הַמַּיִם אוֹ אָדָם. הַמַּיִם קַלִּין מֵאָדָם. תֵּדַע לָךְ שֶׁהוּא כֵן. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין כֵּיפִין כֵּיפִין עַל כֵּיפִין. רִבִּי לֵוִי אָמַר. עַד לִבּוֹ שֶׁלְּרָקִיעַ. תַּמָּן אָמְרִין. עַד בָּבֶל. נֶאֱמַר כָּאן הַרְחֵק וְנֶאֱמַר לְהַלָּן מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל. תַּנֵּי. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר. יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת מִיל הָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין כֵּיפִין עַל גַּבֵּי כֵיפִין עַד שֶׁרָאוּ אוֹתָן כָּל אוּמּוֹת הָעוֹלָם. הָדָא הִיא דִכְתִיב. וַיְהִי כִשְׁמוֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמוֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְכָל הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יי אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָבְרָם וגו׳.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. בַּיַּרְדֵּן קִיבְּלוּ עֲלֵיהֶן אֶת הַנִּסְתָּרוֹת. אָמַר לָהֶן יְהוֹשֻׁעַ. [אִם אֵין אַתֶּם] מְקַבְּלִין עֲלֵיכֶם אֶת הַנִּסְתָּרוֹת הַמַּיִם בָּאִין וְשׁוֹטְפִין אֶתְכֶם. אָמַר רִבִּי סִימוֹן בַּר זַבְדָּא. וְיֵאוּת. תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא כֵן. שֶׁהֲרֵי עָכָן חָטָא וְרוּבָּהּ שֶׁלְּסַנְהֶדְרִין נָפְלָה בָּעַי. אָמַר רִבִּי לֵוִי. בְּיִבְנֶה הוּתְּרָה הָרְצוּעָה. יָצְתָה בַת קוֹל וְאָמְרָה. אֵין לָכֶם עֶסֶק בַּנִּסְתָּרוֹת.

הלכה ו

משנה: בִּרְכַּת כֹּהֲנִים כֵּיצַד. בַּמְּדִינָה אוֹמְרִים אוֹתָהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת וּבַמִּקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת. בַּמִּקְדָּשׁ אוֹמֵר אֶת הַשֵּׁם כִּכְתָבוֹ וּבַמְּדִינָה בְּכִנּוּיוֹ. בַּמְּדִינָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת יְדֵיהֶן כְּנֶגֶד כְּתֹפוֹתֵיהֶן וּבַמִּקְדָּשׁ עַל גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶן חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם. בִּרְכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל כֵּיצַד. חָזָן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר הַתּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לַסְּגָן וְהַסְּגָן נוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל עוֹמֵד וְקוֹרֵא אַחֲרֵי מוֹת וְאַף בֶּעָשׂוֹר. וְגוֹלֵל אֶת הַתּוֹרָה וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ וְאוֹמֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם כָּתוּב כָּאן. וּבֶעָשׂוֹר שֶׁבְּחוּמָשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל פֶּה וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמוֹנֶה בְּרָכוֹת עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַהוֹדָיָיה וְעַל מְחִילַת הֶעָוֹן וְעַל הַמִּקְדָּשׁ וְעַל יִשְׂרָאֵל וְעַל הַכֹּהֲנִים וּשְׁאָר הַתְּפִילָּה.

הלכה: אָמַר רַב חִסְדָּא. צַעַר גָּדוֹל הָיָה לָהֶן. בְּכָל אָתָר אַתְּ אָמַר. הוֹלְכִין אַצָּל הַתּוֹרָה. וְהָכָא אַתְּ אָמַר. מוֹלִיכִין אֶת הַתּוֹרָה אֶצְלָן. אֶלָּא עַל יְדֵי שֶׁהֵן בְּנֵי אָדָם גְּדוֹלִים הַתּוֹרָה מִתְעַלָּה בָהֶן. וְהָא תַמָּן מְייַבְּלִין אוֹרְיְתָא גַּבֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. עַל יְדֵי שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל דָּוִד מְשׁוּקָּע שָׁם אִינּוּן עָבְדִין לוֹ כְּמִנְהַג אֲבָהָתְהוֹן.

תַּמָּן תַּנִּינָן. מְדַלְּגִין בִּנְבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. מְדַלְּגִין בִּנְבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין מִנְּבִיא לִנְבִיא. וּבִנְבִיא שֶׁלִּשְׁנַיִם עָשָׂר מוּתָּר. וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ.

לְפִי שֶׁאֵין גּוֹלְלִין סֵפֶר תּוֹרָה בָּרַבִּים. רִבִּי יוֹסֵי בָּעֵי. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהָיְתָה פָּרָשָׁה קְטַנָּה. אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל עַל סֵדֶר. וְהָא תַנִּינָן. וְקוֹרֵא אַחֲרֵי מוֹת וְאַךְ בֶּעָשׂוֹר. שַׁנְיָיא הִיא שֶׁהִיא סִדְרוֹ שֶׁלַּיּוֹם. תֵּדַע לָךְ. דְּמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. בְּכָל מָקוֹם אֵינוֹ קוֹרֵא עַל פֶּה וְכָא קוֹרֵא עַל פֶּה. רִבִּי יוֹסֵי מְפַקֵּד לְבַר עוּלָּא חַזָּנָא דִּכְנִישְׁתָּא דְּבַבְלָאֵי. כְּדֵי חִזְרָה אוֹרַיְיָא תּוּ גַּיֵּיל לָהּ לַחוֹרֵי פָּרוֹכְתָא. כַּד אִינּוּן תַּרְתֵּיי תּוּ מְיַיבֵּל חָדָא וּמַייְתֵי חָדָא.

וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת עַל הַתּוֹרָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה. עַל הָעֲבוֹדָה. שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד. עַל הַהוֹדָיָה. הַטּוֹב לְךָ לְהוֹדוֹת. עַל מְחִילַת הֶעָוֹן. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. עַל הַמִּקְדָּשׁ. הַבּוֹחֵר בַּמִּקְדָּשׁ. וְאָמַר רִבִּי אִידִי. הַשּׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן. וְעַל יִשְׂרָאֵל. הַבּוֹחֵר בְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל הַכֹּהֲנִים. הַבּוֹחֵר בַּכֹּהֲנִים. וְעַל שְׁאָר תְּפִילָּה תְּחִינָּה וּבַקָּשָׁה. שֶׁעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְהִיוָּושֵׁעַ לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יי שׁוֹמֵעַ תְּפִילָּה.

הלכה ז

משנה: פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ כֵּיצַד. מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁלֶּחָג בַּשְּׁמִינִי מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית עוֹשִׂין לוֹ בֵּימָה שֶׁלְּעֵץ בָּעֲזָרָה וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ שֶׁנֶּאֱמַר מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמוֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה בְּחַג הַסּוּכּוֹת בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת. חַזָּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר הַתּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לַסָּגָן וְהַסָּגָן נוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכֹהֵן גָּדוֹל נוֹתְנוֹ לַמֶּלֶךְ. וְהַמֶּלֶךְ עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא וְיוֹשֵׁב. אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ עָמַד וְקִיבֵּל וְקָרָא עוֹמֵד וְשִׁיבְּחוּהוּ חֲכָמִים. וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְלֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת אָמְרוּ לוֹ אַל תִּתְיָרֵא אַגְרִיפַּס אָחִינוּ אַתָּה אָחִינוּ אַתָּה.

הלכה: לֹא כֵן תַּנֵּי רִבִּי חִייָה. לֹא הָיְתָה יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְבַד. וְאָמַר רִבִּי אִמִּי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. אַף לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד לֹא הָיְתָה יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה. תִּיפְתַּר שֶׁסָּמַךְ לוֹ בַּכּוֹתֶל וְיָשַׁב לוֹ. וְהָא כְתִיב וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יי. אָמַר רִבִּי אַיְיבוּ בַּר נַגָּרִיי. יֵישֵׁב עַצְמוֹ בַּתְּפִילָּה. תַּמָּן תַּנִּינָן. יָצָאת כַּת הָרִאשׁוֹנָה וְיָשְׁבָה לָהּ בְּהַר הַבַּיִת. הַשְּׁנִייָה בַּחֵיל. וְהַשְּׁלִישִׁית בְּמִקּוֹמָהּ. רִבִּי נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי מָנָא. מַה תַּנִּינָן. יָשְׁבָה לָהּ בְּמִקּוֹמָהּ. עָמְדָה לָהּ בְּמִקּוֹמָהּ.

תַּנֵּי. רִבִּי חֲנִינָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הָרִבָּה חֲלָלִים נָפְלוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהֶחֱנִיפוּ לוֹ.

הלכה ח

משנה: וְקוֹרֵא מִתְּחִילַּת אֶלֶּה הַדְּבָרִים עַד שְׁמַע וּשְׁמַע וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ כִּי תְכַלֶּה לְעַשֵּׂר וּבְרָכוֹת וּקְלָלוֹת [וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ] עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר כָּל הַפָּרָשָׁה. בְּרָכוֹת שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מְבָרֵךְ אוֹתָן הַמֶּלֶךְ מְבָרֵךְ אוֹתָן אֶלָּא שֶׁהוּא נוֹתֵן שֶׁלְּרַגְלִים תַּחַת מְחִילַּת הֶעָוֹן.

הלכה: אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. וְלָמָּה קוֹרִין עַשֵּׂר תִּעַשֵּׂר. כִּי תְכַלֶּה לְעַשֵּׂר. עַל יְדֵי שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִשְּׁבִיעִית לַשְּׁמִינִית. שֶׁלֹּא לְשַׁכֵּחַ אֶת הַמַּעְשְׂרוֹת. רִבִּי חַגַּיי בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַבְדִּיל. אָמַר לֵיהּ. כְּבָר הִבְדִּיל מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

פרק ח

הלכה א

משנה: מְשׁוּחַ מִלְחָמָה בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶל הָעָם בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ הָיָה מְדַבֵּר שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה כְּקָרְבְּכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְזֶה כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה. וְדִבֶּר אֶל הָעָם בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. וְאָמַר אֲלֵיהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵיבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבֵיכֶם. עַל אוֹיְבֵיכֶם וְלֹא עַל אֲחֵיכֶם. לֹא יְהוּדָה עַל שִׁמְעוֹן וְלֹא שִׁמְעוֹן עַל בִּנְיָמִן שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְיָדָם יְרַחֲמוּ עֲלֵיכֶם.

הלכה: מְשׁוּחַ מִלְחָמָה כול'. מְשׁוּחַ מִלְחָמָה לָמָּה. בְּגִין דִּכְתִיב וְדִיבֵּר. הֲרֵי קְרִיַת שְׁמַע הֲרֵי כָתוּב בָּהּ וְדִבַּרְתָּ בָּם וְהִיא נֶאֱמֶרֶת בְּכָל לָשׁוֹן. אֶלָּא בְּגִין דִּכְתִיב בָּהּ אֲמִירָה. הֲרֵי פָּרָשַׁת וִידּוּי מַעֲשֵׂר הֲרֵי כָתוּב בָּהּ אֲמִירָה וְהִיא נֶאֱמֶרֶת בְּכָל לָשׁוֹן. אָמַר רִבִּי חַגַּיי. נֶאֱמַר כָּאן נְגִישָׁה. וְנֶאֱמַר לְהַלָּן וְנִגַּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי. מַה נְּגִישָׁה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. עַד כְּדוֹן כְּרִבִּי עֲקִיבָה דּוּ אָמַר. לְשׁוֹנוֹת רִיבּוּיִין הֵן. כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל דּוּ אָמַר. לְשׁוֹנוֹת כְּפוּלִין הֵן. אָמַר רִבִּי חִייָה בַּר אַבָּא. נֶאֱמַר כָּאן נְגִישָׁה. וְנֶאֱמַר לְהַלָּן וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה אֶל הָעֲרָפֶל. מַה נְּגִישָׁה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ.

לֹא מִסְתַּבְּרָא דִּלֹּא וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם. וְאַחַר כָּךְ וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל הָעָם. מָאן דִּי מַתְקֵן לוֹן הוּא מַשְׁמַע לוֹן. אֵין מִקְרָא אָמוּר עַל סֵדֶר. בְּסֵפֶר אַתְּ אָמַר. שׁוֹטֵר שׁוֹמֵעַ מִפִּי כֹהֵן פָּרָשָׁה וְאוֹמְרָהּ לָעָם בְּכָל לָשׁוֹן. אֲבָל בְּעַרְכֵי הַמִּלְחָמָה מְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים. רִבִּי חַגַּיי בָּעֵי. כְּמָה דְתֵימַר בְּסֵפֶר. שׁוֹטֵר שׁוֹמֵעַ פָּרָשָׁה מִפִּי כֹהֵן וְאוֹמְרָהּ לָעָם בְּכָל לָשׁוֹן. וֶאֱמוֹר אַף בְּעַרְכֵי הַמִּלְחָמָה כֵּן. הָתִיב רִבִּי חִייָה בַּר אָדָא. לֹא מִסְתַּבְּרָא דִּלֹּא וְהָיָה כְּכָלוֹת הַשּׁוֹטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וְאַחַר כָּךְ וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל הָעָם. אָמַר לֵיהּ. מִכֵּיוָן דְּאַתְּ אָמַר. אֵין מִקְרָא אָמוּר עַל הַסֵּדֶר. לֵית שְׁמַע מִינָּהּ כְּלוּם.

הלכה ב

משנה: כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן וַיָּקוּמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְבוּ בְשֵׁמוֹת וַיַּחֲזִיקוּ בַּשִּׁבְיָה וְכָל מַעֲרוֹמֵיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן הַשָּׁלָל. עַל אוֹיְבֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְיָדָם אֵין מְרַחֲמִין עֲלֵיכֶם.

הלכה: כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן כול'. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל שֶׁאֵינוֹ כְגוֹן אֵילּוּ שֶׁהָיְתָה סְפֵיקָה [בְּיָדָם] לִמְחוֹת אַל יִמְחֶה. רִבִּי אָחָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוָה לוֹמַר עַל דָּבָר שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה. כָּךְ מִצְוָה שֶׁלֹּא לוֹמַר עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר לְטַהֵר אֶת הַטָּמֵא כָּךְ אָסוּר לְטַמֵּא אֶת הַטָּהוֹר. רִבִּי בָּא בַּר יַעֲקֹב בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אִם בָּאָת הֲלָכָה תַּחַת יָדֶיךָ וְאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ אִם לִשְׁרוֹף אִם לִתְלוֹת. לְעוֹלָם הֱוֵי רָץ אַחַר הַשְּׁרֵיפָה יוֹתֵר מִן הַתְּלִייָה. שֶׁאֵין לְךָ חָבִיב בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִפָּרִים הַנִּשְׂרָפִין וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין וְהֵן בִּשְׂרֵיפָה. רִבִּי יוֹסֵי בָּעֵי. לְמֵידִין דָּבָר שֶׁאֵין מִצְוָתוֹ לְכָאן מִדָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ לְכָאן.

הלכה ג

משנה: אַל יֵרֵךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם. אַל יֵרֵךְ לְבַבְכֶם מִפְּנֵי צָהֳלַת סוּסִים וְצִיחְצוּחַ חֲרָבוֹת. אַל תִּירְאוּ מִפְּנֵי הֲגָפַת הַתְּרִיסִין וְשִׁפְעַת הַקַּלְגַּסִים. אַל תַּחְפְּזוּ מִקּוֹל קְרָנוֹת אַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵי קוֹל צְוָוחוֹת. כִּי יי אֱלֹהֵיכֶם הַהוֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אוֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם. הֵן בָּאִין בְּנִצָּחַת בָּשָׂר וְדָם וְאַתֶּם בָּאִין בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם. פְּלִשְׁתִּים בָּאוּ בְנִצְחוֹנוֹ שֶׁל גָּלְיָת מֶה הָיָה בְסוֹפוֹ. לַסּוֹף נָפַל בַּחֶרֶב וְהֵם נָפְלוּ עִמּוֹ. אֲבָל אַתֶּם אֵין אַתֶּם כֵּן אֶלָּא כִּי יי אֱלֹהֵיכֶם הַהוֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם וגו' זֶה מַחֲנֵה הָאָרוֹן.

הלכה: אַל יֵרֵךְ לְבַבְכֶם כול'. כְּתִיב מְנוֹגַהּ נָגְדּוּ עָבָיו עָבְרוּ. כְּנֶגֶד טוּמְיוֹת שֶׁלָּהֶן. עָבְרוּ. כְּנֶגֶד הַכִּיתִים שֶׁלָּהֶן. בָּרָד. כְּנֶגֶד בַּלִּיצְטַיְרָא שֶׁלָּהֶן. וְגַחֲלֵי כְנֶגֶד טָרְמָנְטֵן שֶׁלָּהֶן. אֵשׁ כְּנֶגֶד הַנֶּפְט שֶׁלָּהֶן. וַיִּרְעֵם מִשָּׁמַיִם. כְּנֶגֶד הַלַּפִּידִים שֶׁלָּהֶן. וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ. כְּנֶגֶד קוֹל הַקְּרָנוֹת שֶׁלָּהֶן. וַיִּשְׁלַח חִצָּיו. כְּנֶגֶד הַחִיצִים שֶׁלָּהֶן. וַיְפִיצֵם. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ מְפַזְּרִין אוֹתָן. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר כַּהֲנָא. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ עֲשׂוּיִין תֵּיבוֹת תֵּיבוֹת וְהָיוּ הַחִיצִים מְפַזְּרִין אוֹתָן וְהַבְּרָקִים מַכְנִיסִין אוֹתָן. בְּרָקִים. כְּנֶגֶד הַחֲרָבוֹת שֶׁלָּהֶן. וַיְהֻמֵּם. הָמְמָם וְעֵירְבְּבָם וְהִפִּיל סִיגְנֵם שֶׁלָּהֶן. רִבִּי אוֹמֵר. אֵין לְשׁוֹן הַזֶּה וַיְהֻמֵּם אֶלָּא לְשׁוֹן מַגֵּיפָה. כְּמַה דְאַתְּ אָמַר וְהָמָם מְהוּמָה גְדוֹלָה עַד הִשְּׁמְדָם.

לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם. זֶה מַחֲנֵה הָאָרוֹן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים זֶה הַשֵּׁם שֶׁהָיָה נָתוּן בָּאָרוֹן. דְּתַנֵּי. רִבִּי יוּדָה בֶן לָקִישׁ אוֹמֵר. שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת הָיוּ מְהַלְּכִין עִם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר. אֶחָד שֶׁהָיְתָה הַתּוֹרָה נְתוּנָה בְתוֹכוֹ וְאֶחָד שֶׁהָיוּ שִׁבְרֵי הַלּוּחוֹת מוּנָּחִין בְּתוֹכוֹ. זֶה שֶׁהָיְתָה הַתּוֹרָה נְתוּנָה בְתוֹכוֹ הָיָה נָתוּן בְּאֹהֶל מוֹעֵד. הָדָא הִיא דִכְתִיב וַאֲרוֹן בְּרִית יי וּמֹשֶׁה לֹא מָשׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה. וְזֶה שֶׁהָיוּ שִׁבְרֵי הַלּוּחוֹת נְתוּנִין בְּתוֹכוֹ הָיָה נִכְנָס וְיוֹצֵא עִמָּהֶן. וְרַבָּנָן אָמְרֵי. אֶחָד הָיָה. וּפַעַם אַחַת יָצָא וּבִימֵי עֵלִי נִשְׁבָּה. קְרִיָּיא מְסַיֵּיעַ לָהֶן לַרַבָּנִין. אוֹי לָנוּ מִי יַצִּילֵינוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים [הָאַדִּירִים] הָאֵלֶּה. מִילְּא דְלָא חָמוֹן מִן יוֹמֵיהוֹן. קְרִיָּיא מְסַיֵּיעַ לְרִבִּי יוּדָה בֶן לָקִישׁ. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לָאֲחִיָּה הַגִּישָׁה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים. וְהָלֹא אֲרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים הָיָה. מַאי עָבְדִין לֵהּ רַבָּנִין.

הַגִּישָׁה אֵלַי הַצִּיץ. וּקְרָא מְסַיֵּיעַ לְרִבִּי יוּדָה בֶּן לָקִישׁ. הָאָרוֹן וְיִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה יוֹשְׁבִים בְּסוּכּוֹת. וַהֲלֹא אָרוֹן בְּצִיּוֹן הָיָה. מָה עָבְדִין לֵהּ רַבָּנִין. סְכָךְ שֶׁהָיָה בְקִירוּי. שֶׁאַתַּיִין לֹא נִבְנָה בֵּית הַבְּחִירָה.

מִשֶּׁנִּגְנַז הָאָרוֹן נִגְנַז עִמּוֹ צִנְצֶנֶת הַמָּן וּצְלוּחִית שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמַקְלוֹ שֶׁלְּאַהֲרֹן וּפָרָחָיו וּשְׁקֵידָיו וְאַרְגָּז שֶׁהֵשִׁיבוּ פְּלִשְׁתִּים אָשָׁם לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִי גְנָזָן. יֹאשִׁיָּהוּ. וְכֵיוָן שֶׁרָאָה שֶׁכָּתוּב יוֹלֵךְ יי אוֹתְךָ וְאֶת מַלְכְּךָ [אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ אֶל גּוֹי אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבוֹתֶיךָ עֲמַד וּגְנָזָן.] הָדָא הִיא דִכְתִיב וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לַיי תְּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקּוֹדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָכֶם מַשָּׂא בַכָּתֵף. אָמַר אִם גּוֹלֶה הוּא עִמָּכֶם לְבָבֶל [עוֹד] אֵין אַתֶּם מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ. אֶלָּא עַתָּה עִבְדוּ אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם וְאֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

פִּיטּוּם שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וגו'. וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקּוֹדֶשׁ. שֶׁהֵן אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת מָנִים. וְשֶׁמֶן זַיִת הִין. שֶׁהֵן שְׁנֵים עָשָׂר לוֹג. שֶׁבּוֹ הָיָה שׁוֹלֵק אֶת הָעִיקָּרִין. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. שׁוֹלְקָן הָיָה בַמַּיִם וְנוֹתֵן שֶׁמֶן עַל גַּבֵּיהֶן. וְכֵיוָן שֶׁהָיָה קוֹלֵט אֶת הָרֵיחַ הָיָה מַעֲבִירוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁהַפַּטָּמִין עוֹשִׂין. הָדָא הוּא דִכְתִיב וְעָשִׂיתָ אוֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת קוֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדוֹרוֹתֵיכֶם. תַּנֵּי. רִבִּי יְהוּדָה בֵּירִבִּי אִילַּעַאי אוֹמֵר. שֶׁמֶן מִשְׁחָה שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר מַעֲשֶׂה נִיסִּים נַעֲשָׂה בּוֹ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף. שֶׁמִּתְּחִילָּה לֹא הָיָה בּוֹ אֶלָּא שְׁנֵים עָשָׂר לוֹג. שֶׁנֶּאֱמַר וְשֶׁמֶן זַיִת הִין. אִם לְסוֹף בּוֹ אֶת הָעֵצִים לֹא הָיָה מַסְפִּיק. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁהָאוֹר בּוֹלֵעַ וְהָעֵצִים בּוֹלְעִין וְהַיּוֹרֶה בּוֹלַעַת. וּמִמֶּנּוּ נִמְשְׁחוּ הַמִּשְׁכָּן וְכָל כֵּלָיו. הַשּׁוּלְחָן וְכָל כֵּלָיו. הַמְּנוֹרָה וְכָל כֵּלֶיהָ. מִמֶּנּוּ נִמְשַׁח אַהֲרֹן וּבָנָיו כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּילּוּאִים. מִמֶּנּוּ נִמְשְׁחוּ כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים וּמְלָכִים. מֶלֶךְ בַּתְּחִילָּה טָעוּן מְשִׁיחָה. מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ אֵינוֹ טָעוּן מְשִׁיחָה. שֶׁנֶּאֱמַר קוּם מָשְׁחֵהוּ כִּי זֶה הוּא. זֶה טָעוּן מְשִׁיחָה. אֵין בְּנוֹ טָעוּן מְשִׁיחָה. אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל בֶּן כֹּהֵן גָּדוֹל אֲפִילוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת טְעוּנִין מְשִׁיחָה. וְכוּלּוֹ קַיָּים לְעָתִיד לָבוֹא. שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁמֶן מִשְׁחַת קוֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדוֹרוֹתֵיכֶם.

אֵין מוֹשְׁחִין אֶת הַמְּלָכִים אֶלָּא עַל גַּבֵּי הַמַּעְיָן. שֶׁנֶּאֱמַר וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְנִי עַל הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר לִי וְהוֹרַדְתֶּם אוֹתוֹ אֶל גִּיחוֹן וּמָשַׁח אוֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא וגו'. אֵין מוֹשְׁחִין מְלָכִים אֶלָּא מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת. מִפְּנֵי מַה נִמְשַׁח שְׁלֹמֹה. מִפְּנֵי מָחֲלוֹקְתּוֹ שֶׁלְּאֲדוֹנִיָּהוּ. יוֹאָשׁ. מִפְּנֵי עֲתַלְיָה. יְהוּא מִפְּנֵי יוֹרָם. לֹא כֵן כָּתוּב קוּם מָשְׁחֵהוּ כִּי זֶה הוּא. זֶה טָעוּן מְשִׁיחָה וְאֵין מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל טְעוּנִין מְשִׁיחָה. [אֶלָּא] יְהוֹאָחָז מִפְּנֵי יְהוֹיָקִים אֲחִיו שֶׁהָיָה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי שָׁנִים. וְלֹא יֹאשִׁיָּהוּ גְּנָזוֹ. הָדָא אָמְרָה. בַּאֲפַרְסְמוֹן מָשְׁחוּ. אֵין מוֹשְׁחִין אֶת

הַמְלָכִים אֶלָּא מִן הַקֶּרֶן. שָׁאוּל וְיֵהוּא נִמְשְׁחוּ מִן הַפַּךְ. שֶׁהָיְתָה מַלְכוּתָן מַלְכוּת עוֹבֶרֶת. דָּוִד וּשְׁלֹמֹה נִמְשְׁחוּ מִן הַקֶּרֶן. שֶׁהָיְתָה מַלְכוּתָן מַלְכוּת קַיֶּימֶת. אֵין מוֹשְׁחִין מְלָכִים כֹּהֲנִים. אָמַר רִבִּי יוּדָן עַנְתּוֹדְרוֹיָה. עַל שֵׁם לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה. אָמַר רִבִּי חִייָה בַּר אָדָא. עַל שֵׁם לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל. מַה כְתִיב בַּתְּרֵיהּ. לֹא יִהְיֶה לַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הוּא יוֹחָנָן הוּא יְהוֹאָחָז. וְהָא כְתִיב הַבְּכוֹר יוֹחָנָן. בְּכוֹר לַמַּלְכוּת. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הוּא שַׁלּוּם הוּא צִדְקִיָּהוּ. וְהָכְתִיב הַשְּׁלִישִׁי צִדְקִיָּהוּ וְהָרְבִיעִי שַׁלּוּם. שְׁלִישִׁי לְתוֹלְדוֹת וּרְבִיעִי לַמַּלְכוּת. צִדְקִיָּהוּ שֶׁצִּיְּדֵק עָלָיו אֶת הַדִּין. שַׁלּוּם שֶׁבְּיָמָיו שָׁלְמָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד. לֹא שַׁלּוּם הָיָה שְׁמֵהּ וְלֹא צִדְקִיָּהוּ הָיָה שְׁמֵיהּ אֶלָּא מַתַּנְיָה. הָדָא הִיא דִכְתִיב וַיַּמְלֵךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת מַתַּנְיָה דוֹדוֹ תַּחְתָּיו וַיַּסֵּב אֶת שְׁמוֹ צִדְקִיָּהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. בְּאַמָּה שֶׁלְּשִׁשָּׁה טְפָחִים הָיָה הָאָרוֹן עָשׂוּי. מָאן תַּנָּא. אַמָּה שֶׁלְּשִׁשָּׁה טְפָחִים. רִבִּי מֵאִיר הִיא. דִּתְנָן רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר. כָּל הָאַמּוֹת הָיוּ בְּבֵינוֹנִיּוֹת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי מֵאִיר דְּאָמַר. בְּאַמָּה שֶׁלְּשִׁשָּׁה טְפָחִים הָיָה הָאָרוֹן עָשׂוּי. אָרְכּוֹ שֶׁלְּאָרוֹן חֲמִשָּׁה עָשָׂר. דִּכְתִיב אַמָּתַיִם וְחֵצִי אָרְכּוֹ. אַמָּה אֶשְׁתָּה וְאַמָּה אֲשִׁתָּה וּפַלְגּוּת אַמְתָּא תְלָתָא. וְאַרְבָּעָה לוּחוֹת הָיוּ בוֹ. שְׁנַיִם שְׁבוּרִים וּשְׁנַיִם שְׁלֵימִים. דִּכְתִיב אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן. וְהַלּוּחוֹת הָיוּ בְּאָרוֹן. שְׁנַיִם שְׁבוּרִים וּשְׁנַיִם שְׁלֵימִים. דִּכְתִיב אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן. תֵּן רָחְבָּן שֶׁלְּלוּחוֹת לְאוֹרְכּוֹ שֶׁלְּאָרוֹן נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם שִׁלְשָׁה טְפָחִים. תֶּנֶם לְאִיסְטְוָוה. וְרָחְבּוֹ שֶׁלְּאָרוֹן תִּשְׁעָה טְפָחִים דִּכְתִיב אַמָּה וְחֵצִי רָחְבּוֹ. אַמְתָּא אֵישְׁתָּא וּפַלְגּוּת אַמְתָּא תְלָתָא. וְאַרְבָּעָה לוּחוֹת הָיוּ בוֹ. שְׁנַיִם שְׁבוּרִים וּשְׁנַיִם שְׁלֵימִין. דִּכְתִיב אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן. וְהַלּוּחוֹת הָיָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד אָרְכָּן שִׁשָּׁה טְפָחִים. וְתֵן רָחְבָּן שֶׁלְּלוּחוֹת לְאָרְכּוֹ שֶׁלְּאָרוֹן. נִשְׁתַּיֵּיר שָׁם שִׁלְשָׁה טְפָחִים. חֲצִי טֶפַח מִכָּאן וַחֲצִי טֶפַח מִכָּאן לְשִׁילּוּט. וּמָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה טְפָחַיִם.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. בְּאַמָּה שֶׁלַּחֲמִשָּׁה טְפָחִים הָיָה הָאָרוֹן עָשׂוּי. מָאן תַּנָּא. אַמָּה שֶׁלַּחֲמִשָּׁה טְפָחִים. רִבִּי יְהוּדָה. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. אַמַּת הַבִּנְיָן שִׁשָּׁה טְפָחִים וְשֶׁלַּכֵּלִים חֲמִשָּׁה. וְהֵן אָרוֹן כֵּלִי הוּא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוּדָה דְּאָמַר. שֶׁלַּחֲמִשָּׁה טְפָחִים הָיָה הָאָרוֹן עָשׂוּי. אָרְכּוֹ שֶׁלְּאָרוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר טְפָחִים וּמֶחֱצָה. דִּכְתִיב אַמָּתַיִם וְחֵצִי אָרְכּוֹ. אַמְתָּא חֲמִשָּׁה וְאַמְתָּא חֲמִשָּׁה וּפַלְגּוּת אַמְתָּא תְרֵין וּפְלָג. וְאַרְבָּעָה לוּחוֹת הָיוּ בוֹ. שְׁנַיִם שְׁלֵימִין וּשְׁנַיִם שְׁבוּרִין. דִּכְתִיב אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן. וְהַלּוּחוֹת הָיוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד אָרְכָּן שִׁשָּׁה טְפָחִים וְרָחְבָּן שִׁלְשָׁה. תֵּן רָחְבָּן שֶׁלְּלוּחוֹת לְאוֹרְכּוֹ שֶׁלְּאָרוֹן. נִשְׁתַּיֵּיר שָׁם חֲצִי טֶפַח. אֶצְבַּע לְכָתְלִים מִיכָּן וְאֶצְבַּע לְכָתְלִים מִיכָּן. וְרָחְבּוֹ שֶׁלְּאָרוֹן שִׁבְעָה טְפָחִים וּמֶחֱצָה. דִּכְתִיב וְאַמָּה וַחֲצִי רָחְבּוֹ. אַמְתָּא חֲמִשָּׁה טְפָחִים וּפַלְגּוּת אַמְתָּא תְרֵין וּפְלָג. וְאַרְבָּעָה לוּחוֹת הָיוּ

בוֹ. שְׁנַיִם שְׁלִימִין וּשְׁנַיִם שְׁבוּרִין. דִּכְתִיב אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן. וְהַלּוּחוֹת הָיוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד אָרְכָּן שִׁשָּׁה טְפָחִים וְרָחְבָּן שִׁלְשָׁה. תֵּן אָרְכָּן שֶׁלְּלוּחוֹת לְרָחְבּוֹ שֶׁלַּאֲרוֹן. נִשְׁתַּיֵּיר שָׁם טֶפַח וּמֶחֱצָה. אֶצְבַּע לִכְתָלִים מִיכָּן וְאֶצְבַּע לִכְתָלִים מִיכָּן. וַחֲצִי טֶפַח מִיכָּן וַחֲצִי טֶפַח מִיכָּן לְשִׁילּוּט.

כֵּיצַד עָשָׂה בְּצַלְאֵל אֶת הָאָרוֹן. רִבִּי חֲנִינָה אָמַר. שָׁלֹשׁ תֵּיבוֹת עָשָׂאן. שִׁתַּיִם שֶׁלְּזָהָב וְאַחַת שֶׁלְּעֵץ. וְנָתַן שֶׁלְּזָהָב בְּשֶׁלְּעֵץ וְשֶׁלְּעֵץ בְּשֶׁלְּזָהָב וְצִיפָּהוּ. הָדָא הִיא דִכְתִיב וְצִפִּית אוֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ. מַה תַלְמוּד לוֹמַר תְּצַפֶּנּוּ. לְהָבִיא שִׁפְתוֹ הָעֶלְיוֹנָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר. תֵּיבָה אַחַת עָשָׂאוֹ וְצִיפָּהוּ. הָדָא הִיא דִכְתִיב וְצִפִּית אוֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ. מַה תַלְמוּד לוֹמַר תְּצַפֶּנּוּ. אָמַר רִבִּי פִּינְחָס. לְהָבִיא בֵּין נָסָר לַנָּסָר.

כֵּיצַד הָיוּ הַלּוּחוֹת כְּתוּבִים. רִבִּי חֲנַנְיָה בָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. חֲמִשָּׁה עַל לוּחַ זֶה וַחֲמִשָּׁה עַל לוּחַ זֶה. וְרַבָּנִין אָמְרִין. עֲשָׂרָה עַל לוּחַ זֶה וַעֲשָׂרָה עַל לוּחַ זֶה. דִּכְתִיב וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים. עֲשָׂרָה עַל לוּחַ זֶה וַעֲשָׂרָה עַל לוּחַ זֶה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר. עֶשְׂרִים עַל לוּחַ זֶה וְעֶשְׂרִים עַל לוּחַ זֶה. דִּכְתִיב וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים. עֶשְׂרִים עַל לוּחַ זֶה וְעֶשְׂרִים עַל לוּחַ זֶה. רִבִּי סִימַאי אוֹמֵר. אַרְבָּעִים עַל לוּחַ זֶה וְאַרְבָּעִים עַל לוּחַ זֶה. מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים. טֶטְרַגְנוֹנָה. חֲנַנְיָה בֶּן אֲחִי רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר. בֵּין כָּל דִּיבּוּר וְדִיבּוּר דִּיקְדּוּקֶיהָ וְאוֹתוֹתֶיהָ [שֶׁל תּוֹרָה]. מְמוּלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ. כְּיַמָּא רַבָּא. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כַּד הֲוָה מַטֵּי לְהָדֵין קְרָיָיא הֲוָה אָמַר. יָפֶה לִימְדָנִי חֲנַנְיָה בֶּן אֲחִי רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. מַה הַיָּם הַזֶּה בֵּין גַּל גָּדוֹל לְגַל גָּדוֹל גְּלִים קְטַנִּים. כָּךְ בֵּין כָּל דָּבָר וְדָבָר דִּיקְדּוּקֶיהָ וְאוֹתוֹתֶיהָ שֶׁלַּתּוֹרָה.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. אִיתְקַשְׁיַית קוֹמֵי רִבִּי פִּינְחָס. אַתְיָיא כְּרִבִּי יוּדָה וְלָא אַתְיָיא כְּרִבִּי מֵאִיר. מַה טַעֲמָא דְּרִבִּי יוּדָה. לָקוֹחַ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוּדָה הוּ אָמַר. אֵיכָן סֵפֶר תּוֹרָה הָיָה נָתוּן. כְּמִין גְּלוֹסְקוֹס עָשׂוּ לוֹ מִבַּחוּץ וְהָיָה סֵפֶר תּוֹרָה נָתוּן בְּתוֹכוֹ. מַה טַעֲמָא דְּרִבִּי מֵאִיר. וְנָתַתָּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל הָאָרוֹן מִלְמָעְלָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי מֵאִיר הוּ אָמַר. אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה. וְאֶל הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ. וְאַחַר כָּךְ וְנָתַתָּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל הָאָרוֹן מִלְמָעְלָה. רִבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. תּוֹרָה שֶׁנִּתַּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹרָהּ אֵשׁ לְבָנָה חֲרוּתָהּ אֵשׁ שְׁחוֹרָה. הִיא אֵשׁ [וּמְבוֹלֶלֶת] בְּאֵשׁ. חֲצוּבָה מֵאֵשׁ. נְתוּנָה מֵאֵשׁ. מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ.

הלכה ד

משנה: וְדִבְּרוּ הַשּׁוֹטְרִים אֶל הָעָם לֵאמוֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַיִת חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשׁוֹב לְבֵיתוֹ וְגוֹמֵר. אֶחָד הַבּוֹנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְאֶחָד הַבּוֹנֶה בֵּית הַתֶּבֶן בֵּית הַבָּקָר בֵּית הָעֲצִים בֵּית הָאוֹצָרוֹת. אֶחָד הַבּוֹנֶה וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ וְאֶחָד שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה.

הלכה: אֲשֶׁר בָּנָה בַיִת. אֵין לִי אֶלָּא אֲשֶׁר בָּנָה. לְקַח יָרַשׁ נִיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר הָאִישׁ מִי הָאִישׁ. מְנַיִין הַבּוֹנֶה בֵּית הַתֶּבֶן בֵּית הַבָּקָר בֵּית הָעֲצִים בֵּית הָאוֹצָרוֹת מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר בָּנָה. מִכָּל מָקוֹם. יְכוֹל הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר וְאֻכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת יְהֵא חוֹזֵר. תַּלְמוּד לוֹמַר בַּיִת. מַה בַּיִת מְיוּחָד שֶׁהוּא בֵּית דִּירָה. יָצְאוּ אֵילּוּ שֶׁאֵינָן בֵּית דִּירָה. יָצָא בַּיִת שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת. דְּתַנֵּי. בַּיִת שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת פָּטוּר מִן הַמַּעֲקֶה וּמִן הַמְּזוּזָה וּמִן הָעֵירוּב. וְאֵינוֹ טוֹבֵל לְמַעְשְׂרוֹת. וְאֵין נוֹתְנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת לִפְנֵי פִּתְחוֹ. וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ חִיבּוּר לָעִיר. וְהַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת מוּתָּר לֵישֵׁב בּוֹ. וְאֵינוֹ צָמִית בַּיּוֹבֵל. וְאֵינוֹ מִיטַּמֵּא בִּנְגָעִים. וְאֵין הַבַּעֲלִים חוֹזְרִין לוֹ בַּמִּלְחָמָה.

מַה תַּלְמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר בָּנָה. פְּרָט לְשֶׁנִּפַּל בֵּיתוֹ וּבָנָאוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. זֹאת אוֹמֶרֶת. הַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ לֹא הָיָה חוֹזֵר. יְכוֹל הַבּוֹנֶה בַּיִת בְּחוּצָה לָאָרֶץ יְהֵא חוֹזֵר. תַּלְמוּד לוֹמַר וְלֹא חֲנָכוֹ. אֶת שֶׁמִּצְוָה לְחַנְּכוֹ. יָצָא זֶה שֶׁאֵינוֹ מִצְוָה לְחַנְּכוֹ. הִקְדִּים לוֹ שְׁכָרוֹ. כְּמִי שֶׁחֲנָכוֹ. נָתַן לוֹ שְׁכָרוֹ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. כְּמִי שֶׁלֹּא חֲנָכוֹ. נְעָלוֹ. אִם הָיָה בְתוֹכוֹ חֲפָצִים. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִיבָּטֵל עָלָיו. כְּמִי שֶׁחֲנָכוֹ. וְאִם לָאו. כְּמִי שֶׁלֹּא חֲנָכוֹ.

הלכה ה

משנה: וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִילְּלוֹ וגו׳ אֶחָד הַנּוֹטֵעַ אֶת הַכֶּרֶם וְאֶחָד הַנּוֹטֵעַ חֲמִשָּׁה אִילָנֵי מַאֲכָל אֲפִילּוּ מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִין. אֶחָד הַנּוֹטֵעַ וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ וְאֶחָד שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה.

הלכה: אֲשֶׁר נָטַע. אֵין לִי אֶלָּא אֲשֶׁר נָטַע. לְקַח יָרַשׁ נִיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר הָאִישׁ מִי הָאִישׁ. מְנַיִין הַנּוֹטֵעַ חֲמִשָּׁה אִילָנֵי מַאֲכָל אֲפִילּוּ מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִין. תַּלְמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר נָטַע. מִכָּל מָקוֹם. יְכוֹל הַנּוֹטֵעַ אַרְבָּעָה אִילָנֵי מַאֲכָל אוֹ חֲמִשָּׁה אִילָנֵי סְרָק יְהֵא חוֹזֵר. תַּלְמוּד לוֹמַר כֶּרֶם. מַה כֶּרֶם מְיוּחָד שֶׁהוּא שְׁלוּחָמֵשׁ גְּפָנִים. יָצָא זֶה שֶׁאֵינוֹ שְׁלוּחָמֵשׁ גְּפָנִים. שֶׁהַיַּיִן מַגִּיתוֹ. שֶׁהַיַּיִן קוֹסֵס. וְדִתַּנֵּי. יַיִן קוֹסֵס). מְעָרְבִין בּוֹ וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ וּמְבָרְכִין עָלָיו וּמְזַמְּנִין עָלָיו וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הַכַּלָּה וּמְנַחֲמִין בּוֹ אֶת הָאֵבֶל וְנִמְכָּר בֶּחָנוּת לְשֵׁם יַיִן. וְהַמּוֹכֵר לַחֲבֵירוֹ יַיִן סְתָם לֹא מָכַר לוֹ יַיִן קוֹסֵס. וְאָסוּר בְּהוֹרָיָיה וּבְהֵיתֵר נְדָרִים. וְעַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. לֵית לָךְ אֶלָּא שֶׁהוּא אָסוּר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וְהָהֵן בָּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה צְרִיכָה.

יָכוֹל הַנּוֹטֵעַ כֶּרֶם בְּחוּצָה לָאָרֶץ יְהֵא חוֹזֵר. תַּלְמוּד לוֹמַר וְלֹא חִלְּלוֹ. אֵת שֶׁמִּצְוָה לְחַלְּלוֹ. יָצָא זֶה שֶׁאֵין מִצְוָה לְחַלְּלוֹ. תַּנֵּי. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר. אֵין מַשְׁמַע אֶלָּא כֶּרֶם. וְדִכְוָותָהּ. אֵין מַשְׁמַע אֶלָּא נָטַע. תַּנֵּי. וְלֹא חִלְּלוֹ. פָּרַט לַמְּבָרִיךְ וְלַמַּרְכִּיב. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. דִּרְבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. אָמַר רַב חִסְדָּא. דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. כְּשֶׁהִרְכִּיב פֵּירוֹת עֲבֵירָה. מָה אָנָן קַיְימִין. אִם בְּשֶׁהִרְכִּיב אִילָן מַאֲכָל עַל גַּבֵּי אִילָן מַאֲכָל. מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. פֵּירוֹת עֲבֵירָה הֵן. וְאִם בְּשֶׁהִרְכִּיב אִילָן מַאֲכָל עַל גַּבֵּי אִילָן סָרָק. מִין בְּמִינוֹ. נוֹטֵעַ כְּבַתְּחִילָּה הֵן. אֶלָּא כֵּן אָנָן קַיְימִין. בְּשֶׁהִרְכִּיב תְּאֵינָה שְׁחוֹרָה עַל גַּבֵּי תְאֵינָה לְבָנָה.

אֵימָתַי הוּא מְחַלְּלוֹ. בָּרְבִיעִית וּבַחֲמִישִׁית. מִסְתַּבְּרָא בַּחֲמִישִׁית. אֲבָל בָּרְבִיעִית דְּמִים הוּא חַיָּיב לוֹ. וְרַבָּנִין דְּקַיְסָרִין אָמְרִין. לֹא מִסְתַּבְּרָא אֶלָּא בָּרְבִיעִית. דִּכְתִיב וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִית יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קוֹדֶשׁ הִילּוּלִים לַיי.

הלכה ו

משנה: וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵירַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ וְגוֹמֵר. אֶחָד הַמְאָרֵשׂ בְּתוּלָה וְאֶחָד הַמְאָרֵשׂ אֶת הָאַלְמָנָה אֲפִילּוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם וַאֲפִילּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּת אָחִיו בַּמִּלְחָמָה חוֹזֵר וּבָא לוֹ. כָּל אֵילּוּ שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי כֹהֵן מֵעֶרְכֵי מִלְחָמָה וְחוֹזְרִין וּמְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים.

הלכה: אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה. אֵין לִי אֶלָּא רוֹבֶה שֶׁנָּשָׂא רֵיבָה. מְנַיִין רוֹבֶה שֶׁנָּשָׂא אַלְמָנָה. אַלְמוֹן שֶׁנָּשָׂא רֵיבָה. [אַלְמוֹן שֶׁנָּשָׂא אַלְמָנָה] מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר אִשָּׁה. מִכָּל מָקוֹם. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר חֲדָשָׁה. פָּרַט לַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. זֹאת אוֹמֶרֶת הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאַיילוֹנִית הוֹאִיל וְאֵין מִצְוָה לֵישֵׁב עִמָּהּ אֵינוֹ חוֹזֵר.

אֲפִילּוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם לַחֲמִשָּׁה אַחִים. וְדִכְוָותָהּ אֲפִילּוּ בַּיִת אֶחָד לַחֲמִשָּׁה אַחִין. תַּמָּן אֵין כָּל אֶחָד וְאֶחָד רָאוּי לֵישֵׁב בּוֹ. בְּרַם הָכָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד רָאוּי לְיַיבֵּם. מַה דָמֵי לָהּ. קִידֵּשׁ אִשָּׁה מֵעַכְשָׁיו לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ וְשָׁלַם הַזְּמָן בַּמִּלְחָמָה חוֹזֵר וּבָא לוֹ.

הלכה ז

משנה: וְאֵילּוּ שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין. הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר אֻכְסֶדְרָה מִרְפֶּסֶת הַנּוֹטֵעַ אַרְבָּעָה אִילָנֵי מַאֲכָל וְחָמְשָׁה אִילָנֵי סָרָק הַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין לֹא הָיָה חוֹזֵר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף הַבּוֹנֶה בַּיִת עַל מְכוֹנוֹ לֹא הָיָה חוֹזֵר. רִבִּי לְעָזָר אוֹמֵר אַף הַבּוֹנֶה בֵּית לְבֵינִים בַּשָּׁרוֹן לֹא הָיָה חוֹזֵר.

הלכה: תַּנֵּי. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. אִם חִידֵּשׁ בָּהּ דָּבָר חוֹזֵר. וְאִם לָאו אֵינוֹ חוֹזֵר. סָדוֹ בַּסִּיד וּפִתְּחוֹ בּוֹ חֲלוֹנוֹת לֹא הָיָה חוֹזֵר. הָיָה גָּדוֹל וְעָשָׂאוֹ קָטָן חוֹזֵר. וְאֶחָד וְעָשָׂאוֹ שְׁנַיִם.

תַּנֵּי רִבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר. אַף אַנְשֵׁי הַשָּׁרוֹן לֹא הָיוּ חוֹזְרִין. שֶׁהֵן מִתְחַדְּשִׁין פַּעֲמַיִים בַּשָּׁבוּעַ. אַף כֹּהֵן גָּדוֹל הָיָה מִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶן בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים שֶׁלֹּא יֵיעָשׂוּ בָּתֵּיהֶן קִבְרֵיהֶן.

הלכה ח

משנה: וְאֵילּוּ שֶׁאֵינָן זָזִין מִמְּקוֹמָן. בָּנָה בַּיִת וַחֲנָכוֹ נָטַע כֶּרֶם וְחִילְּלוֹ וְהַנּוֹשֵׂא אֶת אָרוּסָתוֹ הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ. לְבֵיתוֹ זֶה בֵּיתוֹ. יִהְיֶה זֶה כַּרְמוֹ. וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ זוֹ אִשְׁתּוֹ. אֲשֶׁר לָקַח לְהָבִיא אֶת יְבִמְתּוֹ. וְאֵינָם מְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וְאֵינָן מְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים.

הלכה: בָּנָה בַיִת וַחֲנָכוֹ וְלֹא שָׁהָא בְתוֹכוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. נָטַע כֶּרֶם וְחִילְּלוֹ וְלֹא שָׁהָא בְתוֹכוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. וְכוּלְּהֶן לְמֵידִין מִן הָאִשָּׁה. מַה אִשָּׁה צְרִיכָה שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ אַף כּוּלְּהֶן צְרִיכִין שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. תַּנֵּי. כָּל אֵילּוּ שֶׁהָיוּ אוֹמְרִין יוֹשְׁבִין בְּטֵילִין בְּתוֹךְ הָעִיר [וְאֵינָן נוֹתְנִין פִּסֵּי הָעִיר] וְאֵינָן מְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וְאֵינָן מְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים. שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יַעֲבוֹר עָלָיו לְכָל דָּבָר. עָלָיו אֵינוֹ עוֹבֵר. אֲבָל עוֹבֵר הוּא עַל אֲחֵרִים.

הלכה ט

משנה: וְיִסְפּוּ הַשּׁוֹטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשׁוֹב לְבֵיתוֹ. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב כִּשְׁמוּעוֹ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד בְּקִישְׁרֵי הַמִּלְחָמָה וְלִרְאוֹת חֶרֶב שְׁלוּפָה. רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב זֶה שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִן הָעֲבֵירוֹת שֶׁבְּיָדוֹ לְפִיכָךְ תְּלַת לוֹ הַתּוֹרָה אֶת כָּל אֵילּוּ שֶׁיְּחַזּוֹר בִּגְלָלָן. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרְאֵל בַּת יִשְׂרְאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין הֲרֵי הוּא הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב.

הלכה: כְּתִיב וְיָסְפוּ הַשּׁוֹטְרִים. אֵין לָשׁוֹן זֶה וְיָסְפוּ אֶלָּא לָשׁוֹן תּוֹסֶפֶת. כְּאֵינַשׁ דְּאָמַר. מוֹסִיף אֲנִי עַל דִּבְרֵי רִבִּי. תַּנֵּי. הָאַחֲרוֹנִים מִן הַתּוֹסֶפֶת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. תְּרֵין תַּנָּיֵין אִינּוּן. מָאן דְּאָמַר. מוֹסִיף אֲנִי עַל דִּבְרֵי רִבִּי. אֶחָד הָרִאשׁוֹנִים וְאֶחָד הָאַחֲרוֹנִים אָמְרָן הוּא אָמְרָן רַבּוֹ. מָאן דְּאָמַר. הָאַחֲרוֹנִים מִן הַתּוֹסֶפֶת. הָרִאשׁוֹנִים אָמְרוֹ הוּא אָמְרוֹ רַבּוֹ. וְהָאַחֲרוֹנִים אָמְרוֹ הוּא וְלֹא אָמְרוֹ רַבּוֹ. אָמַר רִבִּי מָנָא. חַד תַּנַּיי הוּא. רִאשׁוֹנִים אָמְרָן הוּא אָמְרָן רַבּוֹ. הָאַחֲרוֹנִים אָמְרָן הוּא לֹא אָמְרָן רַבּוֹ. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רִבִּי יוֹסֵי. שׁוֹמֵעַ פָּרָשָׁה מִפִּי כֹהֵן וְאוֹמְרָהּ לָעָם בְּכָל לָשׁוֹן. וְסוֹפָא פְלִיגָא עַל רִבִּי מָנָא. עוֹד דָּבָר אֶחָד הָיָה מוֹסִיף. מְשֻׁלּוֹ. אֵין תֵּימַר כֵּן. אֲפִילּוּ עַל דְּרִבִּי יוֹסֵי לֵית הוּא פְלִיגָא. דְּתַנֵּי. הָרִאשׁוֹנִים אָמְרָן הוּא אָמְרָן רַבּוֹ. הָאַחֲרוֹנִים אָמְרָן הוּא לֹא אָמְרָן רַבּוֹ.

וְתַנֵּי. כּוּלְהֹן צְרִיכִין לְהָבִיא רְאָיָיה לְדִבְרֵיהֶן חוּץ מִזֶּה שֶׁעֲדֵיו עִמּוֹ. וְאַתְיָיא כְּמָאן דְּאָמַר. שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד בְּקִישְׁרֵי הַמִּלְחָמוֹת [וְלִרְאוֹת] (וְ)חֶרֶב שְׁלוּפָה. בְּרַם כְּמָאן דְּמַר. שֶׁהוּא מִתְיָירֵא מֵעֲבֵירוֹת שֶׁבְּיָדוֹ עוֹד הוּא צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה. לְפִיכָךְ תָּלַת לוֹ הַתּוֹרָה אֶת כָּל אֵילּוּ שֶׁיַּחֲזוֹר בִּגְלָלָן. שֶׁלֹּא לְפַרְסֵם אֶת הַחַטָּאִים. וְאַתְיָיא כַּיי דָּמַר רִבִּי לֵוִי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחֲט הָעוֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יי. שֶׁלֹּא לְפַרְסֵם אֶת הַחַטָּאִים.

הלכה י

משנה: וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשּׁוֹטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם. בַּעֲקֵיבוֹ שֶׁלָּעָם מַעֲמִידִין זְקִיפִים לִפְנֵיהֶם וַאֲחֵרִים מֵאֲחוֹרֵיהֶם וְכַשִּׁילִים שֶׁלְּבַרְזֶל בִּידֵיהֶן וְכָל הַמְבַקֵּשׁ לַחֲזוֹר הָרְשׁוּת בִּידֵיהֶן לְקַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו שֶׁתְּחִילַת נְפִילָה נִיסָּה שֶׁנֶּאֱמַר נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּיפָה גְּדוֹלָה הָיְתָה בָעָם. וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר וַיָּנוּסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה הַכֹּל יוֹצְאִין אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת חוֹבָה הַכֹּל יוֹצְאִין אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ.

הלכה: כְּתִיב וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשּׁוֹטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם. אֵין לִי אֶלָּא בְּרֹאשׁ הָעָם. בְּסוֹף הָעָם מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר פָּקְדוּ וּפָקְדוּ. עַד כְּדוֹן כְּרִבִּי עֲקִיבָה. כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל כְּרִבִּי מֵאִיר. דְּרִבִּי מֵאִיר צָווּחַ לְסוֹפֵיהּ דְּחֶבְלָא רֵישֵׁיהּ.
אָמַר רִבִּי מֵאִיר. כְּתִיב הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ. הַכְסִיל בַּמַּה. בְּרַגְלָיו. אָמַר רִבִּי אַבָּא מָרִי. הֶחָכָם עַד שֶׁהוּא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁלְּדָבָר הוּא יוֹדֵעַ מַה בְּסוֹפוֹ. גַּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ. גַּיְיסָא אָתֵי מְגַיְיסַתֵּיהּ וְהוּא מְגַיֵּיס לֵיהּ.
כֵּינִי מַתְנִיתָה. שֶׁתְּחִילַת נְפִילָה נִיסָּה.
אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מַשְׁמָעוּת בֵּינֵיהֶן. רִבִּי יְהוּדָה הָיָה קוֹרֵא לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת מִלְחֶמֶת מִצְוָה. אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת חוֹבָה הַכֹּל יוֹצֵא אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ. אָמַר רַב חִסְדָּא. מַחֲלוֹקֶת בֵּינֵיהוֹן. רַבָּנִין אָמְרִין. מִלְחֶמֶת מִצְוָה זוֹ מִלְחֶמֶת דָּוִד. מִלְחֶמֶת חוֹבָה זוֹ מִלְחֶמֶת יְהוֹשֻׁעַ. רִבִּי יְהוּדָה הָיָה קוֹרֵא מִלְחֶמֶת [מִצְוָה] כְּגוֹן אֲנָן דְּאָזְלִין עֲלֵיהוֹן. מִלְחֶמֶת חוֹבָה כְּגוֹן דְּאַתְיָין אִינּוּן עֲלֵינָן. כְּתִיב וְהַמֶּלֶךְ אָסָא הִשְׁמִיעַ אֶת כָּל יְהוּדָה אֵין נָקִי. מָהוּ אֵין נָקִי. רִבִּי סִימוֹן וְרַבָּנִין. רִבִּי סִימוֹן אָמַר. אֵין נָקִי לְבֵיתוֹ שָׁעָה אַחַת. וְרַבָּנִין אָמְרִין. לֵית רִבִּי בֵּרִיבִּי.

פרק ט

הלכה א

משנה: עֶגְלָה עֲרוּפָה בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה וגו'. וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשׁוֹפְטֶיךָ. שְׁלשָׁה מִבֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלֵם הָיוּ יוֹצְאִין. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר זְקֵנֶיךָ שְׁנַיִם וְשׁוֹפְטֶיךָ שְׁנַיִם וְאֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד.

הלכה: עֶגְלָה עֲרוּפָה כול'. לֹא מִסְתַּבְּרָא דְלָא וְעָנוּ וְאָמְרוּ בָּא לְהַתְחִיל מִתְּחִילַּת הַפָּרָשָׁה. כִּי יִמָּצֵא. לֹא בְּשָׁעָה שֶׁהֵן מְצוּיִין. כִּי יִמָּצֵא. לֹא שֶׁתְּהֵא חוֹזֶר וּמְצוֹתֶת עָלָיו. כִּי יִמָּצֵא. אֵין מְצִיאָה בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא בְּעֵדִים. לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ. הָא אִם נוֹדַע מִי הִכָּהוּ אֲפִילוּ עֶבֶד אֲפִילוּ שִׁפְחָה לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. [תַּמָּן אַתְּ אָמַר. אֲפִילוּ עֶבֶד אֲפִילוּ שִׁפְחָה לֹא הָיוּ עוֹרְפִין] וָכָא אַתְּ אָמַר אֲכִין. כָּאן לְהוֹרֵג כָּאן לַנֶּהֱרָג. וְדָא דְאַתְּ אָמַר אֲפִילוּ עֶבֶד אֲפִילוּ שִׁפְחָה לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. בְּאוֹתָן שֶׁאָמְרוּ. אִם רוֹאִין אָנוּ אוֹתוֹ מַכִּירִין אָנוּ אוֹתוֹ. אֲבָל בְּאוֹתָן שֶׁאָמְרוּ. אִם רוֹאִין אָנוּ אוֹתוֹ אֵין אָנוּ מַכִּירִין אוֹתוֹ. [לֹא] הָיוּ עוֹרְפִין. דִּכְתִיב וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ. וַהֲרֵי רָאוּ. מִכָּל מָקוֹם.

בֵּית דִּין [שֶׁרָאוּ] אֶת הַהוֹרֵג. אִית תַּנֵּיי תַנֵּי. יַעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיַעִידוּ לִפְנֵיהֶם. אִית תַּנֵּיי תַנֵּי. יַעַמְדוּ כוּלָּן וְיַעִידוּ בְּמָקוֹם אֶחָד. רִבִּי יְהוּדָה בֶּן פָּזִי בְּשֵׁם רִבִּי זְעִירָא. כְּשֵׁם שֶׁהֵן חֲלוּקִין כָּאן כָּךְ הֵן חֲלוּקִים בְּעֵדוּת הַחוֹדֶשׁ.

רִבִּי יוּדָה בַּר פָּזִי בְּשֵׁם רִבִּי זְעִירָא. [חָלָל וְלֹא מְפֻרְפָּר.] חָלָל וְלֹא מְפֻרְפָּר. רָאוּהוּ מְפֻרְפָּר כָּאן וּבָא לְאַחַר זְמָן וְלֹא מְצָאוֹ. אֲנִי אוֹמֵר. נַעֲשׂוּ לוֹ נִיסִּים [וְחָיָיה]. רָאוּהוּ מְפֻרְכָּס כָּאן וּבָא וּמְצָאוֹ מֵת בְּמָקוֹם אַחֵר. מוֹדְדִין מִמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָא. אֲשֶׁר יֵי אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לְךָ. פְּרָט לְחוּצָה לָאָרֶץ. לְרָשְׁתָהּ. פְּרָט לִירוּשָׁלֵם שֶׁהִיא לְכָל הַשְּׁבָטִים. וּכְרִבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר. כָּל בִּיאוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַתּוֹרָה לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה נֶאֶמְרוּ. שֶׁבַע שֶׁכִּיבְּשׁוּ וְשֶׁבַע שֶׁחִילְּקוּ. אָמַר רִבִּי פִּינְחָס בְּיִרְבִּי בּוּן. נֹאמַר כָּל אוֹתָן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה [לֹא הָיוּ עוֹרְפִים. דִּכְתִיב כִּי יִמָּצֵא. לֹא בְּשָׁעָה שֶׁהֵן מְצוּיִין. וְכָל אוֹתָן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְצוּיִים] הָיוּ.

תַּנֵּי. כֵּיצַד הָיוּ עוֹשִׂין. שְׁלוּחֵי בֵית דִּין יוֹצְאִין וּמְלַקְּטִין אֶת סִימָנָיו וְקוֹבְרִים אוֹתוֹ. וּמְצַיְּינִין עַל קִבְרוֹ כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ בֵית דִּין מִלִּישְׁכַּת הַגָּזִית וְיָמוֹדוּ.

מְנַיִין לְצִיּוּן. רִבִּי בְּרֶכְיָה וְרִבִּי יַעֲקֹב בַּר בַּת יַעֲקֹב בְּשֵׁם רִבִּי חוֹנְיָא דִּבְרַת חַוּוְרָן. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר לְהּ רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי חוֹנְיָא דִּבְרַת חַוּוְרָן. רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי עוּזִּיאֵל בְּרִיהּ דְּרִבִּי חוֹנְיָה דִּבְרַת חַוּוְרָן בְּשֵׁם רִבִּי חוֹנְיָא דִּבְרַת חַוּוְרָן וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא טוּמְאָה קוֹרָא לְךָ בְּפִיהָ וְהִיא אוֹמֶרֶת לָךְ. פְּרוֹשׁ. רִבִּי אִילָא בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן.

וְעָבְרוּ הָעוֹבְרִים בָּאָרֶץ וְרָאָה עֶצֶם. מִיכָּן שֶׁמְצַיְּינִין עַל הָעֶצָמוֹת. אָדָם מִיכָּן שֶׁמְצַיְּינִין עַל הַשִּׁזְרָה וְעַל הַגּוּלְגֹּלֶת. וּבָנָה. מִיכָּן שֶׁמְצַיְּינִין עַל אֶבֶן קִבּוּעָה. אִם אוֹמֵר אַתְּ עַל גַּבֵּי אֶבֶן תְּלוּשָׁה. אַף הִיא הוֹלֶכֶת וּמְטַמָּא בְּמָקוֹם אַחֵר. אֶצְלוֹ. בְּמָקוֹם טָהֳרָה. צִיּוּן. מִיכָּן לְצִיּוּן. מָצָא אֶבֶן מְצוּיֶּינֶת. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְקַיְּימִין כֵּן. הַמַּאֲהִיל עָלֶיהָ טָמֵא. אֲנִי אוֹמֵר מֵת קַמְצוֹץ הָיָה נָתוּן תַּחְתֶּיהָ. הָיוּ שְׁתַּיִם. הַמַּאֲהִיל עֲלֵיהֶן טָהוֹר. בֵּינֵיהֶן טָמֵא. הָיָה חָרוּשׁ בֵּינָתַיִם. הֲרֵי הֵן כִּיחִידִיּוֹת. בֵּינֵיהֶן טָהוֹר. סְבִיבוֹתֵיהֶן טָמֵא.

תַּנֵּי. אֵין מְצַיְּינִין עַל הַבָּשָׂר שֶׁמָּא נִתְאַכֵּל הַבָּשָׂר. רִבִּי יוֹסְטָא בַּר שׁוּנֶם בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. לֹא נִמְצָא מְטַמֵּא טַהֲרוֹת לְמַפְרֵעַ. אָמַר לֵיהּ. מוּטָב שֶׁיִּתְקַלְקְלוּ בוֹ לְשָׁעָה וְלֹא יִתְקַלְקְלוּ בוֹ לְעוֹלָם.

תַּמָּן תַּנִּינָן. סְמִיכַת זְקֵנִים וַעֲרִיפַת הָעֶגְלָה בִּשְׁלִשָּׁה. דִּבְרֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. בַּחֲמִשָּׁה. מַה טַּעֲמָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. וְסָמְכוּ [זְקֵנֵי] שְׁנַיִם. אֵין בֵּית דִּין שְׁקוּל. מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד. מַה טַּעֲמָא דְּרִבִּי יְהוּדָה. וְסָמְכוּ שְׁנַיִם. זְקֵנֵי שְׁנַיִם. אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל. מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד. הֲרֵי חֲמִשָּׁה. וּבְעֶגְלָה עֲרוּפָה [מַה טַּעֲמָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. זְקֵינֶיךָ וְשׁוֹפְטֶיךָ שְׁנַיִם אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל. מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד. הֲרֵי שִׁלּוֹשָׁה. מַה טַּעֲמָא] דְּרִבִּי יְהוּדָה. וְיָצְאוּ זְקֵינֶיךָ שְׁנַיִם. וְשׁוֹפְטֶיךָ שְׁנַיִם. אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל. מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. הֲרֵי כָּאן חֲמִשָּׁה. אָמַר רִבִּי. נִרְאִין דִּבְרֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בִּסְמִיכָה וְדִבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה בָּעֲרִיפָה. נִרְאִין דִּבְרֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בִּסְמִיכָה. דִּלְמָא דָּרַשׁ וְסָמְכוּ. וְדִבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה בָּעֲרִיפָה. דִּלְמָא דָּרַשׁ וְיָצְאוּ. אֵין תֵּימַר. נִרְאִין דִּבְרֵי רִבִּי יוּדָה בְּעֶגְלָה עֲרוּפָה. דִּדְרַשׁ וְסָמְכוּ וְדָרַשׁ וְיָצְאוּ. אַשְׁכְּחַת אַתְּ אָמַר. וְיָצְאוּ. שְׁנַיִם. זְקֵינֶךָ. שְׁנַיִם. וְשׁוֹפְטֶיךָ. שְׁנַיִם. אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל. מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד. הֲרֵי כָּאן שִׁבְעָה. מַה מְקַיְּימִין רַבָּנִין זְקֵינֶיךָ וְשׁוֹפְטֶיךָ. זְקֵינֶיךָ שֶׁהֵן שׁוֹפְטֶיךָ. תַּנֵּי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר. זְקֵינֶיךָ. זֶה בֵּית דִּין הַגָּדוֹל. וְשׁוֹפְטֶיךָ. זֶה מֶלֶךְ וְכֹהֵן גָּדוֹל.

הלכה ב

משנה: נִמְצָא טָמוּן בַּגַּל אוֹ תָלוּי בָּאִילָן אוֹ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. שֶׁנֶּאֱמַר בָּאֲדָמָה וְלֹא טָמוּן בַּגַּל. נוֹפֵל וְלֹא תָלוּי בָּאִילָן. בַּשָּׂדֶה וְלֹא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם. נִמְצָא סָמוּךְ לַסָּפָר. לְעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹיִם אוֹ לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין לֹא הָיוּ מוֹדְדִין אֶלָּא מֵעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין. נִמְצָא מְכוּוָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֶגְלוֹת דִּבְרֵי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים עִיר אַחַת מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה. וְאֵין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֶגְלוֹת. וְאֵין יְרוּשָׁלַם מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה.

הלכה: תַּנֵּי. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר. נִמְצָא חָנוּק וְתָלוּי בָּאִילָן לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בַּר יוּדָה. אֵין צָרִיךְ לוֹמַר חָנוּק וְתָלוּי בָּאִילָן. מְנַיִין אֲפִילוּ מוּשְׁלָךְ. תַּלְמוּד לוֹמַר נוֹפֶל. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר חָלָל. אֶלָּא אֲפִילוּ הָרוּג וְתָלוּי בָּאִילָן לֹא הָיוּ עוֹרְפִין.

תַּנֵּי רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. נִמְצָא עוֹמֵד עַל מִיטָּתוֹ וְהַסַּכִּין תְּקוּעָה בְלִיבּוֹ אֵין עוֹרְפִין. תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. הָיוּ עוֹרְפִין. דְּהָדָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי מִן אִילֵּין דְּהָכִין הָכִין. דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל אִילֵּין דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי מִן אִילֵּין דְּהָכִין הָכִין יְחִידִין אִינּוּן וְלֹא סָמְכִין עֲלֵיהוֹן.

נִמְצָא בְּעָלִיל לְעִיר הָיוּ עוֹרְפִין כְּדֵי לְקַיֵּים בּוֹ מִצְוַת עִיסּוּק מְדִינָה.

רַב נְחַת לְתַמָּן אָמַר אֲנָא הוּא בֶּן עַזַּאי דְּהָכָא. אֲתָא חַד סָב שְׁאַל לֵיהּ שְׁנֵי הֲרוּגִין זֶה עַל גַּב זֶה. סְבַר שֶׁהֵן עוֹרְפִין. אָמַר לֵיהּ אֵין עוֹרְפִין. אָמַר לֵיהּ. לָמָּה. אָמַר לֵיהּ. הַתַּחְתּוֹן מִשּׁוּם טָמוּן וְהָעֶלְיוֹן מִשּׁוּם צָף. כַּד סְלַק לְהָכָא אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרִבִּי. אָמַר לֵיהּ. יְאוּת אָמַר לָךְ. כִּי יִמָּצֵא. לֹא כִי יִמָּצְאוּ. לֹא מִסְתַּבְּרָא דְּלֹאו בָּאֲדָמָה. לֹא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם. בַּשָּׂדֶה. לֹא טָמוּן בַּגַּל. וְתַנֵּיי דְּבֵית רִבִּי כֵּן.

מְחִלְפָא שִׁיטַּתּוֹן דְּרַבָּנִין. תַּמָּן אִינּוּן אָמְרִין. [לְרַבּוֹת אֶת הַטָּמוּן]. וְכֹא אִינּוּן אָמְרִין [פְּרָט לְטָמוּן]. תַּמָּן שָׁדְךְ בְּגָלוּי. פְּרָט לְטָמוּן. וּקְצִירְךְ בְּגָלוּי. פְּרָט לְטָמוּן. מִיעוּט אַחַר מִיעוּט. לְרַבּוֹת אֶת הַטָּמוּן. בְּרַם הָכָא בָּאֲדָמָה. לֹא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם.

נִמְצָא סָמוּךְ לכפר. אֲנִי אוֹמֵר סַרְקִיִּים הָרְגוּהוּ. לְעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹיִם. אֲנִי אוֹמֵר. גּוֹיִם הָרְגוּהוּ. אוֹ לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין. לֹא הָיוּ מוֹדְדִין אֶלָּא מֵעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין. דִּכְתִיב יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וגו'.

מַה טַּעֲמוֹן דְּרַבָּנִין. דִּכְתִיב וְהָיְתָה הָעִיר הַקְּרוֹבָה אֶל הֶחָלָל. מַה טַּעֲמָא דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר. דִּכְתִיב וּמָדְדוּ אֶל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הֶחָלָל.

עָרֵי מִקְלָט מַה הֵן. אִין תֵּימַר. לְמַחֲלוֹקֶת נִיתְּנוּ. מֵבִיאוֹת עֶגְלָה עֲרוּפָה. אִין תֵּימַר. לְבֵית דִּירָה נִיתְּנוּ. אֵינָן מֵבִיאוֹת עֶגְלָה עֲרוּפָה.

הלכה ג

משנה: מֵאַיִין הָיוּ מוֹדְדִין. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִטִּיבּוּרוֹ. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר מֵחוֹטְמוֹ. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר מִמְּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה חָלָל מִצַּוָּארוֹ.

הלכה: וּמֵאַיִין הָיוּ מוֹדְדִין. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִטִּיבּוּרוֹ. מִמְּקוֹם שֶׁהַוְולְד נוֹצָר. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר מֵחוֹטְמוֹ. מִמְּקוֹם הַכָּרַת פָּנִים. וְאַתְייָא כְּיי דָמַר רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב. הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָם. זֶה הַחוֹטֶם. אָמַר רִבִּי חִייָא בַּר בָּא. מָאן דְּבָעֵי דְּלֹא מִתְחַכְּמָה יְהַב סִיפְלָנֵי עַל נְחִירֵיהּ וְהוּא לָא מִתְחַכֵּם. כְּהָדָא בְּיוֹמוֹי דְּאַרְסְקִינָס מַלְכָּא הֲווֹן צְפוֹרְאֵי מִתְבָּעְיִין. וַהֲווֹן

יְהָבִין סְיִפְלֵיהֶן עַל נְחִירֵיהוֹן וְלָא מִתְחַכְּמִין. וּבְסוֹפָא אִיתְמַר עֲלֵיהוֹן לִישָׁן בִּישׁ. וְאִתְצַיְדוֹן כּוּלְהוֹן מִן בֵּידָא.

רִבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר מִמְּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה חֶלֶל מִצַּוָּארוֹ. מַה טַּעֲמָא. רִבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ [בֶּן לֵוִי]. לָתֵת אוֹתָהּ עַל צַוָּארֵי חַלְלֵי רְשָׁעִים.

הלכה ד

משנה: נִמְצָא רֹאשׁוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד וְגוּפוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר מוֹלִיכִין הָרֹאשׁ אֵצֶל הַגּוּף דִּבְרֵי רִבִּי אֶלִיעֶזֶר. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר הַגּוּף אֵצֶל הָרֹאשׁ.

הלכה: אָמַר רִבִּי לְעָזָר. לְקִבּוּרָה נָחְלְקוּ. רִבִּי שְׁמוּאֵל [בַּר נַחְמָן] בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. מַה פְלִיגִין. כְּשֶׁהָיָה הָרֹאשׁ מִלְמַעֲלָן וְהַגּוּף מִלְמַטָּן. אֲבָל אִם הָיָה הָרֹאשׁ מִלְמַטָּן וְהַגּוּף מִלְמַעֲלָן כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁמּוֹלִיכִין אֶת הָרֹאשׁ אֵצֶל הַגּוּף. הָיָה מוֹנְדְרָן מִיכָּן וּמִיכָּן. אֲנָא אָמַר. רֵישָׁה אֲזַל לְחַד אָתָר וְגוּפָא אֲזַל לְחַד אָתָר. אוֹ הָרֹאשׁ הַזֶּה אֵין לוֹ גוּף אוֹ הַגּוּף הַזֶּה אֵין לוֹ רֹאשׁ. הָיָה שָׁוֶה. כָּל מָקוֹם שֶׁדַּרְכּוֹ לִיתֵּן גּוּף אֶחָד הוּא. וְאִם לָאו. הָרֹאשׁ הַזֶּה אֵין לוֹ גוּף וְהַגּוּף הַזֶּה אֵין לוֹ רֹאשׁ.

הלכה ה

משנה: נִפְטְרוּ זְקֵנֵי יְרוּשָׁלֵם וְהָלְכוּ לָהֶן. זְקֵנֵי אוֹתָהּ הָעִיר מְבִיאִין עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עוּבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְעוֹל. וְאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהּ. וּמוֹרִידִין אוֹתָהּ לְנַחַל אֵיתָן וְאֵיתָן כְּמַשְׁמָעוֹ קָשֶׁה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֵיתָן כָּשֵׁר. עוֹרְפִין אוֹתָהּ בַּקּוֹפִּיץ מֵאֲחוֹרֶיהָ. וּמְקוֹמָהּ אָסוּר מִלְּזָרוֹעַ וּמִלַּעֲבוֹד וּמוּתָּר לִסְרוֹק שָׁם פִּשְׁתָּן וּלְנַקֵּר שָׁם אֲבָנִים.

הלכה: אֲשֶׁר לֹא עוּבַּד בָּהּ. לְדַעַת. אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְעוֹל. בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת. רִבִּי יוֹנָה פָּתַר מַתְנִיתָא. אֲשֶׁר לֹא עוּבַּד בָּהּ. לְדַעַת. אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְעוֹל. בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת. וְהוּא שֶׁיִּמְשׁוֹךְ. רִבִּי יוֹסֵי פָּתַר מַתְנִיתָא. לְדַעַת. אֲפִילוּ לֹא מָשַׁךְ. וְשֶׁלֹּא לְדַעַת. וְהוּא שֶׁיִּמְשׁוֹךְ. וַאֲתַיְיא דְּרִבִּי יוֹנָה כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל וּדְרִבִּי יוֹסֵי כְּרַבָּנָן. דְּרִבִּי יוֹנָה כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר. כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד נָעֲקַר מִכְּלָלוֹ וַהֲרֵי הוּא בְחִידּוּשׁוֹ. לְפוּם כֵּן צָרִךְ מֵימַר. אֲשֶׁר לֹא עוּבַּד בָּהּ. לְדַעַת. אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְעוֹל. בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת. וְהוּא שֶׁיִּמְשׁוֹךְ. וּדְרִבִּי יוֹסֵי כְּרַבָּנָן. דְּרַבָּנִין אָמְרִין. הֲרֵי הוּא בִּכְלָלוֹ וַהֲרֵי הוּא בְחִידּוּשׁוֹ. לְפוּם כֵּן צָרִךְ מֵימַר. לְדַעַת. אֲפִילוּ לֹא מָשַׁךְ. וְשֶׁלֹּא לְדַעַת. וְהוּא שֶׁיִּמְשׁוֹךְ. כַּמָּה יִמְשׁוֹךְ. רִבִּי אוֹמֵר כְּמִלּוֹאוֹ. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת. רִבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֶּן נְהוֹרַאי. מְלוֹא הָעוֹל לְרָחְבּוֹ.

רִבִּי בּוּן בַּר חִייָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא. אֲשֶׁר לֹא עוּבַּד בָּהּ. כְּלָל. אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְעוֹל. פְּרָט. כְּלָל וּפְרָט אֵין בִּכְלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבִּפְרָט. אָמַר לֵיהּ. אִילּוּ הָוָה כְתִיב אֲשֶׁר לֹא עוּבְּדָה

וַאֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה. יְאוּת. לֵית כְּתִיב אֶלָּא אֲשֶׁר לֹא עוּבַּד בָּהּ. אֵין כָּאן כְּלָל וּפְרָט אֶלָּא רִיבּוּיִין עוֹל עוֹל לְגֶזֵירָה שָׁוָה. מַה עוֹל הָאָמוֹר בָּעֶגְלָה עָשָׂה בָהּ שְׁאָר כָּל הָעֲבוֹדוֹת כְּעוֹל. אַף עוֹל הָאָמוֹר בַּפָּרָה נַעֲשֶׂה בָהּ שְׁאָר כָּל הָעֲבוֹדוֹת כְּעוֹל. מַה עוֹל הָאָמוֹר בָּעֶגְלָה עֲבוֹדָה פוֹסֶלֶת בָּהּ בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת. אַף עוֹל הָאָמוֹר בַּפָּרָה עֲבוֹדָה פוֹסֶלֶת בָּהּ בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת. מַה עוֹל הָאָמוֹר בַּפָּרָה הָעוֹל פּוֹסֵל בָּהּ. אַף עוֹל הָאָמוֹר בָּעֶגְלָה הָעוֹל פּוֹסֵל בָּהּ. אִי מַה עוֹל הָאָמוֹר בַּפָּרָה הַמּוּמִין פּוֹסְלִין בָּהּ. אַף עוֹל הָאָמוּר בָּעֶגְלָה הַמּוּמִין פּוֹסְלִין בָּהּ. תַּלְמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם. הַמּוּמִין פּוֹסְלִין בַּפָּרָה. אֵין הַמּוּמִין פּוֹסְלִין בָּעֶגְלָה. וְאָמַר אֲשֶׁר לֹא עוּבַּד בָּהּ. בָּהּ עֲבוֹדָה פוֹסֶלֶת אֵין עֲבוֹדָה פוֹסֶלֶת בַּפָּרָה. הָכָא אֲשֶׁר לֹא עוּבַּד בָּהּ. בָּהּ עֲבוֹדָה פוֹסֶלֶת אֵין עֲבוֹדָה פוֹסֶלֶת בַּפָּרָה. אִית לָךְ מֵימַר תַּמָּן. אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם. בָּהּ הַמּוּמִין פּוֹסְלִין אֵין הַמּוּמִין פּוֹסְלִין בַּמּוּקְדָּשִׁין.

מְחוֹסְרֵי אֵיבָרִין מַהוּ שֶׁיִּפָּסְלוּ בָהּ. אֲפִילוּ כְּקֻרְבְּנוֹת בְּנֵי נֹחַ אֵינָם. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי יָסָא. פָּשַׁט רִבִּי לְעָזָר לַחֲבֵרַיָּיא. וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בָּשָׂר. [שֶׁיְּהוּ] שְׁלֵימִין בְּאֵיבָרֵיהֶן. תַּמָּן. יֵשׁ מֵהֶן לִמְזִבְּחַ. בְּרַם הָכָא. אֵין מֵהֶן לִמְזִבְּחַ. רִבִּי חוּנָה בְשֵׁם רִבִּי יִרְמְיָה. מִכַּיְוָן דְּאַתְּ אָמַר. כַּפָּרָה כְּתִיב בָּהּ כְּקֳדָשִׁים. כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ מֵהֶן לִמְזִבְּחַ. טְרֵיפָה מַהוּ שֶׁתִּיפָּסֵל בָּהּ. מִכַּיְוָן דְּאַתְּ אָמַר. יֵשׁ מֵהֶן לִמְזִבְּחַ. טְרֵיפָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ. בְּהַי פְּשִׁיטָא לָךְ שֶׁהַטְּרֵיפָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ. הֲיָתָה רַגְלָהּ קְלוּטָה כְשֶׁלְּחַמּוֹר מַה אַתְּ עָבֵד לָהּ. כִּמְחוּסֶרֶת אֵבֶר אוֹ כְבַעֲלַת מוּם. אֵין תַּעֲבְדִינָהּ כִּמְחוּסֶרֶת אֵבֶר. כְּשֵׁירָה. אֵין תַּעֲבְדִינָהּ כְּבַעֲלַת מוּם. פְּסוּלָה. דְּמָהּ מַהוּ שֶׁיְּכְשִׁיר. מִן מַה דְתַנֵּי רִבִּי חִייָה. דְּמָהּ טָמֵא. דְּמָהּ מַכְשִׁיר.

חַד סַב שְׁאַל לְרַבָּנִין דְּקַיְסָרִין. עֲרִיפָתָהּ מַהוּ שֶׁתְּטַהֵר טְרֵיפָתָהּ מִטּוּמְאָתָהּ. אָמְרִין לֵיהּ. וְלָאו מַתְנִיתָא הִיא. הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵיפָה. אָמַר לוֹן. מָה אֲנָן בְּעַיִין עֲרִיפָה וְאַתּוֹן מָיְיתוּ לֵיהּ שְׁחוּטָה. אָמְרוּן לֵיהּ. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי יַנַּאי. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. אֲפִילוּ טְרֵיפָה חַייָב. וְאָמַר לוֹן. וּמִן הָדָא דְּרִבִּי יַנַּאי אַתּוֹן מְגִיבִין לִי.

אִיתָן כְּשִׁמְעוֹ קָשֶׁה. אִיתָן מוֹשָׁבֶיךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִינֶּךָ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אִיתָן כָּשֵׁר. וְדִכְוָותָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַנַּחַל כָּשֵׁר. תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. הוֹרִידוּ וְהוֹרִידוּ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נַחַל. דְּהָדָא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי מִן אִילֵּין דְּהָכָא הָכֵן. דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל אִילֵּין דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי מִן אִילֵּין דְּהָכָא אָכֵן יְחִידִין אִינּוּן וְלֹא סָמְכִין עֲלֵיהוֹן.

וְצָרִיךְ לַעֲרוֹף בָּהּ שְׁנַיִם אוֹ רוֹב שְׁנַיִם. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. דְּאָמַר רִבִּי זְעִירָא רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל. עַד מָקוֹם שֶׁהַצַּוָּאר כָּשֵׁר לִשְׁחִיטָה כְּנֶגְדּוֹ הָעוֹרֶף כָּשֵׁר לִמְלִיקָה. וְכֵן הוּא אָמַר אָכֵן.

תַּמָּן תַּנִּינָן. יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם אֶחָד וְחַיָּיב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין. רִבִּי הוֹשַׁעְיָה בָּעֵי. נִיתְנֵי הַחוֹרֵשׁ מְקוֹם עֲרִיפָתָהּ שֶׁלְּעֶגְלָה הֲרֵי תִשְׁעָה. אָמְרִין חֲבֵרַיָּיא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. תִּיפְתָּר לְשֶׁעָבַר. אָמַר לוֹן. מַה דְאִית לָהּ לְשֶׁעָבַר כָּל שֶׁכֵּן לָבָא.

מְקוֹם גִּיסָתָהּ וּתְפִיסָתָהּ הֲרֵי אֵילּוּ אֲסוּרִין. וְכַמָּה הִיא תְּפִיסָתָהּ. אַרְבַּע אַמּוֹת. רִבִּי אוֹמֵר. אוֹמֵר אֲנִי שֶׁתְּפִיסָתָהּ חֲמִשִּׁים אַמָּה. רִבִּי שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אֶשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ כְּלָל. וְלֹא יִזָּרַע. פְּרָט. כְּלָל וּפְרָט אֵין בִּכְלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבִּפְרָט. אָמַר לֵיהּ. אִילּוּ הָיָה כְתִיב. אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ אֲשֶׁר לֹא יִזָּרַע יָאוּת. לֵית כְּתִיב אֶלָּא אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ. כִּי הָא דָמַר רִבִּי זְעִירָא. אֵין כָּאן כְּלָל וּפְרָט אֶלָּא רִיבּוּיִין.

הלכה ו

משנה: זְקֵנֵי אוֹתָהּ הָעִיר רוֹחֲצִים יְדֵיהֶם בַּמַּיִם בִּמְקוֹם עֲרִיפָתָהּ שֶׁלְּעֶגְלָה וְאוֹמְרִים יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וגו'. וְכִי עָלָה עַל לִבֵּינוּ שֶׁבֵּית דִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים הֵן. אֶלָּא שֶׁלֹּא בָא לְיָדֵינוּ וּפְטַרְנוּהוּ וְלֹא רְאִינוּהוּ וְהִנַּחְנוּהוּ. הַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יי וְלֹא הָיוּ צְרִיכִין לוֹמַר וְנְכַפֵּר לָהֶם הַדָּם אֶלָּא רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ מְבַשְּׂרָתָן אֵימָתַי שֶׁתַּעֲשׂוּ כָּכָה הַדָּם מִתְכַּפֵּר לָכֶם. נִמְצָא הַהוֹרֵג עַד שֶׁלֹּא תֵּיעָרֵף הָעֶגְלָה תֵּצֵא וְתִרְאֶה בָעֵדֶר. מִשֶּׁנֶּעֶרְפָה הָעֶגְלָה תִּיקָּבֵר בִּמְקוֹמָהּ שֶׁעַל סָפֵק בָּאָה מִתְּחִילָּתָהּ כִּיפְּרָה סְפֵיקָהּ וְהָלְכָה לָהּ. נֶעֶרְפָה הָעֶגְלָה וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַהוֹרֵג הֲרֵי זֶה יֵיהָרֵג.

הלכה: רַבָּנִין דְּהָכָא פְּתִרִין קְרִייָה בְּהוֹרֵג. וְרַבָּנִין דְּתַמָּן פְּתִרִין קְרִייָה בַּנֶּהֱרָג. רַבָּנִין דְּהָכָא פְּתִרִין קְרִייָא בְּהוֹרֵג. שֶׁלֹּא בָא עַל יָדֵינוּ וּפְטַרְנוּהוּ. וְלֹא רְאִינוּהוּ וְהִנַּחְנוּהוּ. וְעִימְעַמְנוּ עַל דִּינוֹ. וְרַבָּנִין דְּתַמָּן פְּתִרִין קְרִייָא בַּנֶּהֱרָג. לֹא בָא עַל יָדֵינוּ וּפְטַרְנוּהוּ. בְּלֹא הַלְוָייָה. וְלֹא רְאִינוּהוּ וְהִנַּחְנוּהוּ. בְּלֹא פַרְנָסָה.

וְהַזְּקֵנִים רוֹחֲצִין אֶת יְדֵיהֶן בַּמַּיִם עַל מְקוֹם עֲרִיפָתָהּ שֶׁלְּעֶגְלָה. וְאוֹמְרִים יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וגו'. וְהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ אוֹמֶרֶת וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם. שְׁלֹשָׁה מִקְרִיּוֹת נֶאֱמְרוּ בְעִנְיָין אֶחָד. מַה שֶּׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה וּמַה שֶּׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. כְּיוֹצֵא בַדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר זֶה בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר. כְּיוֹצֵא בַדָּבָר הַמִּשִּׁים אַמָּה. מַה שֶּׁאָמַר זֶה וּמַה שֶּׁאָמַר זֶה הַתּוֹתֶמֶת וְהַפִּתְילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה. עַד כָּאן אָמְרָה תָמָר. וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי. עַד כָּאן אָמַר יְהוּדָה. וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ אָמְרָה. וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ. שְׁלֹשָׁה מִקְרִיּוֹת נֶאֱמְרוּ בְעִנְיָין אֶחָד. מַה שֶּׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה [וּמַה שֶּׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה]. כְּיוֹצֵא בַדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר. וַיִּסְפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא וְזֶה פִּרְיָהּ. עַד כָּאן אָמַר יְהוֹשֻׁעַ. אֶפֶס כִּי עַז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּאָרֶץ וְהֶעָרִים בְּצוּרוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד וְגַם יְלִידֵי הָעֲנָק רָאִינוּ שָׁם. עַד כָּאן אָמְרוּ הַמְרַגְּלִים. וַיַּהַס כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה

וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אוֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ. עַד כָּאן אָמַר כָּלֵב. שָׁלֹשׁ מִקְרִיּוֹת נֶאֶמְרוּ בְעִנְיָין אֶחָד. מַה שֶּׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה וּמַה שֶּׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. כְּיוֹצֵא בַדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר. בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא וגו'. עַד כָּאן אָמְרָה אִמּוֹ שֶׁלְּסִיסְרָא. חַכְמוֹת שָׂרוֹתֶיהָ תַּעֲנֶינָּה. הֲלֹא יִמְצְאוּ יְחַלְּקוּ שָׁלָל. [עַד כָּאן] אָמְרוּ כַלּוֹתֶיהָ. וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ אוֹמֶרֶת. כֵּן יֹאבְדוּ כָּל אוֹיְבַי יי.

אָמַר רִבִּי פִּינְחָס. כְּדַיי הִיא שֶׁתְּכַפֵּר עַד יְצִיאַת מִצְרַיִם.

אָמַר רִבִּי יַנַּאי. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. אֲפִילּוּ עָרְפָּה חַיָּיב. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא רִבִּי אִמִּי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. אֲפִילּוּ עָרְפָּה [חַיָּיב. דִּבְרֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן. אֲפִילּוּ שְׁחָטָהּ] פְּטוּר. אָמַר רִבִּי יַנַּאי. שָׁמַעְתִּי לְהּ גְּבוּל מֵאֵימָתַי הִיא נֶאֱסֶרֶת. וְהוֹרִידוּ. מִשְּׁעַת הוֹרָדָה.

אָמַר רִבִּי אִילָא. לְפוֹטָרָהּ מְשׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן.

אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק. עַד שֶׁהִיא בַּחַיִּים הִיא קְדוֹשָׁה. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָעֲדֶר. מַהוּ תֵצֵא. תֵּצֵא מִקְדוּשָּׁתָהּ.

אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָא. וַיְאוּת. מַה כְּתִיב וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם וְשָׁתָק. אֶלָּא אֲפִילּוּ כֵן וְאַתָּה תְּבָעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ.

הלכה ז

משנה: עַד אֶחָד אוֹמֵר רָאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג וְעַד אֶחָד אוֹמֵר לֹא רָאִיתִי אִשָּׁה אוֹמֶרֶת רָאִיתִי וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא רָאִיתִי הָיוּ עוֹרְפִין. עַד אֶחָד אוֹמֵר רָאִיתִי וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא רָאִינוּ הָיוּ עוֹרְפִין. שְׁנַיִם אוֹמְרִים רָאִינוּ וְאֶחָד אוֹמֵר לָהֶן לֹא רְאִיתֶם לֹא הָיוּ עוֹרְפִין.

הלכה: גִּידּוּל בַּר בְּנָיְמִין בְּשֵׁם רַב. כָּל מָקוֹם שֶׁהִכְשִׁירוּ עֵדוּת הָאִשָּׁה בָּאִישׁ. הָאִישׁ מַכְחִישׁ אֶת הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה מַכְחֶשֶׁת אֶת הָאִישׁ. נִיתְנֵי. עַד אוֹמֵר. רָאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג. אִשָּׁה אֲמָרָה. לֹא רְאִיתָהּ. אִשָּׁה אֲמָרָה רָאִיתִי. וְעַד אוֹמֵר. לֹא רְאִיתָהּ. כִּדְתַנֵּי בְּשֵׁם רִבִּי נְחֶמְיָה. הוֹלְכִין אַחַר רוֹב הַדַּיעוֹת. הֵיךְ עֲבִידָא. שְׁתַּיִם נָשִׁים וְאִישׁ אֶחָד עָשׂוּ אוֹתָן כִּשְׁנֵי עֵדִים וְעַד אֶחָד. הָדָא דְאַתְּ אָמַר בְּאִשָּׁה וְנָשִׁים. אֲבָל אִם הָיוּ מֵאָה נָשִׁים וְעַד אֶחָד כְּעֵד בְּעֵד אִינּוּן.

הלכה ח

משנה: מִשֶּׁרַבּוּ הָרוֹצְחָנִין בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה. מִשֶּׁבָּא אֶלְעָזָר בֶּן דִּינַאי וּתְחִינָה בֶּן פְּרִישָׁה הָיָה נִקְרָא. חָזְרוּ לִקְרוֹתוֹ בֶּן הָרַצְחָן.

הלכה: בֶּן הָרַצְחָן. בְּרָא קְטוֹלָה.

הלכה ט

משנה: מִשֶּׁרַבּוּ הַמְנָאֲפִים פָּסְקוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִין וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי הִפְסִיקָן שֶׁנֶּאֱמַר לֹא אֶפְקוֹד עַל בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנֶינָה וגו׳.

הלכה: דִּכְתִיב כִּי הֵם עִם הַזּוֹנוֹת יִפָּרֵדוּ. וּכְתִיב וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ. בִּזְמַן שֶׁעַמָּהּ שָׁלוֹם. לֹא בִזְמַן שֶׁעַמָּהּ פְּרוּצִים. וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן. אֵימָתַי הָאִשָּׁה נוֹשְׂאָ אֶת עֲוֹנָהּ. בִּזְמַן שֶׁהָאִישׁ נָקִי מֵעָוֹן.

הלכה י

משנה: מִשֶּׁמֵּת יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַם בָּטְלוּ הָאֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אֵין אֶשְׁכּוֹל לֶאֱכוֹל בִּיכּוּרָה עִוְּתָה נַפְשִׁי.

הלכה: וְלֹא עָמַד אֶשְׁכּוֹל עַד שֶׁעָמַד רִבִּי עֲקִיבָה. וְכָל הַזּוּגוֹת לֹא הָיוּ אֶשְׁכּוֹלוֹת. אֶלָּא אֵילּוּ שִׁמְּשׁוּ פַּרְנָסוּת. וְאֵילּוּ לֹא שִׁמְּשׁוּ פַּרְנָסוּת.

תַּנֵּי. כָּל הַזּוּגוֹת שֶׁעָמְדוּ מִשֶּׁמֵּת מֹשֶׁה וְעַד שֶׁעָמַד יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה וְיוֹסֵף בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלֵם אֵיפְשַׁר לִיתֵּן בָּהֶן דּוֹפִי. [מִשֶּׁמֵּת יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה וְיוֹסֵף בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלֵם] עַד שֶׁעָמַד רִבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אֵיפְשַׁר לִיתֵּן בָּהֶן דּוֹפִי. אָמְרוּ עַל רִבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא שֶׁהָיוּ כָל מַעֲשָׂיו לִשְׁוּם שָׁמַיִם אֶלָּא שֶׁגִּידֵּל בְּהֵמָה דַקָּה. וְכָךְ הָיָה מַעֲשֶׂה. פַּעַם אַחַת חָלָה וְנִכְנְסוּ הָרוֹפְאִים אֲצָלוֹ לְבַקְּרוֹ. אָמְרוּ לוֹ. אֵין לְךָ רְפוּאָה אֶלָּא חֲלָב רוֹתֵחַ. שֶׁהָיָה גוֹנֵחַ. מֶה עָשָׂה. לָקַח עֵז וּקְשָׁרָהּ לְכַרְעֵי מִיטָּתוֹ וְהָיָה יוֹנֵק מִמֶּנָּה חֲלָב רוֹתֵחַ בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה גוֹנֵחַ. וּכְשֶׁבִּיקְּשׁוּ חֲכָמִים לְהִיכָּנֵס אֲצָלוֹ אָמְרוּ. הֵיאַךְ אֲנוּ יְכוֹלִין לְהִיכָּנֵס וְהַלֵּיסְטִיס עִמּוֹ בַּבַּיִת. וּבְשָׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר. אֵין בְּיָדִי עָוֹן אֶלָּא זֶה שֶׁעָבַרְתִּי עַל דִּבְרֵי חֲבֵירַיי. וּכְשֶׁמֵּת הִיקְדִּקוּ חֲכָמִים עַל כָּל מַעֲשָׂיו. וְלֹא מָצְאוּ בְיָדוֹ אֶלָּא עָוֹן אוֹתָהּ הָעֵז בִּלְבָד.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי. שֶׁלְּבֵית אַבָּא הָיוּ בַעֲלֵי בָתִּים בַּגָּלִיל. וְלָמָּה חָרְבוּ. שֶׁהָיוּ דָנִין דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּאֶחָד וּמְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַקָּה. וְכָךְ הָיָה. חוֹרֶשׁ אֶחָד הָיָה לָנוּ סָמוּךְ לָעִיר וְהָיְתָה הַשָּׂדֶה בֵּינֵינוּ וּבֵינָהּ. וְהָיְתָה הַצֹּאן נִכְנֶסֶת וְיוֹצְאָה וְהַדֶּרֶךְ עָלֶיהָ.

הלכה יא

משנה: יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הֶעֱבִיר הוֹדָיִית הַמַּעֲשֵׂר. אַף הוּא בִּיטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִים וְאֶת הַנּוֹקְפִים עַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ מַכֶּה בִּירוּשָׁלֵם וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמַיי.

הלכה: רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. מַתְנִיתָא מְשַׁנָּחְשְׁדוּ לִהְיוֹת נוֹתְנִין מַעֲשֵׂר לִכְהוּנָה. הָדָא מְסַייְעָא לֵיהּ לְרִבִּי יוֹחָנָן בְּחָדָא וּפְלִינָא עֲלֵיהּ בְּחָדָא. [פְּלִיגָה עָלוֹי] דְּתַנִּינָן תַּמָּן וּבֵת כֹּהֵן לְלֵוִי לֹא תֹאכַל לֹא יֹאכְלוּ לֹא בִתְרוּמָה וְלֹא בְמַעֲשֵׂר. נִיחָא

בתְרוּמָה לֹא תֹאכַל. בְּמַעֲשֵׂר מַה נַפְשָׁךְ כֹּהֶנֶת הִיא תֹאכַל לְוִיָּה הִיא תֹאכַל. רִבִּי אִילָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּמַר אֵין נוֹתְנִין מַעֲשֵׂר לְכָהוֹנָה. הֲוֵי דּוּ אָמַר נוֹתְנִין מַעֲשֵׂר לְכָהוֹנָה. מְסַיְּעָא לֵיהּ דּוּ אָמַר. כּוּלָּן לִשְׁבָח. דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל שָׁלַח וּבָדַק בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּמְצָאָן שֶׁלֹּא הָיוּ מַפְרִישִׁין אֶלָּא תְרוּמָה גְדוֹלָה בִּלְבַד. אֲבָל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי מֵהֶן הָיוּ מְפְרִישִׁין וּמֵהֶן לֹא הָיוּ מַפְרִישִׁין. אָמַר הוֹאִיל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן בַּעֲוֹן מִיתָה. וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי בַּעֲוֹן טֻבְל יְהֵא אָדָם קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמָה וְלִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנָן לְכֹהֵן. וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי מְחַלְּלוֹ עַל הַמָּעוֹת וְהַשְׁאָר מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה.

וְיִתְוַדֶּה. אָמַר רִבִּי אִילָא כַּעַס הוּא לִפְנֵי הַמָּקוֹם מִי שֶׁהוּא אוֹמֵר עָשִׂיתִי וְהוּא לֹא עָשָׂה. מַעֲתָּה מִי שֶׁהוּא מַפְרִישׁ יִתְוַדֶּה. וּמִי שֶׁאֵינוֹ מַפְרִישׁ לֹא יִתְוַדֶּה. כְּהָדָא דְתַנֵּי. עַד הַשְׁקִיפָה הָיוּ אוֹמְרִים קוֹל נָמוּךְ. מִיכָּן וְאֵילָךְ הָיוּ אוֹמְרִים קוֹל גָּבוֹהַּ.

אֶת הַמְּעוֹרָרִין. אוֹתָן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים עוּרָה לָמָּה תִישַׁן יי וגו'. וְכִי יֵשׁ שֵׁינָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם. וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. מָה תַלְמוּד לוֹמַר וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן יי. אֶלָּא כְּבְיָכוֹל כְּאִילּוּ יֵשׁ לְפָנָיו שֵׁינָה בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּצָרָה וְאוּמּוֹת הָעוֹלָם בִּרְוָוחָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר וּבְהַמְרוֹתָם תָּלַן עֵינִי.

אֶת הַנּוֹקְפִים. אוֹתָן שֶׁהָיוּ מַכִּין עַל גַּבֵּי הָעֶגֶל בֵּין קַרְנָיו. אָמַר לָהֶן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל עַד מָתַי אַתֶּם מַאֲכִילִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ נְבֵילוֹת. וְעָמַד וְעָשָׂה לָהֶן טַבָּעוֹת. אָמַר רִבִּי בָּא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן טַבָּעוֹת עָשָׂה לָהֶן. רְחָבוֹת מִלְּמַטָּן וְצָרוֹת מִלְּמַעְלָן.

עַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ מַכֶּה בִּירוּשָׁלֵם עַד תְּחִילַת יָמָיו. וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמַאי שֶׁהָעֲמִיד זוּגוֹת.

מִילְתֵיהּ דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמְרָה מֵהֶן לִגְנַאי וּמֵהֶן לְשֶׁבַח. דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי תַּנְחוּם רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה מַעֲשֵׂר נַעֲשֶׂה לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים. שְׁלִישׁ לְמַכָּרֵי כְהוּנָה וּלְוִיָּה. וּשְׁלִישׁ לְאוֹצָר. וּשְׁלִישׁ לָעֲנִיִּים וְלַחֲבֵירִים שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלֵם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. מָאן דַּהֲוָה סָלִק לְמֵידוֹן בִּירוּשָׁלֵם עַד תְּלָת אִיגְּרָן הֲוָה יְהִיב מִדִּילֵיהּ. מִיכָּן וְאֵילָךְ מִשֶּׁלְאוֹצָר. מִשֶּׁבָּא אֶלְעָזָר בֶּן פְּחוֹרָה וִיהוּדָה בֶּן פְּכוֹרָה הָיוּ נוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ. וְהָיְתָה סְפֵּיקָה בְּיָדוֹ לִמְחוֹת וְלֹא מִיחָה. וְהֶעֱבִיר הוֹדַיִית הַמַּעֲשֵׂר. וְזוֹ לִגְנַאי. אֶת הַמְּעוֹרָרִין לְשֶׁבַח. וְאֶת הַנּוֹקְפִין לְשֶׁבַח.

עַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ מַכֶּה בִּירוּשָׁלֵם עַד תְּחִילַת יָמָיו. רִבִּי חֲסִידָה שָׁאַל לְרִבִּי חִזְקִיָּה לֹא מִסְתַּבְּרָא עַד סוֹף יָמָיו. אָמַר לֵיהּ אַף אֲנָא סָבַר כֵּן.

דְּמַאי רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ רִבִּי חִזְקִיָּה בְּשֵׁם רִבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי דְּמַאי דְּמֵי תִיקֵּן. דְּמֵי לֹא תִיקֵּן.

הלכה יב

משנה: מִשֶּׁבָּטְלָה סַנְהֶדְרִין בָּטַל הַשִּׁיר מִבֵּית הַמִּשְׁתְּאוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן.

הלכה: אָבָּא בַּר רַב יִרְמְיָה אָמַר. זְקֵינִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ וגו'.

אָמַר רַב חִסְדָּא. בָּרַאשׁוֹנָה הָיְתָה אֵימַת סַנְהֶדְרִין עֲלֵיהֶן וְלֹא הָיוּ אוֹמְרִים דִּבְרֵי נְבָלָה בְּשִׁיר. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁאֵין אֵימַת סַנְהֶדְרִין עֲלֵיהֶן הֵן אוֹמְרִים דִּבְרֵי נְבָלָה בְּשִׁיר.

בָּרַאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ נִפְרָעִין אֶלָּא מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ בִּלְבַד. אֲבָל עַכְשָׁיו נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתּוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רַב חוּנָה. בָּרַאשׁוֹנָה כָּל צָרָה שֶׁהָיְתָה בָאָה עַל הַצִּיבּוּר הָיוּ פּוֹסְקִין שִׂמְחָה כְּנֶגְדָּהּ. וּמִשֶּׁבָּטְלָה סַנְהֶדְרִין בָּטַל הַשִּׁיר מִבֵּית הַמִּשְׁתְּיוֹת. מִשֶּׁבָּטְלוּ אֵילּוּ וְאֵילּוּ שָׁבַת מְשׂוֹשׂ לִבֵּנוּ נֶהְפַּךְ לְאֵבֶל מְחוֹלֵינוּ. וְכִי מַה הָיְתָה סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה מוֹעֶלֶת. אֶלָּא לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם הַעְלֵם יַעְלִימוּ עַם הָאָרֶץ אֶת עֵינֵיהֶם מִן הָאִישׁ הַהוּא בְּתִתּוֹ מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ לְבִלְתִּי הָמִית אוֹתוֹ. בְּכָל מִיתָה שֶׁיִּרְצוּ. מָשָׁלוּ מָשָׁל. לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה. לְאֶחָד שֶׁקִּילְקֵל בְּעִיר. מָסְרוּ לְבַעַל הָאַגְמוֹן וַחֲבָשׁוֹ. וְהָיָה קָשֶׁה מִבַּעַל הָאַגְמוֹן. מָסְרוּ לְבַעַל הַזְּמוֹרָה וַחֲבָשׁוֹ. וְהָיָה קָשֶׁה מִבַּעַל הַזְּמוֹרָה. מָסְרוּ לְבַעַל הָרְצוּעָה וּסְטָרוֹ. וְהָיָה קָשֶׁה מִבַּעַל הָרְצוּעָה. מָסְרוּ לְשִׁלְטוֹן וְהִטִּילוֹ לְקָמִין. כָּךְ צָרוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת מְשַׁכְּחוֹת אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת.

הלכה יג

משנה: מֻשָּׁמְּתוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים בָּטְלוּ אוּרִים וְתוּמִּים. מְשֻׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בָּטַל הַשָּׁמִיר וְנוֹפֶת צוּפִים וּפָסְקוּ אַנְשֵׁי אֲמָנָה שֶׁנֶּאֱמַר הוֹשִׁיעָה יי כִּי נָמַר חָסִיד כִּי פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם.

הלכה: מֻשָּׁמְּתוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים פָּסְקוּ אוּרִים וְתוּמִּים. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. זֶה שְׁמוּאֵל וְדָוִד. רִבִּי בָּא בַּר כָּהֲנָא בְּשֵׁם רַב. זֶה גָּד וְנָתָן. רִבִּי יִרְמְיָה רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק בְּשֵׁם רַב. זֶה יִרְמְיָה וּבָרוּךְ. מִילְתֵיהּ דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמְרָה. זֶה יִרְמְיָה וּבָרוּךְ. דְּאָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וַיְהִי לִדְרוֹשׁ אֱלֹהִים בִּימֵי זְכַרְיָהוּ הַמֵּבִין בִּיִרְאוֹת אֱלֹהִים. מָאן קָם מִבַּתְרֵיהּ. יִרְמְיָה וּבָרוּךְ.

מֻשָּׁמְּתוּ נְבִיאִים הָאַחֲרוֹנִים חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי פָּסְקָה מֵהֶן רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ. אַף עַל פִּי כֵן מִשְׁתַּמְּשִׁין הָיוּ בְּבַת קוֹל. מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁמַע שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק בַּת קוֹל יוֹצֵא מִבֵּית קוֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וְאָמַר. נָהֲרַג גַּייִס גוליקס וּבָטְלוּ גְּזֵירוֹתָיו. מַעֲשֶׂה שֶׁיָּצְאוּ נְעָרִים לְהִלָּחֵם בְּאַנְטִיוֹכְיָא וְשָׁמַע יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל בַּת קוֹל יוֹצֵא מִבֵּית קוֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וְאוֹמֶרֶת. נִצְחוּ טַלְיָיא דְּאַגְחוּ קְרָבָא בְּאַנְטִיוֹכְיָא. וְכָתְבוּ אוֹתָהּ הָעֵת וְנָתְנוּ בּוֹ זְמָן וְכִיוְונוּ שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיְתָה.

מַעֲשֶׂה שֶׁנִּכְנְסוּ זְקֵינִים אֵצֶל בֵּית גַּדְיָא בִּירִיחוֹ. וְיָצְתָה בַת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶן. יֵשׁ בֵּינֵיכֶם אָדָם אֶחָד רָאוּי לְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ אֶלָּא שֶׁאֵין הַדּוֹר כְּדַיּוֹ. וְנָתְנוּ עֵינֵיהֶן בְּהִילֵּל הַזָּקֵן. וּכְשֶׁמֵּת הָיוּ

אוֹמְרִים עָלָיו. הוֹי עָנְיוֹ חָסִיד תַּלְמִידוֹ שֶׁל עֶזְרָא. וְשׁוּב נִכְנְסוּ זְקֵינִים לָעֲלִייָה בְּיִבְנֶה וְיָצְאת בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶן. יֵשׁ בֵּינֵיכֶם אֶחָד רָאוּי לְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ אֶלָּא שֶׁאֵין הַדּוֹר כְּדַיי. וְנָתְנוּ עֵינֵיהֶם בְּשִׁמְואֵל הַקָּטָן. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ קָטָן. לְפִי שֶׁהוּא מַקְטִין עַצְמוֹ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. לְפִי שֶׁמִּעֵט הָיָה קָטָן מִשְּׁמוּאֵל הָרָמָתִי. וּכְשֶׁמֵּת הָיוּ אוֹמְרִים עָלָיו. הוֹי עָנְיוֹ חָסִיד תַּלְמִידוֹ שֶׁל הִלֵּל הַזָּקֵן. וּבְשָׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר. שִׁמְעוֹן וְיִשְׁמָעֵאל לְחַרְבָּא. וּשְׁאָר כָּל עַמָּא לְבִיזָּה. וַעֲקִין סַגִּיאִין יְהַוְיִין. וּבִלְשׁוֹן אֲרַמִּית אָמְרִין. וְלֹא יָדְעוּ מַה אָמַר. וְעַל רִבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִים. הוֹי עָנְיוֹ חָסִיד. אֶלָּא שֶׁנִּטְרְפָה הַשָּׁעָה.

תַּנֵּי. אָמַר רִבִּי יוּדָה. מַה טִיבוֹ שֶׁלְּשָׁמִיר הַזֶּה. בִּירְיָיה הִיא מְשֻׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. וְכֵיוָן שֶׁהָיוּ מַרְאִין אוֹתוֹ לָאֲבָנִים הָיוּ מִתְפַּתְּחוֹת לְפָנָיו כְּלָוָוחִין שֶׁלַּפִּינַקְס. וּבוֹ בָּנָה שְׁלֹמֹה בֵּית הָעוֹלָמִים. הָדָא הִיא דִכְתִיב וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵימָה מַסַּע נִבְנָה וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן וְכָל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ. רִבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר. מְגוּרָרוֹת הָיוּ. הָדָא הִיא דִכְתִיב כָּל אֵלֶּה אֲבָנִים יְקָרוֹת כְּמִידּוֹת גָּזִית מְגוּרָרוֹת בַּמְּגֵירָה מִבַּיִת וּמֵחוּץ. אֶמוֹר מֵעַתָּה. מִפְּנִים לֹא הָיָה עוֹשֶׂה לָהֶן כְּלוּם. אֶלָּא מְתַקֵּן מִבַּחוּץ וּמַכְנִיס לִפְנִים. רִבִּי אוֹמֵר. נִרְאִין דִּבְרֵי רִבִּי יוּדָה בְּאַבְנֵי בֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְדִבְרֵי רִבִּי נְחֶמְיָה בְּאַבְנֵי בֵיתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה. וְאֵין כָּל דָּבָר יָכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ. אֲפִילוּ נָתוּן עַל גַּבֵּי הָאֶבֶן אוֹ לְתוֹךְ טַס שֶׁלַּמֶּתֶכֶת מִיד הָיָה בוֹקֵעַ וְיוֹרֵד. מַה הָיוּ עוֹשִׂין לוֹ לְהַעֲמִידוֹ. הָיוּ כוֹרְכִין אוֹתוֹ מוּכִּין שֶׁלַּצֶּמֶר וְנוֹתְנִין אוֹתוֹ לְתוֹךְ טַנִּי שֶׁלְּאֵבָר מָלֵא סוּבִּין שֶׁלִּשְׁעוֹרִין. הָדָא הִיא דִכְתִיב הַמַּבְלִיג שׁוֹד עַל עָז.

וְנוֹפֶת צוּפִים. אָמַר רִבִּי לְעָזָר. דְּבַשׁ הַבָּא בְצַפְּיָיה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בִּירִבִּי חֲנִינָה. סוֹלֶת צָפָה עַל גַּבֵּי נָפָה לוּשָׁה בְדְבַשׁ וְחֻמְאָה. אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן יָפֶה סִיפְּסוּף שֶׁאָכַלְנוּ בְּנַעֲרוֹתֵינוּ מִפֶּנְקְרִסִין שֶׁאָכַלְנוּ בְּזִקְנוּתֵינוּ. דִּבְיוֹמוֹי אִישְׁתַּנֵּי עָלְמָא. אָמַר רִבִּי חִייָה בַּר בָּא. בָּרִאשׁוֹנָה סְאָה אַרְבֵּלִית הָיְתָה מוֹצִיאָה סְאָה סוֹלֶת סְאָה קֶמַח סְאָה קֵיבָר סְאָה מוּרְסָן סְאָה סוּבִּין. וּכְדוֹן אֲפִילוּ חָדָא עַל חָדָא לָא קַיְימָא.

וּפִסְקוּ אַנְשֵׁי אֲמָנָה. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. אַנְשֵׁי אֲמָנָה תּוֹרָה. כְּהָדָא חַד רִבִּי הֲוָה קָרֵי לֵיהּ לְאַחֲוָה בְּצוֹר וַהֲווֹן צָווּחִין בִּפְרַגְמַטֵיָא וַהֲוָה אָמַר. לֵית אֲנָא מְבַטְּלָה עִנְתִי. אֵין חֲמֵי לְמֵיתֵי. מֵיתֵי הוּא.

הלכה יד

משנה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין יוֹם שֶׁאֵין בּוֹ קְלָלָה וְלֹא יָרַד הַטַּל לִבְרָכָה וְנִיטַּל טַעַם הַפֵּירוֹת. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אַף נִיטַּל שׁוֹמֶן הַפֵּירוֹת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר הַטַּהֲרָה נִטְלָה אֶת הָרֵיחַ הַמַּעְשְׂרוֹת נִטְלוּ אֶת שׁוֹמֶן הַדָּגָן הַזְּנוּת וְהַכְּשָׁפִים כִּילּוּ אֶת הַכֹּל.

הלכה: כְּתִיב וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה מִתְקַיֶּימֶת. מִי מְבַטֵּל. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רִבִּי אָחָא. בִּרְכַת כֹּהֲנִים מְבַטֶּלֶת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל תֵּדַע לָךְ שֶׁנִּתְאָרְרוּ הַטְּלָלִים. בָּרִאשׁוֹנָה עִיר שֶׁטְּלָלֶיהָ מְרוּבִּין פֵּירוֹתֶיהָ מְרוּבִּין. אֲבָל עַכְשָׁיו עִיר שֶׁטְּלָלֶיהָ מְרוּבִּין פֵּירוֹת מוּעָטִין. בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה הַטַּל יוֹרֵד עַל הַקֶּשׁ וְעַל הַתֶּבֶן וְהֵם מִלְבִּינִים. אֲבָל עַכְשָׁיו יוֹרֵד עַל הַתֶּבֶן וְהַקֶּשׁ וְהֵן מַשְׁחִירִין.

תַּנֵּי. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר הַטַּהֲרָה נִטְלָה אֶת הַטַּעַם וְאֶת הָרֵיחַ. מַעֲשְׂרוֹת נִטְלוּ אֶת שׁוֹמֶן הַדָּגָן. וּמִמִּי נִיטַל יוֹתֵר. אָמַר רִבִּי לֵוִי בַּר חַיְתָה. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. מִהְיוֹתָם בָּא אֶל עֲרַמַּת עֶשְׂרִים וְהָיְתָה עֲשָׂרָה. בָּא אֶל הַיֶּקֶב לַחֲשׁוֹף חֲמִשִּׁים פּוֹרָה. וְהָיְתָה עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא וְהָיְתָה עֶשְׂרִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים הַזָּנוּת וְהַכְּשָׁפִים כִּילּוּ אֶת הַכֹּל.

הלכה טו

משנה: בְּפוֹלֶמוֹס שֶׁלְּאֶסְפַּסְיָנוּס גָּזְרוּ עַל עַטָרוֹת חֲתָנִים וְעַל הָאֵרוּס. בְּפוֹלֶמוֹס שֶׁלְּטִיטוּס גָּזְרוּ עַל עַטָרוֹת כַּלּוֹת וְשֶׁלֹּא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ יְוָנִית. בְּפוֹלֶמוֹס הָאַחֲרוֹן גָּזְרוּ שֶׁלֹּא תֵצֵא כַּלָּה בָּאַפִּרְיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר. וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ שֶׁתֵּצֵא כַּלָּה בָּאַפִּרְיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר.

הלכה: נִפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁינוּ. אִילּוּ הֵן עֲטָרוֹת חֲתָנִים. זוֹ זְהוֹרִית הַמּוּזְהֶבֶת. רִבִּי בָּא בְשֵׁם רַב. שֶׁלְּמֶלַח וְשֶׁלְּגֶפְרִית. רַב יִרְמְיָה בְשֵׁם רַב. שֶׁלְּמֶלַח וְשֶׁלְּזֵיתִית. רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב אָמַר. אֲפִילּוּ דְּחִילְפֵי. רַב יִרְמְיָה שִׁיבְּשֵׁב וְלָבַשׁ עֲטָרָה שֶׁלְּזֵיתִית. שָׁמַע שְׁמוּאֵל וְאָמַר. נַייח לֵיהּ אִילּוּ אִיתְרִים רֵישֵׁיהּ וְלָא עֲבַד כֵּן. וְהָוָות כֵּן. כִּשְׁנָגָה שֶׁיָּצָא לִפְנֵי הַשַּׁלִּיט.

אֵילּוּ הֵן חוּפּוֹת חֲתָנִים. סַדִּינִים מְצוּיָירִין וְסַהֲרוֹנֵי זָהָב תְּלוּיִין בָּהֶם. תַּנֵּי. אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא אפיפיירות וְתוֹלֶה בָּהֶן כָּל מִין שֶׁיִּרְצֶה.

מַתְנִיתָא. וְעַל הָאֵירוּס. רְסִיסָה.

אֵילּוּ הֵן עֲטָרוֹת כַּלּוֹת. זוֹ עִיר שֶׁלְּזָהָב. רִבִּי עֲקִיבָה עָשָׂה לְאִשְׁתּוֹ עִיר שֶׁלְּזָהָב. וּקְנִיאַת בָּהּ אִיתְּתֵיהּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר לָהּ. מַה הֲוֵית עַבְדַּת הֵיךְ מַה דַּהֲוָות עַבְדָּה. דַּהֲוָות מְזַבְּנָה קְלִיעָתָא דְשַׂעֲרָהּ וּמַהֲבָה לֵיהּ וְהוּא לָעֵי בְּאוֹרַיְתָא.

שָׁאֲלוּ אֶת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ יְוָנִית. אָמַר לָהֶן. יְלַמְּדֶינּוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה. דִּכְתִיב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. מֵעַתָּה אָסוּר לְאָדָם לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ אוֹמָנוּת. בְּגִין דִּכְתִיב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְהָתַנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים. זוֹ אוֹמָנוּת. רִבִּי בָּא בְּרֵיהּ דְּרִבִּי חִייָה בַּר בָּא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מִפְּנֵי הַמְּסוֹרוֹת. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. מוּתָּר לְאָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ יְוָונִית מִפְּנֵי שֶׁהִיא תַכְשִׁיט לָהּ. שָׁמַע שִׁמְעוֹן בַּר בָּא וְאָמַר. בְּגִין דְּרִבִּי אַבָּהוּ בָּעֵי מֵילַף בְּרַתֵּיהּ הוּא תָּלֵי לָהּ בְּרִבִּי יוֹחָנָן. יְבוֹא עָלַי אִם לֹא שְׁמַעְתִּיהָ מֵרִבִּי יוֹחָנָן.

מִי מַתִּיר אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בוּן. מִי שֶׁהוּא מַתִּיר אֶת אֵילּוּ הוּא מַתִּיר אֶת אֵילּוּ. כְּהָדָא רֵישׁ גָּלוּתָא שָׁלַח שָׁאַל לְרַב חִסְדַּאי. מָהוּ הָדֵין דִּכְתִיב כֹּה אָמַר יי הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרִים הָעֲטָרָה. אָמַר לֵיהּ. הוּפְרָה הַמִּצְנֶפֶת הוּרְמָה הָעֲטָרָה. שָׁמַע רִבִּי יוֹחָנָן וְאָמַר. הוּא חֶסֶר וּמִילּוּי חֶסֶר.

הלכה טז

משנה: מִשֶּׁמֵּת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי בָּטַל זִיו הַחָכְמָה. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן בָּטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה וּמֵתָה טַהֳרָה וּפְרִישׁוּת. מִשֶּׁמֵּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן פִּיאבִּי בָּטַל זִיו הַכְּהוּנָּה. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי בָּטְלָה עֲנָוָה וְיִרְאַת חֵטְא. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי מֵאִיר בָּטְלוּ מוֹשְׁלֵי מְשָׁלִים. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי עֲקִיבָה בָּטְלוּ הַדְּרָשָׁנִים. מִשֶּׁמֵּת בֶּן עַזַּאי בָּטְלוּ הַשַּׁקְדָנִים. מִשֶּׁמֵּת בֶּן זוֹמָא בָּטְלוּ הַתַּלְמִידִים. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ פָּסְקָה טוֹבָה מִן הָעוֹלָם. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה פָּסַק הָעוֹשֶׁר מִן הַחֲכָמִים. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בָּא גוֹבֵיי וְרִבּוּ צָרוֹת. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי חֲנִינָה בֶּן דוֹסָא וְרִבִּי יוֹסֵי קִיטוֹנְתָא פָּסְקָה הַחֲסִידוּת וְלָמָּא נִקְרָא שְׁמוֹ יוֹסֵי בֶּן קִיטוֹנְתָא שֶׁהָיָה תַּמְצִיתָן שֶׁלַּחֲסִידִים. רִבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בּוֹשׁוּ חֲבֵרִים וּבְנֵי חוֹרִין וְחָפוּ רֹאשָׁם וְנִדַּלְדְּלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה וְגָבְרוּ בַּעֲלֵי זְרוֹעַ וּבַעֲלֵי לָשׁוֹן וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ וְאֵין שׁוֹאֵל. עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַל אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. רִבִּי אֶלְיֶעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁרוֹ חֲכִימַיָּא לְמֶהֱוֵי כְסָפְרַיָּא וְסָפְרַיָּא כְּחַזָּנָא וְחַזָּנָא כְּעַמָּא דְאַרְעָא וְעַמָּא דְאַרְעָא אִזְלָה וְדִלְדְּלָה וְאֵין שׁוֹאֵל וְאֵין מְבַקֵּשׁ. עַל מִי יֵשׁ לְהִשָּׁעֵן עַל אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא חוּצְפָּא יִסְגֵּא וְיוֹקֶר יַאֲמִיר הַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ וְהַיַּיִן בְּיוֹקֶר וְהַמַּלְכוּת תֵּהָפֵךְ לְמִינוּת וְאֵין תּוֹכַחַת בֵּית וַועַד יִהְיֶה לִזְנוּת וְהַגְּלִיל יֵחָרֵב וְהַגַּבְלָן יֵישׁוֹם וְאַנְשֵׁי הַגְּבוּל יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ וְחָכְמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח וְיִרְאֵי חֵטְא יִמָּאֵסוּ וְהָאֱמֶת תְּהֵא נֶעֱדֶרֶת נְעָרִים פְּנֵי זְקֵנִים יַלְבִּינוּ זְקֵנִים יַעַמְדוּ מִפְּנֵי קְטַנִּים בֵּן מְנַוֵּול אָב בַּת קָמָה בְאִמָּהּ כַּלָּה בַחֲמוֹתָהּ אוֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ. פְּנֵי הַדּוֹר כִּפְנֵי הַכֶּלֶב הַבֵּן אֵינוֹ מִתְבַּייֵשׁ מֵאָבִיו. וְעַל מָה יֵשׁ לְהִשָּׁעֵן עַל אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

הלכה: מִשֶּׁמֵּת רִבִּי אֶלְיֶעֶזֶר נִגְנַז סֵפֶר הַחָכְמָה. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ פָּסְקוּ עֲצוֹת טוֹבוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי עֲקִיבָה פָּסְקוּ מַעְיְינוֹת חָכְמָה. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה פָּסַק הָעוֹשֶׁר מִן הַחֲכָמִים. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי יוֹסֵי פָּסְקָה הַבִּינָה. מִשֶּׁמֵּת בֶּן עַזַּאי פָּסְקוּ הַשַּׁקְדָנִים. מִשֶּׁמֵּת בֶּן זוֹמָא פָּסְקוּ הַדְּרָשָׁנִין. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי חֲנִינָה בֶּן דוֹסָא פָּסְקוּ אַנְשֵׁי הַמַּעֲשֶׂה. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי יוֹסֵי חֲסִידָא וְרִבִּי יוֹסֵי קְטוֹנְתָא פָּסְקוּ אַנְשֵׁי חֲסִידוּת. וְלָמָּה נִקְרָא קִיטוֹנְתָא שֶׁהָיָה תַּמְצִיתָן שֶׁלַּצַּדִּיקִים וְשֶׁלַּחֲסִידִים. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בָּא גוֹבֵיי וְרַבּוּ הַצָּרוֹת. מִשֶּׁמֵּת רִבִּי הוּכְפְּלוּ הַצָּרוֹת.

רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִי דְמִיךְ פְּקִיד וַאֲמַר. פַּנּוּ חָצֵר מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה וְהַתְקִינוּ כִסֵּא לְחִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה. רִבִּי לִיעֶזֶר תַּלְמִידֵיהּ מִי דְמִיךְ פְּקִיד וַאֲמַר. פַּנּוּ חָצֵר מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה וְהַתְקִינוּ כִסֵּא לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. וְאִית דְּאָמְרִין. מָן דְּחָמָא רַבֵּיהּ חָמָא. חַד מִן אִילֵּין דְּבֵית פְּזִי הֲווֹן בָּעֵי מְחַתַּנְתֵּיהּ לְנִיסְיוּתֵיה וְלָא הֲוָה מְקַבֵּל. אֲמַר. דְּלָא יְהַוּוֹן בָּהַתּוֹן. מִי דְמִךְ פְּקִיד וַאֲמַר. פַּנּוּ חָצֵר מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה וְהַתְקִינוּ כִסֵּא לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה. אָמְרוּ. יְבוֹא וְהוּ שָׁרָץ אַחַר הַכָּבוֹד אַחַר וְהוּ שֶׁבָּרַח מִן הַכָּבוֹד. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. מַעֲשֶׂה שֶׁנִּכְנְסוּ זְקֵינִים לַעֲלִיַּית בֵּית גַּדְיָא בִּירִיחוֹ. וְיָצְאת בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶן. יֵשׁ בֵּינֵיכֶם שְׁנַיִם רְאוּיִין לִרְוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וְהָלַל הַזָּקֵן אֶחָד מֵהֶן. וְנָתְנוּ עֵינֵיהֶן בִּשְׁמוּאֵל הַקָּטָן. וְשׁוּב נִכְנְסוּ זְקֵינִים לַעֲלִיָּיה בְּיִבְנֶה וְיָצְאת בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶן. יֵשׁ בֵּינֵיכֶם שְׁנַיִם רְאוּיִין לִרְוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וּשְׁמוּאֵל הַקָּטָן אֶחָד מֵהֶן. וְנָתְנוּ עֵינֵיהֶן בְּרִבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן הוּרְקָנוֹס. וְהָיוּ שְׁמֵיחִין שֶׁהִסְכִּימָה דַּעְתָּן לְדַעַת הַמָּקוֹם.